CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	29.04. 20 22 GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/22-12
VEZA:	
EPA:	464 XXVII
SKRAĆENICA:	PRILOG:

Crna Gora

Agencija za nadzor osiguranja

Adresa: Moskovska 17A M/C1
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 513 502
fax: +382 20 513 503
www.ano.me

Broj: 04-264/1-22

Datum: 28.04.2022.g.

SKUPŠTINA CRNE GORE

Shodno članu 67 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list Crne Gore", br. 020/14 od 25.04.2014, 056/14 od 24.12.2014, 070/17 od 27.10.2017, 004/18 od 26.01.2018, 055/18 od 01.08.2018, 066/19 od 06.12.2019, 070/21 od 25.06.2021, 145/21 od 31.12.2021) i članu 18 stav 4 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018), dostavljamo Izvještaj o radu sa finansijskim izvještajima i izvještajem nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja za 2021. godinu, kao i Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2021. godinu.

Napominjemo da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 146/21 od 31.12.2021), članom 185 propisano da Izvještaj o radu i Finansijski izvještaj Agencije za nadzor osiguranja donosi Savjet Agencije, i dostavlja Vladi Crne Gore radi usvajanja.

Kako je do navedenih izmjena Zakona o osiguranju predmetne izvještaje usvajala Skupština Crne Gore, a obaveze dostavljanja i izvještavanja prema Skupštini su i dalje propisane Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, navedene izvještaje, pored Vlade Crne Gore i Ministarstva finansija i socijalnog staranja, dostavljamo i Skupštini Crne Gore.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK SAVJETA
Uroš Andrijašević

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA PODGORICA

Crna Gora
Agencija za nadzor osiguranja

Adresa: Moskovska 17A M/C1
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 513 502
fax: +382 20 513 503
www.ano.me

Broj: 01-259/3-22 Datum: 28.04.2022

Na osnovu člana 16 tačka 6 i člana 30 Statuta Agencije za nadzor osiguranja ("Sl. list CG", broj 030/13), člana 185 stav 1 tačka 5 i stav 2 Zakona o osiguranju ("Službeni list RCG", br. 078/06 i 019/07, "Službeni list CG",br. 053/09, 073/10, 040/11, 045/12, 006/13, 055/16 i 145/21) i člana 67 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list Crne Gore", br. 020/14 od, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 70/21 i 145/21) i člana 18 stav 4 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18), Savjet Agencije za nadzor osiguranja na 355. sjednici, održanoj dana 28. 04. 2022. godine donosi:

ODLUKU

o utvrđivanju Izvještaja o radu sa finansijskim izvještajima i Izvještajem nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja za 2021. godinu

Član 1

Ovom Odlukom utvrđuje se Izvještaj o radu sa finansijskim izvještajima i Izvještajem nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja za 2021. godinu.

Član 2

Izvještaj o radu sa finansijskim izvještajima i Izvještajem nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja za 2021. godinu prilaže se uz ovu odluku i dostavlja se Vladi Crne Gore na usvajanje.

Uz izvještaje iz stava 1 ovog člana, uz ovu odluku prilaže se Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2021. godinu.

Izvještaji iz st. 1 i 2 ovog člana će se dostaviti Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, radi sprovođenja dalje procedure propisane članom 67 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list Crne Gore", br. 020/14 od, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 70/21 i 145/21) i člana 18 stav 3 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18).

Član 3

Ovom Odlukom određuju se **Uroš Andrijašević**, predsjednik Savjeta ANO i **Branko Barjaktarović,** direktor Agencije za nadzor osiguranja za predstavnike Agencije za nadzor osiguranja koji će učestvovati u proceduri razmatranja i usvajanja Izvještaj o radu sa finansijskim izvještajima u Crnoj Gori za 2021. godinu od strane Vlade Crne Gore.

Član 4

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

PREDSJEDNIK SAVJETA

Nadros Andrijašević

Obrazloženje

Članom 16 stav 1 tačka 6 Statuta Agencije za nadzor osiguranja („Službeni list CG" br. 30/13) propisano je da Savjet Agencije utvrđuje i godišnje finansijske iskaze. Članom 30 Statuta definisano je da se finansijski iskazi sa izvještajem ovlašćenog revizora i godišnjim izvještajem o radu za prethodnu godinu dostavljaju Skupštini Crne Gore i Ministarstvu finansija Crne Gore do kraja aprila tekuće godine.

Nadalje, članom 185 u tački 5 Zakona o osiguranju ("Službeni list RCG", br. 078/06 i 019/07, "Službeni list CG",br. 053/09, 073/10, 040/11, 045/12, 006/13, 055/16 i 145/21), propisano je da Savjet u okviru svojih nadležnosti donosi godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj, te da isti dostavlja Vladi radi usvajanja.

Pored navedenog, Agencija je imala u vidu i da je članom 67 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list Crne Gore", br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 70/21 i 145/21), propisano da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za prethodnu godinu i isti dostavlja Ministarstvu finansija do 30. aprila tekuće, za prethodnu godinu.

Članom 18 stav 4 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18) propisano je da nezavisni regulatorni organ dostavlja godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola nadležnim tijelima Skupštine, uz godišnji izvještaj o radu, a kako je shodno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 146/21 od 31.12.2021) propisano da Vlada Crne Gore usvaja izvještaj o radu sa finansijskim izvještajem Agencije za nadzor osiguranja, odlučeno je kao u dispozitivu odluke.

OBRAZAC 1

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O AKTIVNOSTIMA NA SPROVOĐENJU I UNAPREĐENJU UPRAVLJANJA I KONTROLA za 2021.godinu

NAZIV SUBJEKTA:	
Ime i prezime rukovodioca subjekta:	mr Branko Barjaktarović
Ime i prezime lica odgovornog za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola	Milica Marojević
Naziv radnog mjesta lica odgovornog za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola	Glavni racunovođa/glavni analitičar
Datum imenovanja lica odgovornog za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola	Rješenje broj 01-1039/9-17 od 23.10.2017. godine
Kontakt telefon i e-mail lica odgovornog za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola:	020/513-502 milica.marojevic@ano.co.me
Iznos budžeta za godinu izvještavanja	932,822 devetstotina tridesetdvijehiljade i osamstotina dvadesetdva eura
Broj programa	Nije primjenjivo
Broj zaposlenih na dan 31. decembar	26
Broj zaposlenih predviđen Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji	31
Broj organizacionih jedinica	4
Broj lica iz kategorije visoko rukovodnog kadra	5

UPITNIK O SAMOPROCJENI UPRAVLJANJA I KONTROLA

UPITNIK	DA / NE	Ako je odgovor DA objasnite na koji način je to postignuto Ako je odgovor NE navedite razlog	Navedite naziv i broj akta
KONTROLNO OKRUŽENJE			
Da li subjekat ima usvojen poseban kodeks ponašanja koji je prilagođen prirodi i specifičnostima poslovanja subjekta?	DA	Etički kodeks zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja. O primjeni etičkog kodeksa se stara Etički odbor.	Etički kodeks zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja 01-743/10-20 od 29.09.2020.
Da li se poštuje procedura upoznavanja novih službenika sa odredbama etičkog kodeksa?	DA	Na način što se svi zaposleni odmah po zaposlenju upute na postojanje i primjenu etičkog kodeksa I potpisuju izjavu o poštovanju Etičkog kodeksa	
Da li postoje jasna pravila kojima se regulišu situacije potencijalnih sukoba interesa i način postupanja?	DA	Sukob interesa je regulisan Zakonom o osiguranju, Poslovnikom o radu Savjeta Agencije za nadzor osiguranja, Zakonom o sprječavanju korupcije, Zakonom o javnim nabavkama, Etičkim kodeksom zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja i drugim zakonima koje Agencija primjenjuje u svom poslovanju	
Da li su zaposleni upoznati kome mogu da prijave sumnje na nepravilnosti u radu i prevare?	DA	Ime prezime , zvanje i konakt podaci službenika za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na na prevare su objvljeni na oglasnoj tabli i web stranici Agencije .	Odluka Direktora Agencije o imenovanju službenika za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na na prevare, odnosno nepravilnosti; br. 01-754/1-21,od 30.07.2021.
Da li se sprovode mjere u slučaju nepoštovanja kodeksa ponašanja? Navedite broj sprovedenih mjera	NE	Nije bilo slučajeva nepoštovanja kodeksa u izvještajnom periodu	
Da li su vođeni disciplinski postupci u godini izvještavanja? Navedite broj pokrenutih	NE	Nije bilo pokrenutih disciplinskih postupaka u izvještajnom periodu	
Da li zaposleni prisustvuju obukama iz oblasti integriteta i etičkog ponašanja? Navedite broj zaposlenih koji su prisustvovali obukama u godini izvještavanja.	NE	Nije bilo obuka u izvještajnom periodu	
Da li imate utvrđene strateške ciljeve subjekta?	DA	Zakon o osiguranju Statut Agencije za nadzor osiguranja	Zakon o osiguranju("Sl.list Republike Crne Gore", br. 078/06, 019/07, Sl.list Crne Gore", br. 053/09, 073/10, 040/11,045/12, 006/13, 055/16 i 146/21.
Da li su zaposleni upoznati sa strateškim ciljevima subjekta? Na koji način?	DA	Zakon o osiguranju Statut Agencije za nadzor osiguranja	Zakon o osiguranju("Sl.list Republike Crne Gore", br. 078/06, 019/07, Sl.list Crne Gore", br. 053/09, 073/10, 040/11,045/12, 006/13, 055/16 i 146/21.

Da li je jasno definisano ko je u subjektu odgovoran za realizaciju strateških ciljeva?	DA	U skladu sa Statutom Agencije za nadzor osiguranja i Pravilnikom o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta rukovodni kadar je odgovoran za realizaciju strateških ciljeva	Statut Agencije za nadzor osiguranja ("Službeni list broj 30/13), Pravilnik o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta broj 01-743/7-20 od 29.09.2020.
Da li ste definisali operativne ciljeve na nivou organizacionih jedinica?	DA	Operativni ciljevi za organizacione jedinice su definisani okviru godišnjeg Operativnog plana rada Agencije , na kvartalnom nivou	Operativni plan rada Agencije za 2021.,godinu, br. 01-963/3-20, od 24.12.2020.
Da li operativni ciljevi proizilaze iz starteških?	DA	Stateški ciljevi postavljeni su Zakonom o osiguranju i Statutom Agencije za nadzor osiguranja i realizuju se kroz, Godišnji plana rada Agencije za nadzor osiguranja i Godišnji operativni plan rada Agencije za nadzor osiguranja	Zakon o osiguranju("Sl.list Republike Crne Gore", br. 078/06, 019/07, Sl.list Crne Gore", br. 053/09, 073/10, 040/11,045/12, 006/13, 055/16 i 146/21.
Da li definišete pokazatelje uspješnosti pomoću kojih pratite realizaciju utvrđenih ciljeva?	DA	Kvartalni izvještaj o realizaciji operativnog plana	
Koliko često izvještavate rukovodioca subjekta o realizaciji ciljeva: a) mjesečno b) kvartalno c) polugodišnje d) godišnje e) ne izvještava se	DA	Rukovodilac subjekta izvještava se nedeljno i mjesečno, dok se organ upravljanja izvještava kvartalno	
Da li je u izvještajima navedena veza između ostvarenih ciljeva i utrošenih sredstava?	NE	Kvartalno i godišnje rade se zasebni izvještaji o realizaciji ciljeva i utrošenih sredstava	
Da li imate interni akt kojim su u Vašem subjektu jasno utvrđene odgovornosti i ovlašćenja svakog rukovodioca za realizaciju definisanih ciljeva i upravljanje resursima (finansije, kadrovi)?	DA	Odgovornosti i ovlašćenja utvrđeni su Statutom Agencije za nadzor osiguranja, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji za nadzor osiguranja i Odlukom o nivoima ovlašćenja za preuzimanje finansijskih obaveza Agencije za nadzor osiguranja	Statut Agencije za nadzor osiguranja,Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji za nadzor osiguranja, broj 01-743/7-20 od 29.09.2020
Da li imate interni akt kojim je detaljno uređena međusobna saradnja sa subjektima nad kojima vršite nadzor? Navedite broj subjekata nad kojima vršite nadzor.	NE	Shodno Zakonu o državnoj upravi, Agencija je nosilac javnih ovlašćenja i ovakva vrsta nadzora nije primjenjiva na Agenciju za nadzor osiguranja	
Da li nadzor obuhvata: a) praćenje interne kontrole b) fokus na visoko rizične oblasti c) praćenje realizacije ciljeva u odnosu na utvrđene indikatore	NE	Nije primjenljivo	

Da li se prati i analizira fluktuacija zaposlenih u subjektu?	DA	U izvještajnom periodu nije bilo fluktuacije kadra. Od osnivanja Agencije za nadzor osiguranja, svega četvoro zaposlenih je raskinulo radni odnos sa Agencijom za nadzor osiguranja.	
Da li je utvrđen godišnji plan usavršavanja svih zaposlenih?	NE	Zaposleni se kontinuirano usavrašavaju u oblastima koje su relevantne za djelokrug poslova koje obavljaju . Dinamika pohađanja obuka se prilagođava raspoloživim obukama i resursima Agencije.	
Da li vodite evidenciju o zaposlenima koji se stručno usavršavaju? Navedite teme za koje su zaposleni najviše zainteresovani	DA	Rukovodioci vode evidenciju obuka kojima prisustvuju zaposleni. Zaposleni su zainteresovani za teme koje se tiču aktuarskih poslova, upravljanja rizicima u oblasti osiguranja, finansija, supervizorske prakse, analiza tržišta osiguranja zasnovana na rizicima, novosti i primjena propisa u oblasti javnih nabavki, , interne revizije zaštite podataka, izmjena propisa i primjena propisa vezanih za radne odnose	
Da li ste usvojili plan za unapređenje upravljanja i kontrola za izvještajni period?	NE		
UPRAVLJANJE RIZICIMA			
Da li ste imenovali lice za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa registra rizika?	DA	Odlukom Savjeta Agencije uspostavljen je Registar rizika za 2021. godinu i imenovano je lice za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima za 2021. godinu	Odluka broj 01-557/6-22 od 26. 05. 2021. godine
Da li su prepoznati i procijenjeni rizici za: a) strateške ciljeve b) operativne ciljeve c) realizaciju poslovnih procesa	DA	Registar rizika	Odluka broj 01-557/6-22 od 26. 05. 2021. godine

Da li je rukovodstvo utvrdilo nivo do kog su prihvatljiva odstupanja u postizanju ciljeva?	NE		
Da li imate Registar rizika? Navedite datum usvajanja	DA	Registar rizika	Registar rizika (Odluka broj 01-557/6-22 od 26. 05. 2021. godine)
Navedite tri ključna rizika za strateške ciljeve u Vašem subjektu.		1.Neodgovarajući predlog mjera nadzora izrečenih subjektu nadzora 2.Nepoštovanje rokova i neadekvatno godišnje izvještavanje o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori Skupštini (nepotpuni, netačni i neispravni podaci) 3. Pogrešna primjena propisa pri izradi nacrta odluka / davanju mišljenja na akte koji se šalju Savjetu Agencije na razmatranje na sjednicama	Registar rizika (Odluka broj 01-557/6-22 od 26. 05. 2021. godine)
Da li su rukovodioci organizacionih jedinica uključeni u proces identifikacije rizika?	DA	Učestvuju u ažuriranju Registra rizika na godišnjem nivou	Registar rizika (Odluka broj 01-557/6-22 od 26. 05. 2021. godine)
Da li postoji adekvatno pradenje rezultata preduzetih radnji za ublažavanje rizika?	DA	Postoje nivoi kontrole preduzetih radnji – praćenje rokova za kontrolu, praćenje rokova za izvještavanje, praćenje reagovanja subjekata nadzora ili sudski postupci pokrenuti protiv pojedinačnih akata ANO	
Da li se Registar rizika ažurira? Navedite datum poslednjeg ažuriranja	DA	Jednom godišnje	26. 05. 2021. godine
Da li rukovodioci koriste registar rizika u svakodnevnom upravljanju?	DA		
Da li ste izvršili procjenu radnih mjesta koja mogu biti podložna prevarama?	NE	Biće uređeno posebnim internim aktom Agencije za nadzor osiguranja u narednom periodu	
Da li zaposleni znaju na koji način da prijave sumnje na nepravilnosti, odnosno prevare?	DA	Ime prezime , zvanje i konakt podaci službenika za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na na prevare su objvljeni na oglasnoj tabli i web stranici Agencije .	Odluka Direktora Agencije o imenovanju službenika za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na na prevare, odnosno nepravilnosti; br. 01-754/1-21,od 30.07.2021.
Da li pripremate izvještaje o identifikovanim rizicima, kao i preduzetim mjerama za njihovo smanjenje?	DA	Plan integriteta Agencije za nadzor osiguranja I Godišnji izvještaj o sprovođenju plana integriteta	Odluka Savjeta Agencije o usvajanju plana integriteta Agencije za nadzor osiguranja 01-717/4-20 od 18.09.2020. i Odluka Savjeta Agencije o usvajanju izvještaja o sprovođenju plana integriteta 01-1095/6-22, od 30.03.2022.
Da li imate plan kojim se obezbjeđuje kontinuitet rada u slučaju značajnih promjena (odsustvo zaposlenih, promjena zakonskih rješenja,...)?	NE		
Da li zaposleni prisustvuju obukama u oblasti upravljanja rizicima? Navedite broj zaposlenih koji su prisustvovali obukama.	DA	Jedan / menadžer za rizike	

KONTROLNE AKTIVNOSTI			
Da li imate usvojenu Knjigu procedura sa operativnim pisanim uputstvima za rad?	DA	Knjiga procedura	Knjiga procedura, broj 01-1291/6-17 od 28.12.2017. godine
Koliko imate usvojenih internih pravila i procedura?		Ukupan broj procedura je 47	
Da li procedure sadrže: a) detaljna uputstva za rad, b) tok dokumentacije, c) odgovornosti i ovlašdenja lica, uključenih u poslovni proces, d) korake u donošenju odluka, e) rokove i	DA	Knjiga procedura	Knjiga procedura, broj 01-1291/6-17 od 28.12.2017. godine
Da li su svi rukovodioci i zaposleni upoznati sa usvojenim procedurama?	DA	Učestvuju u kreiranju procedura	
Da li sprovodite naknadne kontrole namjenske potrošnje budžetskih sredstava (npr. kontrole na licu mjesta za ispladene subvencije, donacije, pomodi, transferi budžetskih sredstava i sl.)?		Nije primjenjivo	
Da li odobravanje, ovjeravanje dokumentacije, ovlašćivanje, odnosno davanje saglasnosti za isplatu sredstava i evidentiranje poslovnog događaja obavljaju različita lica?	DA	Interna procedura procesa evidentiranja i plaćanja ulaznih faktura	Interna procedura procesa evidentiranja i plaćanja ulaznih faktura, broj 01-473/9-16 od 28. 04. 2016. godine
Da li se sve promjene imovine tokom godine evidentiraju blagovremeno?	DA	Interno pravilo o evidenciji imovine Agencije za nadzor osiguranja	Interno pravilo o evidenciji imovine Agencije za nadzor osiguranja, broj 01-809/11-16 od 20. 06. 2016. godine
Da li postoje adekvatne bezbjednosne procedure kako bi se sredstva i podaci čuvali od neovlašćenog pristupa i fizičke štete	DA	Sprovode se adekvatne bezbijednosne procedure u vidu kontrole pristupa i fizičkog očuvanja bitnih uređaja.	U toku 2021. godine donijet je internih akata kojma je uspostavljen okvir za zaštitu i bezbijednost podataka u Agenciji za nadzor osiguranja: 1. Politika informacione bezbjednosti, 2. Pravilo o kontroli pristupa informacijama i računarskim resursima (pravilo informacione bezbjednosti), 3. Procedura za upravljanje incidentima, 4. Procedura za uvođenje, razvoj i održavanje informacionih sistema ANO
Da li ste osigurali rezervnu kopiju podataka u slučaju gubitka?	DA	Čuvanje podataka se radi na lokalnom backup-u. U toku su aktivnosti koje će rezultirati obezbijeđivanjem sigurnosne kopije- disaster recovery IT sistema Agencije na sigurnoj loakciji . OD strane Ministarstva javne uprave odobreno je korišénje DR centra u Bijelom Polju.	
Da li ažurirate procedure? Navedite datum poslednje izmjene	DA	26.07.2021	

Koja će nova operativna pisana uputstva za rad biti pripremljena i usvojena u sledećoj godini?		Pravilnik o bližim uslovima, dokumentaciji i podacima kojima se dokazuje ispunjenost uslova iz Zakona o osiguranju čl. 30 i detaljni kriterijumi za ocjenu podobnosti budućih kvalifikovanih imalaca i članova organa upravljanja i rukovođenja; Pravilnik o načinu vršenja nadzora poslovanja subjekata nadzora u skladu sa Zakonom o osiguranju (društava za osiguranje, podružnica stranih društava za osiguranje, društava za posredovanje u osiguranju, društava za zastupanje, preduzetnika-zastupnika u osiguranju, agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju i dr.) Pravilnik o bližim uslovima i načinu dokazivanja ispunjenosti uslova za izdavanje dozvole društvima za posredovanje/zastupanje u osiguranju i preduzetnicima-zastupnicima u osiguranju;	
INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE			
Da li je obezbijeđen efikasan i efektivan sistem interne pisane, elektronske i verbalne komunikacije, koji zaposlenima omogućava da dobiju informacije neophodne za obavljanje poslova?	DA	Usmena i pisana komunikacija na relaciji zaposleni- rukovodioci Planiranje na nedjeljnom, mjesečnom, godišnjem nivou i putem kolegijuma	
Da li imate proceduru kojom ste definisali način prenošenja informacija u subjektu?	DA	Međusektorska procedura u postupanju po predmetima	Knjiga procedura, broj 01-1291/6-17 od 28.12.2017. godine
Da li imate uspostavljene linije izvještavanja i način izvještavanja o realizaciji ciljeva?	DA	Na sedmičnom i mjesečnom nivou i kvartalno izvještavanje Savjeta ANO o realizaciji operativnog plana, Godišnji izvještaj o radu	
Da li rukovodioci organizacionih jednica, nakon usvajanja budžeta, dobijaju informacije o dodijeljenim budžetskim sredstvima za njihovu organizacionu jedinicu?	NE	Sredstva se ne raspoređuju po organizacionim jedinicama	
Da li rukovodioci organizacionih jedinica prije stvaranja obaveze provjeravaju raspoloživa sredstva za tu namjenu?	DA		
Da li vodite centralizovanu evidenciju svih potpisanih ugovora i ugovornih obaveza i da li je ona podržana informacionim sistemom?	NE	Evidencija potpisanih ugovora se vodi , ali ne na način da je centralizovana i i podržana posebnim informacionim sistemom	

Omogućava li računovodstveni sistem praćenje troškova po: a) programima b) projektima c) organizacionim jedinicama	NE	Nije primjenjivo	
Da li se i koliko često sačinjavaju izvještaji za rukovodstvo o: a) izvršenju budžeta b) raspoloživim sredstvima c) obavezama d) potraživanjima?	DA	Na kvartalnom nivou se radi izvjestaj o prihodima i rashodima Agencije po svim pojedinačnim stavkama i u poređenju sa usvojenim finansijskim planom.	
Da li su ključni poslovni procesi (finansije, nabavke, ugovaranje, upravljanje imovinom, praćenje kapitalnih projekata, materijalne evidencije, kadrovi i sl.) u dovoljnoj mjeri podržani IT sistemima?	DA		
Da li su softveri za ključne poslovne procese međusobno povezani (npr. nabavka- ugovori-finansije)?	NE		
Da li je osigurana transparentnost podataka (ključni dokumenti objavljeni su na web stranici)?	DA		www.ano.co.me
PRAĆENJE I PROCJENA			
Da li lice zaduženo za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola izvještava rukovodioca subjekta o stanju i razvoju ovog sistema: a) mjesečno b) kvartalno c) polugodišnje d) godišnje?	DA	Shodno potrebama Agencije za nadzor osiguranja	Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola broj 01-253/2-16 od 07.03.2016. godine
Da li se na sastancima/ kolegijumima daju predlozi za unapređenje upravljanja i kontrola?	DA	Predlozima i učešćem u izmjeni procedura	
Da li sprovodite samoprocjenu upravljanja i unutrašnjih kontrola?	DA	Vrši se kontinuirana procjena efikasnosti upravljanja i uspostavljenih internih procedura i pravila, kao i optimalnosti ugrađenih internih kontrola u okviru istih. Poslovi unutrašnje revizije su Sporazumom povjereni Skupštini Crne Gore.	Sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije, broj 01-674/3-16 od 03.06.2016. godine
Da li je zaposlenima omogudeno da daju sugestije i preporuke za poboljšanje sistema unutrašnjih kontrola?	DA		
Da li se preporuke revizije (unutrašnje, DRI, eksterne) sprovode? Navedite broj prihvadenih preporuka i prosječno vrijeme njihove implementacije.	DA	U 2021. godni nismo imali preporuka.	
Da li imate uspostavljen sistem izvještavanja za praćenje funkcionisanja sistema upravljanja i kontrola kod subjekata nad kojima vršite nadzor?	DA	Regulisano Zakonom o osiguranju	Zakon o osiguranju("Sl.list Republike Crne Gore", br. 078/06, 019/07, Sl.list Crne Gore", br. 053/09, 073/10, 040/11,045/12, 006/13, 055/16 i 146/21.

Potpis lica koje je sačinilo izvještaj

Potpis rukovodioca subjekta

Agencija za nadzor osiguranja - Crna Gora
Insurance Supervision Agency - Montenegro

IZVJEŠTAJ O RADU SA FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA I IZVJEŠTAJEM NEZAVISNOG REVIZORA O IZVRŠENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH ISKAZA AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA ZA 2021. GODINU

IZVJEŠTAJ O RADU
AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA
ZA 2021. GODINU

Sadržaj

1 UVOD 3

2 AKTIVNOSTI AGENCIJE U COVID-19 OKRUŽENJU 4

3 NADZORNE AKTIVNOSTI 5

3.1 Posredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore 6

3.2 Neposredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore 7

3.3 Nadzor nad poslovanjem subjekata koji se bave poslovima zastupanja i posredovanja u osiguranju 9

4 PRVA STUDIJA UTICAJA ZAHTJEVA DIREKTIVE SOLVENTNOST II NA SEKTOR OSIGURANJA (QIS) I PRVI STRES TEST SEKTORA OSIGURANJA 10

4.1 Prva kvantitativna studija uticaja (QIS) Direktive Solventnost II na sektor osiguranja 10

4.2 Prvi stres test sektora osiguranja 11

5 NORMATIVNE AKTIVNOSTI 12

6 RJEŠAVANJE PO PRIGOVORIMA OSIGURANIKA I DRUGIH KORISNIKA OSIGURANJA 13

7 IZVJEŠTAVANJE 15

8 LICENCIRANJE 17

9 ORGANIZACIJA STRUČNOG ISPITA 18

10 SARADNJA NA UNUTRAŠNJEM I MEĐUNARODNOM PLANU 19

10.1 Saradnja na unutrašnjem planu 19

10.2 Saradnja na međunarodnom planu 19

11 UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA I INFRASTRUKTURNA UNAPREĐENJA 20

12 ZAKLJUČNE NAPOMENE 21

1 UVOD

Agencija za nadzor osiguranja je tokom 2021. godine sprovodila brojne aktivnosti sa ciljem zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja i obezbjeđenja stabilnosti i razvoja djelatnosti osiguranja zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja.

Tokom izvještajnog perioda, Savjet Agencije je održao 26 sjednica (sa ukupno 298 tačaka o kojima se raspravljalo i odlučivalo), od čega 11 sjednica elektronskim putem (u skladu sa Poslovnikom o radu), uvažavajući epidemiološku situaciju, kao i iz razloga hitnosti za usvajanje određenih materijala.

Aktivnosti Agencije u 2021. godini bile su definisane Operativnim planom rada, ali su u određenoj mjeri prilagođene okolnostima uzrokovanim epidemijom zarazne bolesti COVID-19 i njenim uticajem kako na rad same Agencije, tako i na sektor osiguranja u cjelini. Aktivnosti Agencije su u izvještajnom periodu bile usmjerene ka:

- **Intenziviranju komunikacije sa sektorom osiguranja,** sa ciljem pravovremenog uočavanja razvoja trendova u poslovanju osiguravajućih društava i donošenja mjera usmjerenih ka obezbjeđivanju stabilnosti tržišta osiguranja u COVID-19 okruženju;

- **Ispunjavanju definisanog plana nadzora nad poslovanjem subjekata nadzora na tržištu osiguranja**, kroz planirane, ali i vanredne posredne i neposredne kontrole subjekata nadzora;

- **Završetku strateških normativnih aktivnosti**, prvenstveno u dijelu završetka radne verzije novog Zakona o osiguranju, usklađenog sa ključnim EU direktivama u oblasti osiguranja, kao i finalizovanje predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju radi usvajanja od strane Skupštine Crne Gore;

- **Ažurnom i proaktivnom postupanju po prigovorima osiguranika i trećih oštećenih lica** na rad društava za osiguranje i drugih subjekata nadzora;

- **Završetku aktivnosti na prvom QIS-u i prvom stres testu crnogorskog sektora osiguranja,** odnosno usvajanju Izvještaja o prvoj kvantitativnoj studiji uticaja odredbi Direktive Solventnost II na poslovanje društava za osiguranje u Crnoj Gori i Izvještaja o prvoj vježbi testiranja otpornosti na stres (stres test) društava za osiguranje u Crnoj Gori;

- **Završetku aktivnosti na unaprjeđenju IT infrastrukture** kroz uspješno testiranje i uvođenje novog informacionog sistema za dostavljanje i evidenciju izvještaja i podataka za potrebe nadzora elektronskim putem, koji omogućava strukturiranje, klasifikaciju, agregiranje, obradu i analizu podataka i pokazatelja u skladu sa

trenutno važećom regulativom, kao i u skladu sa zahtjevima, smjernicama i standardima Direktive Solventnost II;

Ovaj Izvještaj utvrđen je na 355. sjednici Savjeta Agencije, održanoj 28. aprila 2022. godine.

2 AKTIVNOSTI AGENCIJE U COVID-19 OKRUŽENJU

U uslovima produženog trajanja epidemije COVID-19 koja je trajala tokom cijele 2021. godine, Agencija je u cilju preventivnog djelovanja u cilju obezbjeđivanja stabilnosti tržišta osiguranja i zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja sa posebnom pažnjom pratila poslovanje subjekata nadzora, a posebno osiguravajućih društava. Kao i tokom najvećeg dijela 2020. godine, Agencija je preko svog međusektorskog tima za djelovanje u vanrednim situacijama (Krizni tim) tokom izvještajnog perioda intenzivno komunicirala sa osiguravajućim društvima i analizirala razvoj trendova u njihovom poslovanju kako bi se mogle donositi pravovremene mjere koje bi preventivno i stabilizirajuće djelovale na sektor osiguranja u nepredvidivom epidemiološkom i makroekonomskom okruženju.

Na osnovu analiza i predloga Kriznog tima, Savjet Agencije je u julu 2021. godine donio Smjernice o kriterijumima za isplatu dividende društava za osiguranje. Ovim smjernicama Agencija je utvrdila bliže kriterijume koje su društva za osiguranje trebala da ispune prije eventualnog donošenja odluke o isplati dividende. Agencija je preventivno pozvala sva društva za osiguranje da se do daljnjeg suzdrže od isplate dividende svojim akcionarima sve dok postoji neizvjesnost u pogledu trajanja i razvoja pandemije COVID-19 i njenih sveukupnih efekata na makroekonomska kretanja, te pozvala društva na krajnji oprez u pogledu raspodjele dobiti kako bi se očuvao njihov finansijski položaj, kao i da dobit iz poslovanja prioritetno usmjeravaju ka očuvanju i jačanju sopstvenog kapitala i rezervi. Osiguravajuća društva, koja su i pored prethodno opisanih okolnosti namjeravala isplatiti dividendu svojim akcionarima, bila su dužna obezbijediti i dokazati ispunjenost najmanje sljedećih kriterijuma:

1. da su u prethodne tri godine ostvarila pozitivan neto rezultat;
2. da isplata dividendi akcionarima neće izazvati smanjenje pokazatelja solventnosti ispod 200%;
3. da isplata dividendi ne dovede u pitanje pokriće tehničkih rezervi;
4. da sačine trogodišnji poslovni plan koji sadrži:
    a) podatke o:
        - planiranim isplatama dividendi;
        - planiranim neto rezultatima;
        - procijenjenim iznosima kapitala;
        - procijenjenim iznosima garantnog kapitala;
        - projektovanim pokazateljima solventnosti iz tačke 2;
        - planiranim % pokrivenosti tehničkih rezervi adekvatnim oblicima imovine;

b) bilans stanja i uspjeha za naredne tri godine (projekcija osnovnih bilansnih pozicija); i
c) kratko obrazloženje ključnih pretpostavki na osnovu kojih je izvršena projekcija poslovanja društva za naredne tri godine, a koje su od materijalnog značaja za održavanje solventnosti društva za osiguranje u posmatranom periodu.

Društva za osiguranje su bila dužna da Agenciju prethodno obavijeste o svojoj namjeri da isplate dividendu i da Agenciji dostave prethodno tražene informacije i podatke najmanje 30 dana prije donošenja odluke o isplati dividende.

U 2021. godini su tri od devet osiguravajućih društava prethodno obavijestila Agenciju o namjeri isplate dividende svojim akcionarima uz obezbjeđivanje dokaza o prethodno definisanim kriterijumima, a navedene Smjernice važe i u 2022. godini, odnosno do njihovog opoziva.

Pored navedenog, Agencija je tokom posljednjeg kvartala 2021. godine, a u cilju sagledavanja uticaja koji povećana smrtnost crnogorske populacije, uzrokovana COVID-om, ima na portfelje crnogorskih osiguravača, formirala Radni tim sačinjen od ovlašćenih aktuara Agencije i aktuara iz društava za osiguranje koji je izvršio analizu smrtnosti u postojećim portfeljima osiguravajućih društava, te je u decembru sačinio izvještaj sa zaključcima i preporukama. Izvedeni zaključci su potvrđivali da trenutno povećana smrtnost, izazvana COVID-om, ne utiče na visinu formiranih tehničkih rezervi, te da pretpostavke smrtnosti koje su ugrađene u tarife obezbjeđuju dovoljnost matematičke rezerve u uslovima postojećeg rasta smrtnosti. Dodatno, Radni tim je, imajući u vidu prethodno navedeno, dao i konkretne preporuke aktuarima osiguravajućih društava koje idu u pravcu redovnog analiziranja odstupanja stvarne smrtnosti od pretpostavljenih vrijednosti u postojećim porfeljima i koraka koje bi trebalo da preduzmu ukoliko testiranja pokažu značajnija odstupanja stopa smrtnosti.

3 NADZORNE AKTIVNOSTI

Tokom 2021. godine Agencija je vršila kontinuirani nadzor nad obavljanjem djelatnosti osiguranja, sprovođenjem postupaka posrednih i neposrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje, društava za posredovanje u osiguranju, društava za zastupanje u osiguranju, preduzetnika-zastupnika u osiguranju i agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju, te donošenjem mjera nadzora za one subjekte kod kojih je utvrdila nezakonitosti i/ili nepravilnosti u poslovanju i praćenjem postupanja subjekata nadzora po izrečenim mjerama nadzora.

3.1 Posredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore

Aktivnosti posrednog nadzora Agencije su, tokom izvještajnog perioda, bile usmjerene na kontinuiranu i pravovremenu analizu pokazatelja poslovanja subjekata nadzora, kako bi se ostvarili osnovni zadaci Agencije, kakvi su održavanje stabilnosti tržišta osiguranja i zaštita interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja. Agencija je, takođe, radila na daljem razvoju nadzornih aktivnosti, naročito u dijelu unaprjeđenja kvaliteta i obuhvata redovnih posrednih kontrola.

Agencija je, u izvještajnom periodu, izvršila 5 (pet) redovnih posrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača (u daljem tekstu: Nacionalni biro), od čega 4 (četiri) redovne kvartalne posredne kontrole i 1 (jednu) redovnu godišnju posrednu kontrolu. Redovne posredne kontrole su sprovedene na osnovu izvještaja, podataka i obavještenja koje su društva za osiguranje i Nacionalni biro dostavili Agenciji tokom 2021. godine, na kvartalnom i godišnjem nivou.

Predmet redovnih kvartalnih posrednih kontrola bilo je poslovanje društava za osiguranje i Nacionalnog biroa u četvrtom kvartalu 2020. godine, te prvom, drugom i trećem kvartalu 2021. godine, o čemu su sačinjeni zapisnici o sprovedenim redovnim kvartalnim posrednim kontrolama. Aktivnosti redovnih kvartalnih posrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje podrazumijevaju analizu i praćenje pokazatelja njihovog poslovanja, naročito u dijelu: vlasničke i upravljačke strukture, solventnosti i kapitalne adekvatnosti, likvidnosti, tehničkih rezervi, deponovanja i ulaganja bruto tehničkih rezervi, produkcije, reosiguranja i finansijske ravnoteže, rezultata poslovanja, ažurnosti u rješavanju i isplati šteta, sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, izvještaja interne revizije i pokazatelja aktuarske posredne kontrole. Redovnim kvartalnim posrednim kontrolama je obuhvaćeno i poslovanje Nacionalnog biroa, naročito u dijelu pokazatelja poslovanja Garantnog fonda i ažurnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva.

Predmet redovne godišnje posredne kontrole poslovanja društava za osiguranje i Nacionalnog biroa, koja je sprovedena u 2021. godini, bilo je poslovanje ovih subjekata u 2020. godini, o čemu je sačinjen zapisnik o redovnoj godišnjoj posrednoj kontroli. Redovnom godišnjom posrednom kontrolom obuhvaćeni su pokazatelji poslovanja društava za osiguranje, naročito u dijelu: vlasničke i upravljačke strukture, solventnosti i kapitalne adekvatnosti, likvidnosti, tehničkih rezervi, deponovanja i ulaganja bruto tehničkih rezervi, produkcije, adekvatnosti trošenja premije i operativne profitabilnosti, reosiguranja i finansijske ravnoteže, rezultata poslovanja, ažurnosti u rješavanju i isplati šteta, rizika u poslovanju društava za osiguranje, sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, izvještaja interne revizije i pokazatelja aktuarske posredne kontrole. Sprovedenom redovnom godišnjom posrednom kontrolom je obuhvaćeno i poslovanje Nacionalnog biroa, u dijelu rezultata njegovog poslovanja, rezultata poslovanja Garantnog fonda i ažurnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva.

Agencija je, u 2021. godini, u postupku posrednog nadzora nad prenijetim aktuarskim poslovima jednog društva za osiguranje, donijela 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere

nadzora kojim je naložila tom društvu da obezbijedi obavljanje aktuarskih poslova u skladu sa propisima, te da obezbijedi da se na pouzdan način izvrši nadzor nad prenijetim aktuarskim poslom i ostvarenim rezultatima pružaoca usluge. Društvo za osiguranje je postupilo po nalozima iz predmetnog rješenja o izricanju mjere nadzora.

Tokom 2021. godine, zaposleni Agencije su učestvovali na koledžima nadzornih tijela grupa Triglav, Grawe, Uniqa i VIG, u organizaciji regulatora austrijskog finansijskog tržišta FMA (za grupe Uniqa, VIG i Grawe) i Agencije za nadzor osiguranja Slovenije AZN, za Triglav grupaciju. Svrha predmetnih sastanaka je razmjena informacija i podataka o poslovanju društava za osiguranje koja pripradaju navedenim finansijskim grupacijama.

3.2 Neposredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore

Aktivnosti neposrednog nadzora nad poslovanjem subjekata na crnogorskom tržištu osiguranja su, u izvještajnom periodu, obuhvatile ciljne neposredne kontrole poslovanja subjekata nadzora, planirane Operativnim planom rada Agencije u 2021. godini. Neposredne kontrole su izvršene na osnovu neposrednog uvida u poslovanje subjekata nadzora, tj. na osnovu neposrednog uvida u opšte akte, akte poslovne politike i poslovne knjige istih, dokumentaciju i podatke koji se odnose na njihovo poslovanje i na osnovu intervjua sa menadžmentom i licima koja su odgovorna za područja poslovanja koja su bila predmet kontrole.

Neposredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Nacionalnog biroa u 2021. godini je obuhvatio:

- 5 (pet) postupaka ciljnih neposrednih kontrola, čije je sprovođenje započeto i završeno u 2021. godini:
- 1 (jedan) postupak ciljne neposredne kontrole, čije je sprovođenje započeto u IV kvartalu 2021. godine, a završeno u I kvartalu 2022. godine[1].

Neposredne kontrole sprovedene u izvještajnom periodu su obuhvatile:

- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima neživotnih osiguranja u dijelu: usklađenosti opštih akata i akata poslovne politike sa zakonom i drugim propisima i zakonitosti odluka koje su donijeli organi društva u dijelu raspolaganja državnim obveznicama, deponovanja i ulaganja sredstava osiguranja i funkcionisanja interne revizije;
- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima životnih osiguranja u dijelu zakonitosti rada u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma;
- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima životnih osiguranja u dijelu funkcionisanja interne revizije i aktuarske funkcije;
- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima neživotnih osiguranja u dijelu funkcionisanja interne revizije i informacionih tehnologija;

[1] Agencija je u I kvartalu 2022. godine, na osnovu predmetne ciljne neposredne kontrole, donijela 4 (četiri) mjere nadzora, od čega 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere nadzora i 3 (tri) mjere upozorenja.

- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima neživotnih osiguranja u dijelu: načina obračuna tehničkih rezervi i analize dovoljnosti istih, deponovanja i ulaganja sredstava društva, reosiguranja, funkcionisanja interne revizije, preuzimanja rizika i procesa rješavanja šteta;
- ciljnu neposrednu kontrolu Nacionalnog biroa u dijelu funkcionisanja Informacionog centra i procesa rješavanja šteta.

O sprovedenim ciljnim neposrednim kontrolama sačinjeni su zapisnici sa nalazima i zaključcima o utvrđenim nepravilnostima i nezakonitostima u poslovanju, koji su dostavljeni društvima za osiguranje i Nacionalnom birou.

Na osnovu sprovedenih neposrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje i Nacionalnog biroa, Agencija je utvrdila određeni broj nezakonitosti i nepravilnosti u njihovom poslovanju, koje su se prvenstveno odnosile na:

- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim se propisuju bliži uslovi za prenos poslova društava za osiguranje;
- nepostupanje u skladu sa odredbom Zakona o osiguranju koja se odnosi na izvještaje o internoj reviziji;
- nepostupanje u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije;
- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim se propisuju bliži kriterijumi i način obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete;
- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim se propisuju bliži kriterijumi i način obračunavanja rezervi za neistekle rizike;
- nepostupanje u skladu sa Mišljenjem Agencije o primjeni člana 12 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju;
- nepostupanje u skladu sa odredbama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju kojima se propisuju rok za odlučivanje po zahtjevu za naknadu štete i rok za isplatu naknade štete;
- nepostupanje u skladu sa internim aktima subjekata nadzora kojima su uređeni: postupak rada prilikom izrade polisa osiguranja, rad Komisije za prigovore, likvidacija šteta Garantnog fonda;
- neusklađenost internih akata subjekta nadzora sa Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju.

Tokom izvještajnog perioda, Agencija je društvima za osiguranje i Nacionalnom birou, na osnovu sprovedenih neposrednih kontrola, izrekla ukupno 9 (devet) mjera nadzora, i to:

- 5 (pet) mjera nadzora društvima za osiguranje, od kojih 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere nadzora i 4 (četiri) mjere upozorenja;
- 4 (četiri) mjere nadzora Nacionalnom birou, od kojih 2 (dva) rješenja o izricanju mjere nadzora i 2 (dvije) mjere upozorenja.

Društva za osiguranje i Nacionalni biro su postupili po dospjelim nalozima iz izrečenih mjera nadzora.

3.3 Nadzor nad poslovanjem subjekata koji se bave poslovima zastupanja i posredovanja u osiguranju

Aktivnosti Agencije u dijelu neposrednog nadzora nad poslovanjem subjekata na crnogorskom tržištu osiguranja koji se bave poslovima zastupanja i posredovanja u osiguranju su, u izvještajnom periodu, obuhvatile 2 (dva) postupka ciljnih neposrednih kontrola poslovanja društava za posredovanje u osiguranju koje su planirane Operativnim planom rada Agencije u 2021. godini, čije je sprovođenje započeto i završeno u 2021. godini. Predmetne neposredne kontrole su sprovedene u dijelu usklađenosti obavljanja djelatnosti subjekata nadzora sa Zakonom o osiguranju, provizije za poslove posredovanja u osiguranju i rezultata poslovanja.
O sprovedenim neposrednim kontrolama društava za posredovanje u osiguranju su sačinjeni zapisnici sa nalazima i zaključcima o utvrđenim nepravilnostima i nezakonitostima u poslovanju, koji su dostavljeni kontrolisanim subjektima. Agencija je utvrdila određeni broj nezakonitosti u poslovanju predmetnih društava za posredovanje u osiguranju, koje su se prvenstveno odnosile na:

- neukslađenost sa odredbom Zakona o osiguranju kojom je propisana naplata provizije ili druge naknade;
- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim je propisana sadržina izvještaja, obavještenja i drugih podataka koji se dostavljaju Agenciji i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja.

Tokom izvještajnog perioda, Agencija je, na osnovu sprovedenih neposrednih kontrola poslovanja društava za posredovanje u osiguranju, izrekla 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere nadzora. Subjekat nadzora je postupio po izrečenoj mjeri nadzora.

Agencija je, u 2021. godini, sprovela i 5 (pet) postupaka vanrednih ciljnih neposrednih kontrola usklađenosti obavljanja djelatnosti sa izdatom dozvolom i to u slučaju dva društva za zastupanje u osiguranju, dva društva za posredovanje u osiguranju i jedne agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju. Predmetne kontrole su, iz razloga prestanka obavljanja poslova zastupanja/posredovanja/pružanja drugih usluga u osiguranju od strane kontrolisanih subjekata nadzora duže od šest mjeseci, rezultirale oduzimanjem dozvola za rad istim.

Agencija je, u 2021. godini, završila 10 (deset) postupaka vanrednih ciljnih posrednih kontrola društava za zastupanje u osiguranju, čije je sprovođenje započeto u 2020. godini, a čiji je predmet bila usklađenost poslovanja sa članom 65 Zakona o osiguranju. O sprovedenim ciljnim posrednim kontrolama sačinjeni su zapisnici sa nalazima i zaključcima o utvrđenim nepravilnostima i nezakonitostima u poslovanju, koji su dostavljeni kontrolisanim subjektima.

Tokom izvještajnog perioda, Agencija je, na osnovu sprovedenih ciljnih posrednih kontrola društava za zastupanje u osiguranju, izrekla 2 (dva) rješenja o izricanju mjere nadzora. Subjekti nadzora su postupili po dospjelim nalozima iz izrečenih mjera nadzora.

4 PRVA STUDIJA UTICAJA ZAHTJEVA DIREKTIVE SOLVENTNOST II NA SEKTOR OSIGURANJA (QIS) I PRVI STRES TEST SEKTORA OSIGURANJA

Savjet Agencije je u junu 2021. godine usvojio Izvještaj o prvoj kvantitativnoj studiji uticaja (Quantitative Impact Study - QIS) regulative Solventnost II na sektor osiguranja i Izvještaj o prvom strest testu sektora osiguranja.

Crna Gora, kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji (EU) i buduća punopravna članica EU, obavezna je danom pristupanja EU započeti sa primjenom Direktive Solventnost II u regulisanju tržišta osiguranja. Osnovni ciljevi ove Direktive su zaštita interesa osiguranika, određivanje kapitala društava za osiguranje u skladu sa njihovom ukupnom izloženošću svim rizicima, anticipiranje tržišnih promjena, utemeljenost na principima, te održavanje finansijske stabilnosti tržišta osiguranja. Imajući u vidu da je riječ o veoma kompleksnom regulatornom okviru koji uvodi nove zahtjeve solventnosti, metodološki značajno različite od onih u postojećem (Solventnost I), Agencija je procijenila da je prije implementacije novog okvira potrebno adekvatno pripremiti crnogorski sektor osiguranja na ovu promjenu kako bi se isti u periodu do pridruživanja Crne Gore EU sveobuhvatno i u potpunosti prilagodio kvantitativnim i kvalitativnim zahtjevima Solventnosti II. Imajući to u vidu, Agencija se tokom 2019. godine odlučila za sprovođenje prve kvantitativne studije uticaja odredbi novog regulatornog okvira Solventnost II na poslovanje crnogorskih društava za osiguranje, a nakon toga, u 2020. godini je sprovela i prvi stres test sektora osiguranja zasnovan na principima Evropskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno penziono osiguranje (EIOPA). I jedna i druga vježba su rađene na osnovu podataka iz finansijskih izvještaja društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. godine. Sva crnogorska društva su učestvovala i u QIS studiji i u stres testu, što ukazuje na svijest društava o važnosti adekvatne i pravovremene pripreme za uvođenje nove regulative, kao i njihovu ozbiljnost i spremnost za obavljanje djelatnosti osiguranja u okviru EU.

Nakon izvršene validacije rezultata QIS studije i stres testa, Agencija je pristupila izradi odgovarajućih izvještaja, te je u aprilu 2021. godine usvojila:

- **Izvještaj o sprovedenoj prvoj kvantitativnoj studiji uticaja (QIS studija) regulative Solventnost II na poslovanje društava za osiguranje u Crnoj Gori** i
- **Izvještaj o sprovedenoj prvoj vježbi testiranja otpornosti na stres (stres test) društava za osiguranje u Crnoj Gori**.

4.1 Prva kvantitativna studija uticaja (QIS) Direktive Solventnost II na sektor osiguranja

Prva QIS studija, osmišljena po ugledu na slične studije koje su sprovođenje u zemljama EU, pokazala je stepen spremnosti crnogorskih osiguravača za primjenu kvantitativnih zahtjeva novog regulatornog okvira – Solventost II, te ukazala na nivo stručne osposobljenosti u društvima za primjenu metodologija i obračuna propisanih novom

regulativom, te pratećih smjernica i tehničkih informacija, koji zajedno čine novi EU regulatorni okvir u oblasti osiguranja.

Sprovedena QIS studija rađena je u dva scenarija, kada Crna Gora nije država članica Evropske unije (EU) i kada je Crna Gora država članica EU. QIS studija je u prvom scenariju, a u skladu sa očekivanjima, pokazala da ni jedno društvo za osiguranje ne bi zadovoljilo kvantitativne zahtjeve solventnosti koje postavlja novi regulatorni okvir, a koji se odnose na pokrivenost zahtijevanog solventnog kapitala (SCR) prihvatljivim sopstvenim sredstvima, prvenstveno usljed nepovoljnog tretmana rizičnosti državnih obveznica Crne Gore u koje crnogorski osiguravači ulažu značajna sredstva. Drugi scenario, koji podrazumijeva da je Crna Gora država članica EU, daje značajno bolje rezultate, opet zbog drugačijeg odnosno povoljnog tretmana rizičnosti crnogorskih državnih obveznica, pri čemu neka društva za osiguranje nisu zadovoljila minimalne regulatorne zahtjeve solventnosti koje postavlja Solventnost II.

Nadalje, QIS studija je pokazala da su se osiguravajuća društva u razumijevanju, primjeni i obračunu novih i kompleksnih kvantitativnih zahtjeva u značajnoj mjeri oslanjala na kapacitete svojih matičnih društava ili grupa. Stoga je Agencija preporučila osiguravačima da u narednom periodu dodatno jačaju svoje stručne i tehničke kapacitete, u prvom redu kroz adekvatno uspostavljanje i jačanje funkcije upravljanja rizicima i jačanje aktuarske funkcije.

4.2 Prvi stres test sektora osiguranja

Glavni cilj sprovedenog stres testa crnogorskog sektora osiguranja bio je procjena njegove ranjivosti na nepovoljni tržišni scenario koji bi direktno uticao na poslovanje društava za osiguranje. Njegov dodatni cilj je bio i u podizanju svijesti u upravama osiguravajućih društava o realnim tržišnim rizicima čiji razvoj može negativno uticati na njihovu kapitalnu poziciju. Dobijeni rezultati stres testa su društvima, ali i regulatornom organu, trebali da pruže odgovore na pitanja kakav je kvalitet osiguravajućih i investicionih portfelja osiguravača pojedinačno, ali i sektora osiguranja u cjelini, te da li njihove kapitalne pozicije mogu izdržati izazov predstavljen u stres testu.

Stres test je za svoj metodološko-tehnički osnov koristio EIOPA-in stres test iz 2018. godine, koji je predviđao fiksni pristup bilansu stanja odnosno šokove sa trajnim efektima na bilanse pozicije.

Parametri stres testa koje su osiguravači koristili za vršenje potrebnih obračuna su dodatno oborene bezrizične kamatne stope za euro po godinama dospijeća i blago uvećani prinos na državne obveznice Crne Gore za sva dospijeća ovih HoV. Radi pojednostavljenja sprovođenja stres testa, svi ostali faktori rizika koji su bili sastavni dio EIOPA-inog stres testa iz 2018. su bili isključeni. S obzirom na to da je stresirana bezrizična prinosna kriva za euro oborena na niže, stres test je zapravo značio da je raspon (eng. *spread*) crnogorskih državnih obveznica dodatno povećan kao posljedica pogoršane percepcije njihove rizičnosti, odnosno rasta njihovog prinosa.

Stres test je i osiguravačima i regulatornom organu pružio jasan odgovor na pitanje u kojoj su mjeri kapitalne pozicije osiguravajućih društava otporne na zadate tržišne šokove posmatrano iz ugla regulatornih standarda Solventnosti II. Učinak stresa je bio posebno vidljiv na kapitalne pozicije pojedinih društava za životno osiguranje, gdje su dodatno snižene bezrizične kamatne stope za euro u sadejstvu sa porastom raspona crnogorskih državnih obveznica značajno povećali tehničke rezerve životnih osiguranja, smanjili višak prihvatljivih sopstvenih sredstava za pokriće zahtijevanog solventnog kapitala (SCR) i minimalnog zahtijevanog kapitala (MCR), te oborili SCR i MCR omjere ispod regulatornih minimuma ili spustili ove omjere blizu ovih granica.

5 NORMATIVNE AKTIVNOSTI

Aktivnosti Agencije za nadzor osiguranja u 2021. godini u dijelu unaprjeđenja regulatornog okvira bile su pretežno usmjerene na dalje usklađivanje radne verzije novog Zakona o osiguranju, kao i finalizovanje predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju radi usvajanja od strane Skupštine Crne Gore.

U pogledu novog Zakona o osiguranju, tekst radne verzije usaglašavan je sa domaćim institucijama (Sekretarijat za zakonodavtsvo, nadležna ministarstva) u cilju pripreme materijala za slanje Evropskoj komisiji na davanje mišljenja. Kako se navedenim zakonom u crnogorsko zakonodavstvo prenose dvije najvažnije evropske direktive iz oblasti osiguranja – Direktiva Solventnost II (SII) i Direktiva o distribuciji osiguranja (IDD), to su nakon finalizacije teksta otpočete i aktivnosti na izradi transpozicionih tabela.

U pogledu izmjena važećih propisa, istovremeno su se, a naročito u drugoj polovini 2021. godine, odvijale aktivnosti vezane za finalizaciju odredaba Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, čiji je sadržaj Agencija i inicirala.

U smislu postizanja dalje usklađenosti sa EU acqui-jem, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju postignuta je potpuna usklađenost sa Direktivom o motornim vozilima 2009/103/EC. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju Agenciji je dat širi pravni osnov za izmjene postojećih i donošenje novih podzakonskih akata kojima će, u mjeri dozvoljenoj drugim odredbama zakona o osiguranju, moći da uredi osnove sistema upravljanja, uključujući uređenje ključnih funkcija, zahtjeve za nosioce ključnih funkcija i sistem upravljanja rizicima, na liniji standarda predviđenih direktivom SII i detaljnije uredi predugovorno informisanje imajući u vidu i odredbe Direktive IDD.

Ovi zakoni su usvojeni od strane Skuštine Crne Gore dana 31.12.2021. godine, objavljeni u „Sl. listu CG” broj 146/21, a stupili na snagu 08.01.2022. godine.

U pogledu drugih normativnih aktivnosti, Agencija za nadzor osiguranja finalizovala je izmjene Pravilnika o deponovanju i ulaganju tehničkih rezervi tehničkih rezervi društava za osiguranje, na bazi inicijativa prispjelih od Nacionalnog biroa osiguravača i društava za osiguranje. Navedenim izmjenama uvodi se mogućnost ulaganja svih vrsta tehničkih rezervi u jedinice investicionih fondova i zajmove pravnim licima, uz određene uslove. Pravilnik je objavljen u "Sl. listu Crne Gore" broj 68/21. Dalje izmjene ovog pravilnika od kraja 2021. godine, shodno izmjenama Zakona o osiguranju, prešle su u isključivu nadležnost Agencije.

U pomenutom periodu, Agencija za nadzor osiguranja donijela je i sljedeće podzakonske akte:

- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje Udruženje Nacionalni biro osiguravača Crne Gore dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja ("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje ("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Odluka o izmjenama Odluke o načinu procjenjivanja aktive društava za osiguranje ("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Pravilnik o sadržaju izvještaja i drugih obavještenja i podataka koji se dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja ("Sl. list Crne Gore" broj 56/21) i
- Tehničko uputstvo o načinu i formatu izvještavanja Agencije za nadzor osiguranja ("Sl. list Crne Gore" broj 59/21).

Svi pobrojani pravilnici vezani su za nove zahtjeve izvještavanja, koji su inkorporirani u novom IT sistemu Agencije sa čijom se primjenom počelo od jula 2021. godine. Novim sistemom izvještavanja i kojima se postiže veći kvalitet i opseg podataka koje subjekti nadzora dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja, a koji su potrebni za adekvatno praćenje poslovanja subjekata nadzora i kretanja na tržištu osiguranja, kako bi Agencija adekvatno ostvarivala svoju nadzornu funkciju.

Takođe, Agencija je u posmatranom periodu kontinuirano unaprjeđivala interne akte kako bi isti pratili razvojne potrebe Agencije i potrebe procesa rada.

6 RJEŠAVANJE PO PRIGOVORIMA OSIGURANIKA I DRUGIH KORISNIKA OSIGURANJA

Imajući u vidu nadležnosti propisane članom 177 Zakona o osiguranju, Agencija za nadzor osiguranja, kao institucija nadležna za postupanje po prigovorima ugovarača osiguranja, osiguranika i drugih lica koja imaju određena prava po osnovu ugovora o

osiguranju je u toku 2021. godine primila ukupno 52 prigovora, od kojih se 46 odnosilo na postupanje društava za osiguranje, a 6 na postupanje Nacionalnog biroa.

U dijelu prigovora na rad društava za osiguranje, od ukupno 46 prigovora:

- 33 prigovora odnosilo se na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, i to u vezi sa obračunom i isplatom nespornog dijela štete, odnosno primjenom bonus malus sistema;
- 10 prigovora odnosilo se na naknadu štete po osnovu osiguranja od posljedica nesrećnog slučaja (nezgode);
- 3 prigovora odnosila su se na osiguranje za slučaj hirurških intervencija
- 2 prigovora odnosila su se na kasko osiguranje;
- 2 prigovora odnosila su se na osiguranje od profesionalne odgovornosti;
- po jedan prigovor odnosio se na obavezno osiguranje plovnih objekata i osiguranje stambenih objekata.

Od 6 prigovora na rad Nacionalnog biroa osiguravača, 5 prigovora se odnosilo na naknadu štete neosiguranim vozilom, a jedan na primjenu bonus malus sistema.

U pogledu rezultata postupaka po prigovorima, postupak je okončan za 51 prigovor, dok je postupak za 2 prigovora još uvijek u toku.

Od ukupnog broja riješenih:

- 28 prigovora bilo je neosnovano – podnosilac nije dostavio potrebnu dokumentaciju na kojoj bazira prigovor ili je društvo u postupku naknade štete ispoštovalo sve obaveze shodno primjenjivim zakonskim i podzakonskim propisima i uslovima osiguranja koji se primjenjuju na polisu;
- 11 prigovora je bilo osnovano, pa je u postupku rješavanja prigovora, u dogovoru sa podnosiocem prigovora, društvo isplatilo dodatni iznos na ime naknade štete, odnosno sa podnosiocem je potpisano vansudsko poravnanje;
- po 11 prigovora postupak je obustavljen, iz razloga što je podnosilac povukao prigovor ili odustao od daljeg postupka pred Agencijom ili je pokrenuo postupak pred Centrom za alternativno rješavanje sporova, odnosno nadležnim sudom.

Predmet prigovora najčešće je bilo postupanje društava za osiguranje po zahtjevima za naknadu štete, u pogledu načina procjene štete, obračuna naknade štete, zahtijevane dokumentacije za dodatni iznos prvobitno opredijeljene naknade ili osnova za odbijanje odštetnog zahtjeva.

Pored ovih aktivnosti, u toku 2021. godine je, u sklopu opšteg sistema zaštite potrošača, počeo da funkcioniše i Centralni informacioni sistem za zazaštitu potrošača (CIZSP) na internet stranici www.potrosac.me, a Agencija je, kao jedan od organa nadležnih za zaštitu potrošača shodno važećem Zakonu o zaštiti potrošača, dio te mreže, pa su se prigovori mogli prijaviti i tim putem.

Međutim, budući da je CISZP počeo da funkcioniše u drugoj polovini 2021. godine, broj pritužbi prijavljenih tim putem bio je zanemarljiv u odnosu na prigovore podnijete redovnim putem.

7 IZVJEŠTAVANJE

Agencija je u 2021. godini obavljala redovne aktivnosti koje obuhvataju prikupljanje, analizu i objavljivanje relevantnih podataka i izvještaja koji uključuju relevantne pokazatelje poslovanja društava za osiguranje u cilju pravovremenog, adekvatnog i kvalitetnog informisanja javnosti i korisnika usluga osiguranja, a istovremeno je sprovodila i intenzivne aktivnosti na unaprđenju poslovnih procesa koji se odnose na oblast izvještavanja od strane subjekata nadzora na tržištu osiguranja.

U okviru svojih nadležnosti, Agencija je redovno informisala javnost o aktivnostima Agencije, o aktuelnim informacijama sa tržišta osiguranja, o izmjenama važeće i donošenju nove regulative, kao i o podacima o učesnicima na tržištu osiguranja u Crnoj Gori.

Na osnovu analiza, finansijskih, statističkih i drugih izvještaja društava za osiguranje i drugih subjekata nadzora, Agencija je u toku 2021. godine sprovodila aktivnosti na pripremi redovnih analiza tržišta i izvještaja o stanju na tržištu osiguranja na mjesečnom, kvartalnom i godišnjem nivou i sprovodila mjere u cilju poštovanja primjenjive regulative u ovom domenu.

Agencija je u izvještajnom periodu u domenu analize tržišta i izvještavanja, realizovala, između ostalog, i sljedeće aktivnosti:

- u domenu izvještavanja na internet stranici Agencije objavljeni su sljedeći izvještaji:
    - 12 mjesečnih izvještaja sa preliminarnim podacima o broju osiguranja, visini bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja i po društvima za osiguranje, broju šteta za rješavanje, broju i iznosu riješenih šteta po vrstama osiguranja;
    - četiri kvartalna izvještaja sa preliminarnim podacima o visini bruto fakturisane premije, zarađenoj bruto premiji, ukupnoj aktivi, finansijskim rezultatima poslovanja prije oporezivanja po društvima za osiguranje, te agregatni bilansi stanja društava za osiguranje i podaci o visini bruto fakturisane premije, visini zarađene bruto premije i broju i visini riješenih šteta po vrstama osiguranja.
- izrađen je i Skupštini Crne Gore u zakonskom roku dostavljen Izvještaj o stanju na tržištu osiguranja Crne Gore za 2020. godinu, koji je obuhvatio analizu najznačajnijih trendova, pokazatelja stanja na tržištu osiguranja, pokazatelja poslovanja društava za osiguranje, kao i podaci prikazani od strane Nacionalnog biroa;

- pripremljene su kvartalne analize tržišta osiguranja, sa relevatnim informacijama i pokateljima poslovanja društava za osiguranje kao i pokazateljima stanja i trendova na tržištu osiguranja;
- prikupljeni su i objavljeni godišnji finansijski iskazi sa mišljenjem revizora društava za osiguranje shodno Zakonu o reviziji, kao i kvartalni finansijski iskazi shodno Zakonu o računovodstvu;
- pripremljeni su podaci o bruto fakturisanoj premiji u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike za MONSTAT za četiri kvartala;
- pripremljena su i tri kvartalna izvještaja o tržištu osiguranja za potrebe radnih tijela za Privrednu komoru Crne Gore;
- prikupljeni su i analizirani statistički i finansijski podaci koje društva za posredovanje, odnosno za zastupanje u osiguranju, ovlašćeni zastupnici-preduzetnici i banke koje obavljaju poslove zastupanja u osiguranju u okviru redovnog izvještavanja dostavljaju na godišnjem nivou.

Pored navedenog, sprovedene su aktivnosti u domenu ciljnih istraživanja i analiza, u određenim segmentima poslovanja subjekata nadzora i tržišta osiguranja, u okviru posrednog nadzora Agencije.

Agencija je u 2021. godini značajno unaprijedila poslovne procese u oblasti izvještavanja i istraživanja tržišta osiguranja. Unaprijeđenja su postignuta, prije svega u pogledu kvaliteta i sadržaja nadzornih podataka koji su uspostavljeni novim podzakonskim okvirom u ovom domenu, kao i u pogledu efikasnosti i pouzdanosti procesa prikupljanja, obrade, verfikacije i analize nadzornih podatka, implementacijom novog softverskog rješenja za prikupljanje i obradu nadzornih podataka tržišta osiguranja. Fokus razvojnih aktivnosti u 2021. godini je bio usmjeren na implementaciju novog sistema za izvještavanje Agencije, koji je uspješno završen i tokom 2021. godine je uspostavljena puna fukcionalnost novog Informacionog sistema. U okviru novog informacionog sistema Agencija je uspostavila portal (https://portal.ano.me) preko kojeg je osiguravajućim društvima i drugim subjektima nadzora omogućeno da sve redovne izvještaje (mjesečne, kvartalne, godišnje) dostavljaju Agenciji elektronskim putem i digitalno potpisane u skladu sa najboljom praksom i tehničkim standardima izvještavanja koji su u primjeni u Evropskoj uniji. Takođe, tokom 2021. godine sprovedene su sve potrebne aktivnosti na zaokruživanju pravnog okvira i uspostavljanju odgovarajuće infrastrukture, neophodnih za punu primjenu digitalizacije u domenu nadzornog izvještavanja Agencije.

Navedena softverska platforma u tehničkom smislu daje kvalitetnu i tehnički sofisticiranu osnovu za prikupljanje, obradu, verifikaciju i analizu podataka koji se koriste kao osnova za nadzor. Uspostavljanjem pune digitalizacije nadzornog izvještavanja Agencije uz novi, unaprijeđeni sadržaj nadzornih izvještaja, je značajno unaprijeđen proces izvještavanja od strane od strane subjekata nadzora a istovremeno je napravljen značajan iskorak u pogledu kvaliteta i pouzdanosti procesa prikupljanja, obrade i analize podataka i informacija u Agenciji. Takođe, veoma značajni efekti se odnose na smanjenje operativnih rizika u pratećim poslovnim procesima i postizanje veće efikasnosti i kvaliteta u upravljanju ograničenim resursima na tržištu osiguranja i u Agenciji.

Pored navedenog, novo softversko rješenje pruža Agenciji neophodnu infrastrukturu za buduću implementaciju direktive Solventnost II u dijelu izvještavanja u skladu sa zahtjevima, smjernicama i standardima koje izdaje Evropsko nadzorno tijelo za oblast osiguranja i penzija (EIOPA).

Agencija je u kontinuitetu izvršavala sve obaveze koje proističu iz članstva u Savjetu za finansijsku stabilnost, a koje se između ostalog odnose na prikupljanje, analizu i pripremu kvartalnih izvještaja o statističkim podacima (struktura bruto fakturisane premije, broj osiguranja po vrstama osiguranja, broj i iznos riješenih šteta po vrstama osiguranja, podaci o strukturi kapitala i rezervi cjelokupnog tržišta osiguranja, strukturi i visini tehničkih rezervi i njihovom deponovanju i ulaganju, obračunu kapitala i garantnog kapitala i procjene adekvatnosti kapitala, solventnosti, likvidnosti, kao i agregatni bilans stanja i bilans uspjeha) i prikupljanje statističkih podataka, za potrebe analize i pripreme mjesečnih izvještaja o strukturi bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja, broju osiguranja i broju i iznosu riješenih šteta po vrstama osiguranja.

8 LICENCIRANJE

U dijelu svojih nadležnosti vezanih za ulazak novih subjekata na tržište osiguranja odnosno licenciranja subjekata - izdavanje dozvola za rad, saglasnosti, ovlašćenja i odobrenja za obavljanje određenih poslova, Agencija je postupala po primljenim zahtjevima te je tokom 2021. godine društvima za osiguranje izdala:

- **10 odobrenja na izbor spoljnjeg revizora** (član 168 Zakona);
- **devet saglasnosti na statut** (član 39 Zakona) i **jedna saglasnost na statut NBO;**
- **36 saglasnosti za imenovanje članova odbora direktora** (čl. 49 Zakona)**;**
- **dvije saglasnosti za imenovanje izvršnog direktora** (čl. 49 i 50 Zakona)**;**
- **57 saglasnosti za obavljanje poslova posredovanja i zastupanja u osiguranju** (čl. 60 i 72 Zakona)**;**
- **jednu saglasnost za osnivanje organizacionog dijela-podružnice društvu za osiguranje** (čl. 40 Zakona)**;**
- **jednu saglasnost na promjenu naziva drustvu za osiguranje** (čl. 18 st. 4 Zakona)**.**

U dijelu licenciranja subjekata koji obavljaju poslove posredovanja odnosno zastupanja u osiguranju, Agencija je izdala:

- **četiri dozvole za rad društvu za posredovanje u osiguranju** (čl. 56 Zakona)**;**
- **jedna dozvolu za rad preduzetniku-zastupniku** (čl. 71 Zakona).

U toku 2021. godine, Agencija je postupajući po službenoj dužnosti, prateći izvršavanje zakonskih obaveza kao i promjene koje su se dešavale na tržištima finansijskih usluga u Crnoj Gori, donijela i sljedeća rješenja:

- **četiri rješenja o oduzimanju dozvole društvima za zastupanje u osiguranju;**
- **dva rješenja o oduzimanju dozvole društvima za posredovanje u osiguranju;**

- **jedno rješenje o oduzimanju dozvole agenciji za pružanje drugih usluga u osiguranju i**
- **dva rješenja o oduzimanju saglasnosti bankama za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju.**

Oduzimanje dozvola društvima za posredovanje odnosno zastupanje u osiguranju i agenciji za pružanje drugih usluga u osiguranju rezultat su nepostupanja tih subjekata nadzora po propisanim obavezama izvještavanja, odnosno kao rezultat izvršenih neposrednih kontrola. U jednom od navedenih slučajeva, dozvola je oduzeta iz razloga što subjekt nadzora nije bio voljan da se uskladi sa regulatornim zahtjevima sadržanim u izrečenim nadzornim mjerama. U pogledu oduzetih saglasnosti bankama, iste su rezultat statusnih promjena na tržištu bankarskih usluga i posljedičnog prestanka postojanja dvije poslovne banke.

Kada su u pitanju saglasnosti izdate Nacionalnom birou, Agencija je tokom 2021. godine, shodno nadležnostima propisanim Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju, u redovnom postupku donijela Odluku o visini redovnog doprinosa Garantnom fondu za 2022. godinu.

U toku 2021. godine, Agencija je u dijelu prenosa poslova analizirala i aktivnosti pet društava za osiguranje, koja su shodno zahtjevima Pravilnika o prenosu poslova društava za osiguranje, dostavila obavještenje i dokumentaciju za poslove odnosno poslovne procese, koje namjeravaju da prenesu na druga lica. Usklađivanje se odnosilo na postupke prenosa poslova u oblasti reosiguranja, aktuarskih poslova, administriranja šteta i informacionih sistema.

9 ORGANIZACIJA STRUČNOG ISPITA

U toku 2021. godine, kako je prethodni redovni novembarski rok (iz 2020. godine) otkazan iz epidemioloških razloga, Agencija je organizovala i održala jedan dodatni ispitni rok u februaru 2021. godine, a u redovnom majskom i novembarskom roku održani su redovni ispitni rokovi za sticanje zvanja ovlašćenog posrednika odnosno zastupnika u osiguranju.

Način održavanja ovog stručnog ispita propisan je Pravilnikom o sadržini i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja, odnosno zastupanja u osiguranju, a sami ispiti odvijali su se u skladu sa aktuelnim mjerama nadležnih organa.

Za prvi dodatni februarski ispitni rok ukupno se prijavilo 61 kandidata, uključujući lica koja se prijavljuju za polaganje ispita u cjelosti kao i za polaganje dijela ispita prenijetog iz prethodnih rokova, od čega je ispit u cjelosti položilo 18 lica.

U pogledu redovnih rokova u maju i novembru, prijavilo se 86 lica za polaganje stručnog ispita u majskom odnosno 56 lica za polaganje u novembarskom ispitnom roku, od čega je ispit u cjelosti položilo 44 lica u maju, odnosno 24 lica u novembru 2021. godine.

10 SARADNJA NA UNUTRAŠNJEM I MEĐUNARODNOM PLANU

10.1 Saradnja na unutrašnjem planu

U 2021. godini, u skladu sa nadležnostima Agencije nastavljena je saradnja sa institucijama u Crnoj Gori: Skupštinom Crne Gore, Vladom Crne Gore, Ministarstvom finansija i socijalnog staranja, Ministarstvom ekonomskog razvoja, Savjetom za finansijsku stabilnost, Nacionalnim biroom, Centralnom bankom Crne Gore, Komisijom za tržište kapitala, Sektorom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma Uprave policije, Privrednom komorom Crne Gore, Zavodom za statistiku Crne Gore i drugim institucijama u formi prilagođenoj posebnim okolnostima, nastalim usljed epidemije COVID-19.

U domenu evropskih integracija, Agencija je, u saradnji sa Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, Ministarstvom finansija i socijalnog staranja finalizovala aktivnosti na implementaciji novog softverskog rješenja za potrebe prikupljanja i obrade nadzornih podataka, koji je razvijen u okviru projekta *Podrška regulaciji finansijskih usluga"* otpočetog 2018. godine, koji se finansirao iz paketa IPA II Assistance 2014-2020.

10.2 Saradnja na međunarodnom planu

U dijelu međunarodne saradnje, Agencija je najveći dio saradnje ostvarila sa matičnim supervizorima osiguravajućih grupa koje posluju na crnogorskom tržištu osiguranja, odnosno sa regulatorom austrijskog finansijskog tržišta (FMA) i Agencijom za nadzor osiguranja Slovenije (AZN).

Usljed ograničenja uzrokovanih epidemiološkom situacijom u regiji, tokom 2021. godine su održane i online konsultacije i razmjena iskustava sa predstavnicima supervizora osiguranja i udruženja osiguravača iz regije, odnosno sa Agencijom za nadzor osiguranja Makedonije (ASO) i Hrvatskog udruženja osiguravača (HUO).

Agencija je u oktobru 2021. godini preuzela ulogu moderiranja jednog od panela na redovnom godišnjem sastanku supervizora osiguranja zemalja Centralne i Jugoistočne Evrope (CESEE ISI) na temu iskustava u nadzoru primjene IDD direktive.

Crna Gora, kroz program Belgijsko-holandske konstituence Međunarodnog monetarnog fonda učestvuje u projektu tehničke pomoći za oblast finansijske edukacije, koji se realizuje uz finansijsku podršku holandskog Ministarstva finansija, dok istim koordinira Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj. Savjet za finansijsku stabilnost je oformio radno tijelo - Nacionalni komitet za razvoj finansijske edukacije sa zadatkom utvrđivanja Predloga programa razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori i njegovo dostavljanje Savjetu za finansijsku stabilnost na usvajanje. Takođe, formiran je i Operativni radni tim za izradu Predloga programa razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori, u čijem radu učestvuju predstavnici Centralne banke Crne Gore, Agencije, Ministarstva finansija i

socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta i Komisije za tržište kapitala. Aktivnosti Operativnog tima u 2021. godini su bile usmjerene na izradu nacrta Programa razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori i Akcionog plana za 2022. godinu, kojim su definisane mjere i aktivnosti iz domena finansijske edukacije koje će se sprovoditi u 2022. godini, njihovi nosoci, rokovi, izvori finansiranja i indikatori uspješnosti.

11 UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA I INFRASTRUKTURNA UNAPREĐENJA

U Agenciji je na kraju 2021. godine bilo **zaposleno 26 lica** sa sljedećom kvalifikacionom strukturom:

- 6 magistara nauka;
- 17 sa visokom stručnom spremom;
- 3 sa srednjom stručnom spremom (od kojih jedno lice privremeno zaposleno zbog zamjene odsutnog lica).

U skladu sa nadležnostima i ulogom Agencije u finansijskom sistemu, kao i kontinuiranih i postepenih promjena standarda regulative i nadzora zasnovanih na prospektivnosti i rizicima, Agencija je nastavila sa kontinuiranim stručnim usavršavanjem zaposlenih, iako u manjem obimu u odnosu na ranije godine, usljed ograničenja izazvanih pandemijom COVID-19. Takođe, veći dio edukacija za zaposlene u Agenciji, je organizovan i putem internet platformi.

Agencija je u 2021. godini značajno unaprijedila poslovne procese u oblasti izvještavanja i istraživanja tržišta osiguranja, prije svega u pogledu kvaliteta i pouzdanosti procesa prikupljanja, obrade, verfikacije i analize nadzornih podataka, donošenjem novog podzakonskog okvira u ovom domenu i implementacijom novog softverskog rješenja za prikupljanje i obradu nadzornih podataka tržišta osiguranja.

Agencija je u 2021. godini sprovodila intenzivne aktivnosti na daljem unaprijeđenju bezbjednosti i zaštite informacionog sistema Agencije. Ove aktivnosti su sprovedene, kao komplementarne uvođenju pune digitalizacije nadzornog izvještavanja, u mjesecu junu 2021. godine, čime je funkcionisanje informacionog sistema dobilo poseban značaj za poslovne procese u Agenciji. Sprovedene aktivnosti su rezultirale značajno većim nivoom bezbjednosti informacionog sistema, uvođenjem odgovarajuće infrastrukture i novih komponenti za bezbjednost i zaštitu od neovlašćenog upada u mrežu odnosno zaštitu od sajber napada. Tokom 2021. godine Agencija je sprovela analizu mogućnosti uvođenja alternativne lokacije za oporavak poslovnih procesa (DR) u slučaju neupotrebljivosti primarne lokacije i tim povodom Agencija se obratila zahtjevom Ministarstvu javne uprave, digitalnog društva i medija za host-ovanje informatičke opreme u Disaster recovery data centru za državne organe kojim upravlja ovo ministarstvo, na što je dobila pozitivan odgovor. Aktivnosti na uspostavljanju infrastrukture za funkcionisanje DR lokacije su u toku.

Agencija za nadzor osiguranja je tokom 2021. godine posebnu pažnju posvetila bezbjednosti i čuvanju podataka i dokumenata. S tim u vezi, Agencija je u 2021. godini usvojila Politiku informacione bezbjednosti, kao i prateća pravila i procedure. Svi zaposleni Agencije su upoznati sa procedurama bezbjednosti informacionog sistema i dužni su pridržavati se odredbi Politike informacione bezbjednosti, u cilju obezbjeđenja bezbjednosti podataka i funkcionisanja informacionog sistema i cjelokupne informacione strukture Agencije.

12 ZAKLJUČNE NAPOMENE

Agencija za nadzor osiguranja je i pored otežanih uslova za rad uslovljenih epidemijom COVID-19, posebno u prvom dijelu 2021. godine, tokom izvještajnog perioda uspješno sprovela planirane aktivnosti u definisanim rokovima, uz punu posvećenost zaposlenih, menadžmenta i Savjeta, a u skladu sa postavljenim ciljevima. **Shodno preliminarnim podacima sa kraja 2021. godine, tržište osiguranja je u prethodnoj godini bilo stabilno i funkcionalno, sva osiguravajuća društva su bila solventna i likvidna i uredno i ažurno su rješavala i isplaćivala štete svojim osiguranicima.**

Pored aktivnosti definisanih Operativnim planom rada Agencije u 2021. godini, brojne druge aktivnosti su bile predmet rada i uspješne realizacije od strane zaposlenih, menadžmenta i Savjeta Agencije.

Sve prethodno navedeno, pri tom ne zaboravljajući odgovoran i fleksibilan pristup tržišnih učesnika u nepredvidivom okruženju epidemioloških ograničenja, u prvom redu osiguravajućih društava, doprinijelo je da tržište osiguranja u 2021. godini pokaže značajnu vitalnost u vanrednim okolnostima, čemu je doprinijelo i odgovorno i proaktivno djelovanje Agencije za nadzor osiguranja kroz aktivnosti koje je sprovodila i sprovodi u cilju održanja stabilnosti tržišta i zaštite interesa osiguranika.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA ZA 2021. GODINU

Popunjava pravno lice **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**	
Matični broj **02669579**	Šifra djelatnosti 8413
Popunjava _____	

Naziv: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
Sjedište: **Podgorica, Moskovska 17/A**

ISKAZ O REZULTATU /BILANS USPJEHA/

u periodu od 01.01. do 31.12.2021. godine

-u EUR-

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena broj	Iznos	
				Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
60 i 61	**1. Prihodi od prodaje - neto prihod**	201			
630 i 631	**2. Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje**	202			
62	**3. Prihodi od aktiviranja učinaka i robe**	203			
	4. Ostali prihodi iz poslovanja (205 do 207)	204		961,681	967,279
64 i 65	a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	205		961,681	967,233
67, 691 i 692	b) Ostali prihodi iz poslovanja	206			46
68, sem 683 i 685	c) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine	207			
	5. Troškovi poslovanja (209+210)	208		187,502	243,805
50 i 51	a) Nabavna vrijednost prodate robe i troškovi materijala	209		22,159	10,779
53, 54 (dio) i 55	b) Ostali troškovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	210		126,060	178,986
540	Amortizacija	210a		39,283	54040
	6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi (212+213)	211		649,247	542715
52 (dio)	a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	212		413,159	348,432
	b) Troškovi poreza i doprinosa (214 do 216)	213		236,088	194,283
52 (dio)	1/ Troškovi poreza	214		52,712	42,501
52 (dio)	2/ Troškovi doprinosa za penzije	215		118,122	96,199
52 (dio)	3/ Troškovi doprinosa	216		65,254	55,583
	7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine (osim finansijske) (218+219)	217		0	0
580, 581, 582, 589 (dio)	a) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja stalne imovine (osim finansijske)	218			
584, 589 (dio)	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja obrtne imovine (osim finansijske)	219			
57, 591 i 592	**8. Ostali rashodi iz poslovanja**	220			139
	I. Poslovni rezultat (201+202+203+204-208-211-217-220)	221		124,932	**180620**
	9. Prihodi po osnovu učešća u kapitalu (223 do 225)	222		0	0
660 (dio)	a) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	223			
661 (dio)	b) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica	224			
669 (dio)	c) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu nepovezanih pravnih lica	225			
	10. Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne razlike i efekti ugovorene zaštite) (227 do 229)	226		0	0
660 (dio)	a) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od matičnog i zavisnih pravnih lica	227			
661 (dio)	b) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica	228			
662 (dio), 663 (dio), 664 (dio), 669 (dio)	c) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	229			
	11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (231 do 233)	230		42	35
660 (dio)	a) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	231			
661 (dio)	b) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od ostalih povezanih pravnih lica	232			
662 (dio), 663 (dio), 664 (dio), 669 (dio)	c) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od nepovezanih pravnih lica	233		42	35
	12. Vrijednosno usklađivanje kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine (235-236)	234		0	0

683, 685	a) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	235			
583, 585	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	236			
	13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (238 do 240)	237		4	27
560	a) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	238			
561	b) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa drugim povezanim licima	239			
562, 563, 564, 569	c) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima	240		4	27
	II. Finansijski rezultat (222+226+230+234–237)	241		38	8
	III. Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (221+241)	242		124,970	**180,628**
690 – 590	IV. Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno	243			
	V. Rezultat prije oporezivanja (242+243)	244		124,970	**180,628**
	14. Poreski rashod perioda (246+247)	245		0	0
721	1. Tekući porez na dobit	246			
722	2. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	247			
	15. Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja (244-245)	248		124,970	**180,628**
	VI. BRUTO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA /POVEZANIH SA KAPITALOM/ (250 do 257)	249			**348,276**
330	1. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu nekretnina, postrojenja, opreme, nematerijalnih ulaganja i bioloških sredstava	250			348,276
331	2. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu preračuna finansijskih izvještaja inostranog poslovanja	251			
332	3. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu ulaganja u vlasničke instrumente kapitala	252			
333	4. Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova definisanih naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa definisanim planovima penzionih naknada	253			
334	5. Promjene učešća u ostalom sveobuhvatnom rezultatu pridruženog društva	254			
335	6. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu instrumenata zaštite neto ulaganja u inostrano poslovanje	255			
336	7. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hedžinga tokova gotovine	256			
337	8. Ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka	257			
	VII. ODLOŽENI PORESKI RASHODI ILI PRIHODI PERIODA U VEZI SA DRUGIM STAVKAMA REZULTATA /POVEZANIM SA KAPITALOM/	258			
	VIII. **NETO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA /POVEZANIH SA KAPITALOM/** (249-258)	259			348,276
	IX. NETO SVEOBUHVATNI REZULTAT (248+259)	260		124,970	528,904
	X. ZARADA PO AKCIJI	261			
	1. Osnovna zarada po akciji	262			
	2. Umanjena (razvodnjena) zarada po akciji	263			
	XI. NETO REZULTAT KOJI PRIPADA VLASNICIMA MATIČNOG PRAVNOG LICA	264			
	XII. NETO REZULTAT KOJI PRIPADA UČEŠĆIMA KOJI NE OBEZBEĐUJU KONTROLU	265			

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EUROPSKOG

U Podgorici
Dana 18.03.2022

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskog iskaza

MP

Crna Gora AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA PODGORICA

Odgovorno lice

Popunjava pravno lice **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**	
Matični broj **02669579**	Šifra djelatnosti 8413
Popunjava _____	

Naziv: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
Sjedište: **Podgorica, Moskovska 17/A**

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI /BILANS STANJA/

na dan **31.12.2021.** godine

-u EUR-

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena broj	Iznosi		
				Tekuća godina	Prethodna godina	
					Kranje stanje 31.12. 2020.g.	Početno stanje ___ 20__ g.
1	2	3	4	5	6	7
	AKTIVA					
00	**A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL**	001				
	B. STALNA IMOVINA (003+008+016)	002		**1,088,032**	**1,101,304**	**0**
01	I NEMATERIJALNA ULAGANJA (004 do 007)	003		7,160	5,416	0
010	1. Ulaganja u razvoj	004				
011 i 014	2. Koncesije, patenti, licence i slična prava i ostala nematerijalna ulaganja	005		7,160	5,416	
012	3. Goodwill	006				
016 i 015	4. Avansi za nematerijalna ulaganja i nematerijalna ulaganja u pripremi	007				
	II NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (009+010+011+015)	008		1,080,872	1,095,888	0
020 i 022	1. Zemljište i objekti	009		1,000,824	1,013,492	
023, 027 (dio)	2. Postrojenja i oprema	010		78,927	81,275	
	3. Ostala ugrađena oprema, alati i oprema (012+013+014)	011		1,121	1,121	0
024	3.1. Investicione nekretnine	012				
021 i 025	3.2. Biološka sredstva	013				
026 i 029	3.3. Ostala nepomenuta materijalna stalna sredstva	014		1,121	1,121	
028 i 027	4. Avansi za nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva i nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva u pripremi	015				
	III DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI I DUGOROČNA POTRAŽIVANJA (017 do 023)	016				0
030, 039(dio)	1. Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	017				
033(dio), 039(dio)	2. Dugoročni krediti matičnom i zavisnim pravnim licima	018				
031(dio), 032(dio), 039(dio)	3. Učešća u kapitalu kod pravnih lica (sem zavisnih pravnih lica)	019				
033(dio), 039(dio)	4. Dugoročni krediti pravnim licima kod kojih postoji učešće u kapitalu (sem zavisnih pravnih lica)	020				
031(dio), 032(dio)	5.Učešća u kapitalu koja se vrednuju metodom učešća	021				
032(dio), 034, 035, 036, 039(dio)	6. Dugoročna finansijska ulaganja (dati krediti i hartije od vrednosti)	022				

038, 039(dio)	7. Ostali dugoročni finansijski plasmani i potraživanja	023				
288	**C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA**	024				
	D. OBRTNA SREDSTVA (026+031+039+043+044)	025		**1,100,330**	**1,011,884**	**0**
	I. ZALIHE (027 do 030)	026			866	0
10	1. Zalihe materijala (materijal za izradu, rezervni delovi, sitan inventar i auto gume)	027				
11	2. Nedovršena proizvodnja	028				
12 i 13	3. Gotovi proizvodi i roba	029				
15	4. Dati avansi	030			866	
	II. KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA (032 do 035)	031		22,661	12,141	0
202, 203, 209(dio)	1. Potraživanja od kupaca	032				
200, 209(dio)	2. Potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	033				
201, 209(dio)	3. Potraživanja od ostalih povezanih lica	034				
	4. Ostala potraživanja (036+037+038)	035		22,661	12,141	0
223	4.1. Potraživanja za više plaćen porez na dobit	036				
27	4.2. Potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost	037				
21, 22, osim 223	4.3. Ostala nepomenuta potraživanja	038		22,661	12,141	
	III. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (040 do 042)	039				
236(dio)	1. Učešće u kapitalu zavisnih pravnih lica namenjeno trgovanju	040				
237	2. Otkupljene sopstvene akcije i otkupljeni sopstveni udeli	041				
23 osim 236(dio) i osim 237	3. Ostali kratkoročni finansijski plasmani	042				
24	IV. GOTOVINA NA RAČUNIMA I U BLAGAJNI	043		1,077,669	998,877	
04	V. STALNA SREDSTVA NAMJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	044				
28 osim 288	**E. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA**	045		2,086	4,217	
	F. UKUPNA AKTIVA (001+002+024+025+045)	046		**2,190,448**	**2,117,405**	**0**
	PASIVA					
	A. KAPITAL (102+103+104+105+111+116)	101		**2,107,752**	**1,983,088**	**0**
30	I. OSNOVNI KAPITAL	102				
31	II. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	103				
320	III. EMISIONA PREMIJA	104				
	IV. REZERVE (106+107+108+109-110)	105		347,970	348,276	0
321	1. Zakonske rezerve	106				
322(dio)	2. Statutarne rezerve	107				
322(dio)	3. Druge rezerve	108				
330 i potr. saldo rač. 331, 332, 333, 334, 335, 336 i 337	4. Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	109		347,970	348,276	

dugov. saldo rač. 331, 332, 333, 334, 335, 336 i 337	5. Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	110				
	VI. NERASPOREDJENI DOBITAK ILI GUBITAK (112+113-114-115)	111		1,759,782	1,634,812	0
340	1. Neraspoređeni dobitak ranijih godina	112		1,634,812	1,454,184	
341	2. Neraspoređeni dobitak tekuće godine	113		124,970	180,628	
350	3. Gubitak ranijih godina	114				
351	4. Gubitak tekuće godine	115				
	VIII. UČEŠĆE KOJE NE OBEZBJEĐUJE KONTROLU	116				
	B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE (118+122)	117		**22,330**	**28,873**	**0**
	I. DUGOROČNA REZERVISANJA (119 do 121)	118		22,330	28,873	0
404(dio)	1. Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	119		22,330	28,873	
400(dio)	2. Rezervisanja za troškove u garantnom roku	120				
40, sem 400 i 404	3. Ostala dugoročna rezervisanja	121				
41	II. DUGOROČNE OBAVEZE (123+124)	122		0	0	0
414, 415	1. Dugoročni krediti	123				
41 bez 414, 415	2. Ostale dugoročne obaveze	124				
498	**C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE**	125				
495(dio)	**D. DUGOROČNI ODLOŽENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE**	126				
	E. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE (128+129)	127		**43,868**	**105,444**	**0**
467	I KRATKOROČNA REZERVISANJA	128		35,080	86,312	
	II KRATKOROČNE OBAVEZE 130 do 137)	129		8,788	19,132	0
422(dio), 423(dio), 424(dio), 425(dio), 426 i 429(dio)	1. Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	130				
422(dio), 423(dio), 424(dio), 425(dio) i 429(dio)	2. Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	131				
430	3. Primljeni avansi, depoziti i kaucije	132		138	9,889	
433, 434, 440-449	4. Obaveze prema dobavljačima	133		8,624	9,153	
439(dio)	5. Obaveze po menicama	134				
420 i 431	6. Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	135				
421 i 432	7. Obaveze prema ostalim povezanim licima	136				
	8. Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkoročne obaveze (138 do 142)	137		26	90	0
439(dio)	8.1. Ostale obaveze iz poslovanja	138				
45 i 46	8.2. Ostale kratkoročne obaveze	139		26	90	
47,48 osim 481	8.3. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	140				

481	8.4. Obaveze po osnovu poreza na dobit	141				
427	8.5. Obaveze po osnovu sredstava namjenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno	142				
490, 491, 494, 495(dio), 496, 497 i 499	**F. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA**	143		**16,498**		
	G. UKUPNA PASIVA (101+117+125+126+127+143)	144		**2,190,448**	**2,117,405**	**0**

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U Podgorici
Dana 17.03.2022

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskog iskaza

Odgovorno lice

Popunjava pravno lice **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**	
Matični broj **02669579**	Šifra djelatnosti **8413**
Popunjava _____	

Naziv: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
Sjedište: **Podgorica, Moskovska 17/A**

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

u periodu od 01.01.2021. do 31.12.2021. godine

-u EUR-

POZICIJA	Redni broj	Iznos	
		Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
I. Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 3)	301	969,840	1,016,004
1. Prodaja i primljeni avansi	302	951,930	976,984
2. Primljene kamate iz poslovnih aktivnosti	303	42	35
3. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja	304	17,868	38,985
II. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 5)	305	864,731	744,919
1. Isplate dobavljačima i dati avansi	306	144,414	163,371
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi	307	720,313	581,548
3. Plaćene kamate	308	4	
4. Porez na dobitak	309		
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda	310		
III. Neto tok gotovine iz poslovnih aktivnosti (I-II)	311	105,109	271,085
B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 5)	312	0	0
1. Prodaja akcija i udjela	313		
2. Prodaja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	314		
3. Ostali finansijski plasmani	315		
4. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja	316		
5. Primljene dividende	317		
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 3)	318	26,317	18,266
1. Kupovina akcija i udjela	319		
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	320	26,317	18,266
3. Ostali finansijski plasmani	321		
III. Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja (I-II)	322	-26,317	-18,266
C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 3)	323		
1. Uvećanje osnovnog kapitala	324		
2. Dugoročni i kratkoročni krediti	325		
3. Ostale dugoročne i kratkoročne obaveze	326		
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 4)	327		
1. Otkup sopstvenih akcija i udjela	328		
2. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze	329		
3. Finansijski lizing	330		
4. Isplaćene dividende	331		
III. Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja (I-II)	332		
D. NETO TOK GOTOVINE (311+322+332)	333	**78,792**	**252,819**
E. GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA	334	998,877	746,058
F. POZITIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE	335		
G. NEGATIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE	336		
H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA (333+334+335-336)	337	**1,077,669**	**998,877**

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U Podgorica

Dana 17.03.2022

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskog iskaza

.....

MP

Odgovorno lice

.....

Popunjava pravno lice **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**		
Matični broj **02669579**	Šifra djelatnosti 8413	
Popunjava		

Naziv: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
Sjedište: **Podgorica, Moskovska 17/A**

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU

u periodu od 01.01.2021. do 31.12.2021. godine

u EUR-ima-

Pozicija	OPIS	Red. br.	Osnovni kapital (grupa 30 bez 309)	Red. br.	Ostali kapital (rn 309)	Red. br.	Neupla-ćeni upisani kapital (grupa 31)	Red. br.	Emisiona premija (rn 320)	Red. br.	Rezerve (rn 321, 322)	Red. br.	Rev. rez. i ner. dob i gub. (grupa 33)	Red. br.	Neraspo-ređena dobit (grupa 34)	Red. br.	Gubitak (grupa 35)	Red. br.	Otkuplje-ne sopstve-ne akcije i udjeli (rn 237)	Red. br.	Ukupno (kol. 2+3+4+5+6+7+8-9-10)
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11
1.	**Stanje na dan 01.01. 2020.godine**	401		410		419		428		437		446		455	1,474,184	464		473		482	1,474,184
2.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika	402		411		420		429		438		447		456		465		474		483	
3.	**Korigovano početno stanje na dan 01.01. 2020godine (r.br. 1+2)**	403		412	0	421	0	430	0	439	0	448	0	457	1,474,184	466	0	475	0	484	1,474,184
4.	Neto promjene u 2020 godini	404		413		422		431		440		449	348,276	458	160,628	467		476		485	508,904
5.	**Stanje na dan 31.12. 2020. godine (r.br. 3+4)**	405		414	0	423	0	432	0	441	0	450	348,276	459	1,634,812	468	0	477	0	486	1,983,088
6.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika	406		415		424		433		442		451		460		469		478		487	0
7.	**Korigovano početno stanje na dan 01.01.2021. godine (r.br. 5+6)**	407		416	0	425	0	434	0	443	0	452	348,276	461	1,634,812	470	0	479	0	488	1,983,088
8.	Neto promjene u 2021 godini	408		417		426		435		444		453	-306	462	124,970	471		480		489	124,664
9.	**Stanje na dan 31.12. 2021. godine (r.br. 7+8)**	409		418	0	427	0	436	0	445	0	454	347,970	463	1,759,782	472	0	481	0	490	2,107,752

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U Podgorici

Dana 17.03.2022

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskog iskaza

Odgovorno lice

,,OBRAZAC

STATISTIČKI ANEKS

na dan 31.12.2021.godine

STATISTIČKI ANEKS

Popunjava pravno lice AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA

0 2 6 6 9 5 7 9	8 4 1 3	0 2 6 6 9 5 7 9
Matični broj	Šifra djeatnosti	PIB

Popunjava

Naziv: AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA
Sjedište: Podgorica, Moskovska 17/A
Navesti tekstualno pretežnu djelatnst kojom ste se bavili tokom godine:

[ ] AD [ ] DOO [ ] KD [ ] OD [ ] DSD [ ] preduzetnk [X] ostalo

[X] malo pravno lice
[ ] srednje pravno lice
[ ] veliko pravno lice

Grupa računa, račun	POZICIJA	Red. broj	Napomena broj	Iznos	
				Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
	Prosječan broj zaposlenih (ukupan broj zaposlenih krajem svakog mjeseca djeljen sa brojem mjeseci)	001		26	25
60	Prihodi od prodaje robe	002			
61	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	003			
62	Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	004			
640	Prihodi od subvencija, prihodi od dotacija i prihodi od donacija	005			
650	Prihodi od zakupnina	006		961,681	967,279
673	Dobici od prodaje materijala	007			
501	Nabavna vrijednost prodate robe	008			
511	Troškovi materijala za izradu	009			
512	Troškovi ostalog materijala (režijskog)	010		15,801	6,095
513	Troškovi goriva i energije	011		6,357	4,685
520	Troškovi zarada i i naknada zarada (bruto)	012		517,547	439,610

529	Naknada troškova smještaja i ishrane na službenom putu, naknade troškova prevoza na službenom putu	013		68,628	42,552
53	Troškovi proizvodnih usluga	014		33,645	41,211
531 i 532	Troškovi transportnih usluga i troškovi usluga održavanja	015		26,428	27,901
533	Troškovi zakupnina	016		6,618	4,670
534 i 535	Troškovi sajmova i troškovi reklame i propagande	017		598	6,841
536	Troškovi istraživanja	018			
550 i 551	Troškovi neproizvodnih usluga i troškovi reprezentacije	019		10,792	11,445
552 i 553	Troškovi premije osiguanja i troškovi platnog prometa	020		4,789	4,350
573	Gubici od prodaje materijala	021			
10	Zalihe materijala	022			
11	Zalihe nedovršene proizvodnje	023			
12	Zalihe gotovih proizvoda	024			
13	Zalihe roba	025			

Rb	Račun	Anaitički prikaz prihoda i izdataka vezanih za nematerijalnu imovinu	Vrijednost
		Prihodi:	
1	652	Prihodi od naknada po osnovu patenata	
2	652	Prihodi po osnovu autorskih prava	
3	652	Prihodi od prodaje licenci	
		Izdaci (neto) za :	
4	010	Ulaganja u razvoj	
		0100 Ulaganja u razvoj tržišta, sa efektom dužim od jedne godine	
		0101 Ulaganja u razvoj tehnologije, sa efektom dužim od jedne godine	
		0102 Ulaganja u razvoj proizvoda, sa efektom dužim od jedne godine	
		0103 Ostali izdaci za razvoj	
		0108 Ispravka vrijednosti ulaganja u razvoj	
		0109 Obezvređenje vrijednosti ulaganja u razvoj	
5	011	Koncesije, patenti, licence i slična prava	
		0110 Koncesije	
		0111 Patenti	
		0112 Licence	
		0113 Pravo na industrijski uzorak,žig, model, zaštitni znak i sl.	
		0114 Druga slična prava	
		0118 Ispravka vrijednosti koncesija, patenata, licenci i sličnih prava	
		0119 Obezvređivanje koncesija, patenata, licenci i sličnih prava	
6	012	Goodwill	
		0120 Goodwill nastao po osnovu stečene (pripojene) neto imovine drugog pravnog lica	
		0121 Goodwill nastao po osnovu kupovine akcija i udjela u drugom pravnom licu	
		0129 Obzvređenje goodwill-a	

7	014	Ostala nematerijalna ulaganja	7,160.00
		0140 Računarski programi	23,072.00
		0141 Pravo korišćenja gradskog građevinskog zemljišta	
		0142 Ulaganja u lizing	
		0145 Ostala nematerijalna ulaganja	
		0148 Ispravka vrijednosti ostalih nematerijalnih ulaganja	-15,912.00
		0149 Obezvređenje ostalih nematerijalnih ulaganja	
8	015	Nematerijalna ulaganja u pripremi	
		0150 Ulaganja u razvoj u pripremi	
		0151 Interno generisana nematerijalna ulaganja u pripremi	
		0155 Druga nematerijalna ulaganja u pripremi	
		0159 Obezvređenje nematerijalnih ulaganja u pripremi	
9	016	Avansi za nematerijalna ulaganja	
		0160 Avansi za nematerijalna ulaganja u razvoj	
		0161 Avansi za druga nematerijalna ulaganja	

U Podgorici

Dana 17.03.2022.

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskog izvještaja

Odgovorno lice

MP

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA PODGORICA

Drustvo za reviziju finansijskih iskaza sa ogranicenom odgovornoscu

« O M E G A «

81102 Podgorica, « Bulevar Pera Cetkovica « br.86 , sprat prvi-br.74-75, p.fah br.98,
tel: ++382(0) 20/650-859, tel/fax: ++382(0) 20/651-285 mobtel: ++382(0)69/330-943
e-mail: omegarev@t-com.me

IR - 21/010-27

IZVJESTAJ O IZVRSENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH ISKAZA

AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA PODGORICA

Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja na dan 31.12.2021 godine i Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha , Iskaz i tokovima gotovine i Iskaz o promjenama na kapitalu za period 01.01.2021 do 31.12.2021 godine

Podgorica,
24.03.2022 godine

Drustvo za reviziju finansijskih iskaza sa ogranicenom odgovornoscu

« O M E G A «

81102 Podgorica, « Bulevar Pera Cetkovica « br.86, sprat prvi-br.74-75, p.fah br.98,
tel: ++382(0) 20/650-859, tel/fax: ++382(0) 20/651-285 mobtel: ++382(0)69/330-943
e-mail: omegarev@t-com.me

Shodno odredbama clana 8, clana 9 i clana 24 stav peti , a u vezi s odredbama clana 6 Zakona o reviziji Zakona o reviziji (« Sl.list CG « br. 01/17), dajem sledecu

I Z J A V U

1. U periodu do izdavanja Izvjestaja o izvrsenoj reviziji IR-21/010 - 27 nikada nisam bio , nikada nisam imao status osnivaca, odnosno bilo koju drugu formu vlasnickog interesa kod narucioca ove revizije – Agencija za nadzor osiguranja Podgorica.
2. U periodu do izdavanja Izvjestaja o izvrsenoj reviziji IR-21/010 - 27 nikada nisam obavljao racunovodstvene poslove niti bilo koje druge poslove konsaltinga za narucioca revizije – Agencija za nadzor osiguranja Podgorica.
3. U periodu do izdavanja Izvjestaja o izvrsenoj reviziji IR-21/010 – 27, nisam bio ni u kakvom rodbinskom odnosu sa bilo kim iz rukovodstva narucioca revizije – Agencija za nadzor osiguranja Podgorica.
4. U periodu do izdavanja Izvjestaja o izvrsenoj reviziji IR-21/010 – 27, ne postoje ni bilo koji drugi limitirajuci faktori, definisani profesionalnim Kodeksom etike za angazovanje u reviziji finansijskih iskaza i izdavanje Izvjestaja o izvrsenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja Podgorica.

Podgorica 24.03.2022.

Predsjednik Odbora direktora- revizor :
Sabovic Ibro dipl.oec.
Licenca Ministarstva finansija CG 010

DRUŠTVO ZA REVIZIJU FINANSIJSKIH ISKAZA
SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
"OMEGA"
PODGORICA

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA
PODGORICA
Br: 02-248/1-22
Podgorica 18.04.2022.

Predmet: potvrda izjava revizoru

Regulatornim okvirom kojim se uredjuje revizija finansijskih iskaza u Crnoj Gori - Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja, Iskaz o ukupnom rezultatu / Bilans uspjeha, Iskaz o tokovima gotovine, Iskaz o promjenama na kapitalu i Napomene uz Finansijske isakze, utvrdjena je potreba revizora da od uprave entiteta kojeg su Finansijski iskazi predemt revizije, u pisanoj formi obezbijedi potvrde datih izjava koje je revizor zahtijevao u postupku revizije.

Shodno prednjem potvrdjujemo izjave koje smo u postupku predmetne revizije dali na zahtjev revizora- Drustva za reviziju finansijskih iskaza sa ogranicenom odgovornoscu « Omega « Podgorica :

1) Menadzment Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, prihvata odgovornost za finansijske iskaze sastavljene i objavljene za period 01.01.2021 - 31.12.2021 godine, odnosno na dan 31.12.2021 godine koji su bili predmet revizije.
2) Sve poslovne transakcije Agencije za nadzor osiguranja Podgorica iz izvjestajnog perioda su dokumentovane - za svaku poslovnu transakciju formirana je odgovarajuca dokumentacija, odnosno ne postoje poslovne transakcije za koje nije formirana odgovarajuca dokumantacija za period 01.01.2021 - 31.12.2021 godine.
3) Menadzment Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, potvrdjuju da je sva poslovna dokumentacija za izvjestajni period 01.01.2021 - 31.12.2021 godine, registrovana u racunovodstvu Agencije.
4) Menadzment Agencije i lica koja imaju znacajnu ulogu u racunovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, ili lica koja mogu imati materijalno znacajan uticaj na racunovdstvene izvjestaje Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, nisu bila ukljucena u nezakonite radnje u pripremanju i objavljivanju finansijskih iskaza koji su bili predmet revizije.
5) Revizoru smo u postupku revizije stavili na raspolaganje sve poslovne evidencije i potkrepljujucu dokumentaciju i sve zapisnike inspekcijskih organa i organa upravljanja u vezi poslovnih aktivnosti Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za period 01.01.2021 - 31.12.2021 godine.
6) Menadzment Agencije Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, potvrdjuje da u racunovodstvenim izvjestajima koji su bili predmet revizije, nema materijalno znacajnih pogresnih iskazivanja ili propusta.
7) Menadzment Agencije Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, potvrdjuje da u poslovnim aktivnosti nije bilo neuskladjenosti sa zahtjevima zakonodavnih i izvrsnih organa koji bi, u slucaju njihovog nepostovanja, mogle imati materijalno znacajne efekte na finansijske iskaze Agencije za nadzor osiguranja Podgorica koji su bili predmet revizije.
8) Na dan bilansa stanja , kao i na dan izdavanja potvrde datih izjava revizoru Agencija za nadzor osiguranja Podgorica, nema nerijesenih sudskih sporova – sudskih sporova u toku pred sudskim organima u zemlji niti pred sudovima u inostranstvu.
9) Agencija za nadzor osiguranja Podgorica, ce nastaviti s poslovanjem u narednom periodu.

Direktor

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA PODGORICA

I. Izvjestaj nezavisnog revizora

Misljenje

Izvrsio sam reviziju prilozenih finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja Podgorica – Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja na dan 31.12.2021 godine, Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha za period 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine, Iskaz o tokovima gotovine u periodu 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine i Iskaz o promjenama na kapitalu u periodu 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine.

Prema mojem misljenju, finansijski iskazi koji su bili predmet revizije, prezentirani ovim Izvjestajem na stranicama 09 - 74, daju istinit i objektivan prikaz finansijskog stanja Agencije za nadzor osiguranja Podgorica a na dan 31.12.2021 godine i poslovnog uspjeha i novcanih tokova za period 01.01.2021 – 31.12.2021 godine, u skladu s Medjunarodnim standardima finansijskog izvjestavanja.

Reviziju finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2020 godinu je izvrsio drugi revizor, te usled tih okolnosti ne izdajem misljenje na pocetna stanja na dan 01.01.2021 godine, odnosno na podatke iz prilozenih finansijski iskaza koji se odnose na uporednu (2020) godinu.

Osnova za misljenje

Predmetna revizija je uskladjena s Medjunarodnim standardima revizije (ISA) i saglasno s Etickim kodeksom za profesionalne racunovodje Odbora za medjunarodne eticke standarde za racunovodje (IESBA). Moja odgovornost, saglasno Medjunaronim standardima revizije (ISA), je opisana u odeljku » Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvjestaja ». Nezavisnost i drugi eticki standardi su u potpunosti zadovoljeni u odnosu na Agenciju za nadzor osiguranja Podgorica, na koji nacin su ispunjene zahtijevane eticke odgovornosti u ovoj reviziji.

Kljucna revizorska pitanja

Kljucna revizorska pitanja su pitanja koja su po mojem profesionalnom prosudjivanju, bila od najveceg znacaja u predmetnoj reviziji. Ova pitanja su razmatrana u kontekstu revizije finansijskih iskaza u cjelini i u formiranju misljenja o istim i nisam izneo izdvojeno misljenje o ovim pitanjima. Pored pitanja koja su opisana u odeljku » Osnova za misljenje » procijenio sam da su pitanja opisana u nastavku kljucna, odnosno od najveceg znacaja za reviziju prilozenih finansijskih iskaza Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, koji su bili predmet ove revizije.

S obzirom na karakter djelatnosti, obim i strukturu poslovnih aktivnosti Agencije za nadzor osiguranja Podgorica u izvjestajnom periodu, procijenio sam da su bilansne pozicije, odnosno transakcije registrovane na racunima koji strukturiraju bilanse pozicije » Potrazivanja od kupaca », » Ostali prihodi iz redovnog poslovanja » i » Troskovi zarada, naknada zarada i ostali licni rashodi », od veceg znacaja za finansijsku poziciju i poslovni uspjeh Agencije za nadzor osiguranja Podgorica u odnosu na ostale bilansne pozicije, odnosno racune koji strukturiraju ostale bilansne pozicije Bilansa stanja i Bilansa uspjeha izvjestajnog perioda.

Usled prethodno opisanih razloga, ispitivanje vrednovanja i prezentacije ovih bilansih pozicije u prilozenim finansijskim iskazima je izvrseno sa posebnom paznjom.

Racuni na kojima se u racunovodstvenoj evidenciji Agencije za nadzor osiguranja Podgorica registruju transakcije nadzora nad radom osiguravajucih drustava u Crnoj Gori, su detaljno ispitani u ovoj reviziji.

U provedenim procedurama sam utvrdio da se obracun naknada za izvrseni nadzor rada drustava za osiguranje i izvrsenje ostalih, osnovnoj djelatnosti, kompatibilnih aktivnosti Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, formira odgovarajuca dokumentacija i odgovarajuce evidencije (analiticke evidencije i evidencije u glavnoj knjizi).
Revizijom sam obezbijedio konfirmacije, odnosno potvrdu salda potrazivanja Agencije za nadzor osiguranja Podgorica od strane duznika.
Provedenim procedurama ispitivanja validnosti bilansne pozicije Potrazivanja od kupaca, istovremeno su izvrsena ispitivanja i transakcija obuhvacenih preko racuna priznatih na bilansnoj poziciji Ostali prihodi iz redovnog poslovanja iz izvjestajne godine.
Revizijom sam utrdio da ukupni rashodi Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za izvjestajnu godinu iznose 836.753 eur, od kog iznosa se na Troskove zarada, naknada i ostalih licnih rashoda 649.247 eur, sto predstavlja participiaciju tih troskova u ukupnim rashodima izvjestajne godine od 77,59%.
Realizovanijm procedurama u ovoj reviziji sam utvrdio da je obracuna i isplata zarada, naknada zarada i ostalih licnih primanja u potpunosti uskladjena s okvirom kojim se uredjuju radni odnosi, obracun zarada, naknada zarada i ostala licna primanja i oporezivanje licnih primanja zaposlenih, odnosno angazovanih lica.
Ovom revizijom, provedenim procedurama, sam utvrdio da je uprava Agencije za nadzor osiguranja Podgorica:

- Zakljucila ugovor o radu sa svim svim zaposlenim zakljucila ugovor o radu, saglasno regulatornom okviru kojim se uredjuju radni odnosi,
- Zakljucila ugovor o dopunskom radu na mjesecnom nivou za angazovanje zaposlenih nakon radnog vremena, saglasno regulatornom okviru kojim se uredjuju radni odnosi,
- Donijela odgovarajuce odluke o isplatama naknada zaposelnim,
- Odobrila sluzbena putovanja zaposlenih, provodjenjem odgovarajucih procedura – utvrdjivanje potreba za sluzbenim putovanjima, zahtjev za odobravanje sluzbenog putovanja, odobravanje sluzbenog putovanja, izvjestaj sa sluzbenog puta, odobravanje troskova sa sluzbenog puta,...

Zakljucima koje sam izveo u ovoj reviziji u vezi obracuna i islate Troskova zarada, naknada i ostalih licnih rashoda nisam utvrdio odstupanja, odnosno obracun ovih troskova je u potpunosti usaglasen s opstim i internim regulatornim okvirom kojim se uredjuje ova oblast.

Odgovornost rukovodstva i lica ovlascenih za upravljanje, za finansijske izvjestaje

Uprava Agencije za nadzor osiguranja Podgorica je odgovorna za pripremu i prezentaciju finansijskih iskazai odabranih internih kontrola potrebnih za pripremu finansijskih iskaza koji su bili predmet ove revizije, koje ne sadrze materijalno znacajne pogresne navode nastale usled kriminalnih radnji ili gresaka, saglasno okviru za finansijsko izvjestavanje u Crnoj Gori za privredna drustva i druga pravna lica.

Ovaj okvir se bazira na odredbama nacionalnog zakonodavstva i primjeni Medjunarodnih racunovodstvenih standarda, odnosno Medjunarodnih standarda finansijskog izvjestavanja.
Uprava Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, odnosno ovlascena lica za upravljanje, odgovorna su i za inplementaciju zakonodavnog okvira u poslovanju i izvjestavanju nadleznih organa o poslovanju Agencije za nadzor osiguranja Podgorica. Za formiranje dokumentacije o poslovnim aktivnostima, organizaciju racunovodstvenih i ostalih evidencija, pripremu i prezentaciju finansijskih iskaza,od posebnog je znacaja inplementacija Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » br.52/16), odnosno Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » br.145/21), Pravilnika o kontnom okviru i sadrzini racuna u kontnom okviru za privredna drustva i druga pravna lica (Sl.list CG » broj 11/20), Zakona o reviziji (» Sl.list CG » br.01/17), kao i propisa (opsti i nterni) kojima se uredjuju oblasti obracunavanja i placanja javnih prihoda, radni odnosi i ostali propisi kompatibilni djelatnosti Agencije za nadzor osiguranja Podgorica iz izvjestajnog perioda.
Uprava Agencije za nadzor osiguranja Podgorica je odgovorna i za procenu sposobnosti Agencije da nastavi sa poslovanjem u skladu s nacelom stalnosti, objelodanjujuci po potrebi pitanja koja se odnose na stalnost poslovanja Agencije u narednom periodu, kao racunovodstvene osnove, izuzev ako uprava odnosno osnivac Agencije namjerava da obustavi poslovanje.
Uprava, odnosno ovlascena lica za upravljanje, su odgovorna za nadgledanje procesa finansijskog izvjestavanja Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za izvjestajni period.

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvjestaja

Odgovornost moja u ovom revizijskom angazovanju je da izrazim adekvatno misljenje o prilozenim finansijskim iskazima, zasnovano na reviziji koju sam izvrsio. Reviziju sam izvrsio u skladu s Medjunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalazu da postupam u skladu s etickim zahtjevima i da reviziju planiram i izvrsim na nacin koji omogucava da steknem razumno uvjeravanje o tome, sadrze li finansijski iskazi koji su bili predmet revizije znacajne pogresne navode. Uvjeravanje u razumnoj mjeri oznacava visok nivo uveravanja, ali ne predstavlja garanciju da ce se provedenim revizijskim prosedurama otkriti materijalno pogresni iskazi, ako takvi iskazi postoje, bez obzira na to sto je revizija planirana i provedena saglasno vazecem regulatornom okviru. Pogresni iskazi mogu da nastanu usled kriminalne radnje, ili greske i smatraju se materijalno znacajnim ako je razumno ocekivati da ce oni, pojedinacno ili zbirno, uticati na poslovne odluke donijete na osnovu finansijskih iskaza koji su bili predmet revizije
Kao dio revizije, saglasno Medjunarodnim standardima revizije (ISA), u ovoj revizije je inplementirano profesionalno prosudjivanje i profesionalni skepcitizam u realizovanim revizijskim procedurama.
U svakoj reviziji, saglasno smjernicama Medjunarodnih standarda revizije (ISA), primjenjuju se profesionalno prosudjivanje i profesionalni skepticizam tokom revizije finansijskih iskaza i drugih izvjestaja, a u revizijama se realizuju i procedure:

- Identifikovanje i procjena rizika od materijalno znacajnih pogresnih navoda u finansijskim iskazima i drugim izvjestajima nastalih usled kriminalnih radnji, ili gresaka. Osmisljene su i realizuju se revizijske procedure odgovarajuce identifikovanim rizicima i pribavljaju se odgovarajuci revizisjki dokazi u zadovoljavajucem obimu kojima je obezbijedjena pouzdana osnova za misljenje revizora o finansijskim iskazima i drugim izvjestajima koji su predmet revizije. Rizik da nece biti identifikovani materijalno znacajni pogresni navodi koji su rezultat kriminalne radnje je veci u odnosu na pogresne navode koji mogu nastatu usled greske, zbog toga sto kriminalna radnja moze da obuhvati udruzivanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lazno predstavljanje, ili zaobilazenje internih kontrola.

- Sticanje razumijevanja o internim kontrolama relevantnim za reviziju finansijskih iskaza i drugih izvjestaja, koji su predmet revizije, sto omogucava osmisljavanje odgovarajucih revizijskih procedura u datim okolnostima, odnosno u svakom revizijskom angazovanju, ali ne sa ciljem da se izda misljenje o efikasnosti sistema internih kontrola entiteta ciji su finansijski iskazi i drugi izvjestaji predmet revizije. Revizija finansijskih iskaza podrazumijeva izdavanje odgovarajuceg misljenja o finansijskim iskazima i drugim izvjestajima koji su predmet revizije, ali ne i misljenje o funkacinalnosti internih kontrola inplementiranih u pripremanju i prezentaciji finansijskih iskaza i drugih izvjestaja koji su predmet revizije.
- Procjena primijenjenih racunovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne racunovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koja je izvrsila uprava entiteta ciji finansijski iskazi i izvjestaji su bili predmet revizije.
- Izvodjenje zakljucka o prikladnosti primjene nacela stalnosti poslovanja kao racunovodstvene osnove od strane uprave toga entiteta. Na osnovu obezbijedjenih revizijskih dokaza izvodi se zakljucak da li postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa dogadjajima, ili uslovima koji mogu da izazovu znacajnu sumnju u ocjeni sposobnosti toga entiteta da nastavi s poslovanjem u narednom periodu salgasno nacelu stalnosti. U slucaju da se zakljuci da postoji materijalna neizvjesnost u izvjestaju o izvrsenoj reviziji finansijskih iskaza i drugih izvjestaja, ce se skrenuti paznja na povezana objelodanjivanja u finansijskim iskazima, ili ako takva objelodanjivanaj nisu adekvatna izdace se modifikovano misljenje o finansisjkim iskazima koji su predmet revizije.

  Zakljucci na osnovu kojih se izvodi revizijsko misljenje o finansijskim iskazima i drugim izvjestajima koji su predmet revizije se baziraju na revizisjkim dokazima obezbijedjenim do dana izdavanja izvjestaja o izvrsenoj reviziji.

  Dogadjaji koji se mogu desiti nakon datuma izvjestaja o izvrsenoj reviziji finansijskih iskaza mogu rezultirati prestankom poslovanja entiteta u skladu s nacelom stalnosti poslovanja.
- Procjenjuje se ukupna prezentacija sadrzaja i strukture finansijskih iskaza i izvjestaja, obuhvatajuci i objelodanjivanja da li su u finansijskim iskazima, odnosno drugim izvjestajima prikazane osnovne transakcije i dogadjaji na takav nacin da se ostvari fer prezentacija finansijskih iskaza i drugih izvjestaja, koji su bili predmet revizije.

Upravu entiteta, odnosno ovlascena lica za upravljanje, pored ostalog obavjestavam i o vremenu realizacije revizije finansijskih iskaza, a u posebnom pismu i o nalazima znacajnih nedostataka internih kontrola koje nedostatke identifikujem u postupku realizovane revizije finansijskih iskaza.

Upravi entiteta, odnosno ovlascenim licima za upravljanje, uz izvjestaj o izvrsenoj reviziji finansijskih iskaza, dostavljam i izjavu o uskladjenosti s relevantnim etickim zahtjevima po osnovu nezavisnosti u odnosu na taj entitet. Upravu entiteta, odnosno ovlascena lica za upravljanje cu obavijestiti o svim okolnostima koje mogu uticatina moju nezavisnost, kao i o mjerama zastite od posledica koje mogu nastati iz osnova narusene nezavisnosti u odnosu na entitet ciji finansijski iskazi su bili predmet revizije.

Od svih pitanja koja su saopstena licima ovlascenim za upravljanje, odabiraju se ona sa najvecom znacajnoscu u reviziji finansisjkih iskaza i drugih izvjestaja koji su bili predmet revizije i usled tih okolnosti to su kljucna revizijska pitanja. Ova pitanja se opisuju u izvjestaju o izvrsenoj reviziji finansijskih iskaza, izuzev ako regulatornim okvirom nije isljuceno obelodanjivanje infromacija po tom osnovu, ili ako se utvrdi da to pitanje ne treba da bude ukljuceno u izvjestaj o izvrsenoj reviziji finansijskih iskaza , zato sto je razumno ocekivati da negativne posledice te informacije budu vece od koristi. Procedure koje ce rezultirati vecom stetom od koristi istih se ne realizuju u reviziji finansijskih iskaza.

Ostali regulatorni zahtjevi, skretanje paznje i preporuke

Saglasno poslovnim aktivnostima Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za izvjestajni period 01.01.2021 godina do 31.12.2021 godina, na formiranje dokumentacije o poslovnim transakcijama, organizovanje racunovodstvenih evidencija, pripremu i prezentaciju finansijskih iskaza primjenjiv je okvir za finansijsko izvjestavanje u Crnoj Gori za privredna drustva i druga pravna lica.

Ovaj okvir se bazira na odredbama nacionalnog zakonodavstva i primjeni Medjunarodnih racunovodstvenih standarda, odnosno Medjunarodnih standarda finansijskog izvjestavanja.

Propisi kojima je normativno uredjena poslovna aktivnost Agencije za nadzor osiguranja Podgorica u izvjestajnoj (2021) godini, prezentirana je u ovom Izvjestaju u dijelu – (III/2) – Sastavljanje i prezentacija finansijskih iskaza i izvjestaja.

Cijenim znacajnim, upravi Agencije za nadzor osiguranja Podgorica skrenuti paznju na okolnosti da je u decembru 2019 godine, stupio na snagu Zakon o racunovodstvu u javnom sektoru (» Sl.list CG » broj 66/19 i broj 145/21), cija primjena je odlozena do 01.01.2024 godine.

Korisnicima ovog Izvjestaja, skrecem paznju na odredbe clana tri Zakona, kojim je utvrdjeno na koja pravna lica se odnosi primjena toga zakona, a za Agenciju za nadzor osiguranja Podgorica su od znacaja odredbe stava prvog , tacke 4 toga clana :

» Javni sektor, u smislu ovog zakona, obuhvata: .....

4) regulatorne agencije i druge nezavisne regulatorne organe i organizacije osnovane za vrsenje poslova regulisanja trzista u djelatnostima od javnog interesa, odnosno izvrsavanje zakona u odredjenoj oblasti.

Stavom drugim ovog clana je utvrdjne da :

Pravna lica iz stava 1, tacke 5 i 6 ovog clana, racunovodstvo vode u skladu sa zakonom kojim se uredjuje racunovodstvo ».

Shodno prednjem, pravna lica koja shodno ovom zakonu pripadaju javnom sektoru, opisani u clanu tri Zakona, u tackama jedan do cetiri, trebaju da organizuju racunovodstvo sagasno odredbama Zakona o racunovodstvu u javnom (» Sl.list CG » broj 66/19 i broj 145/21), odnosno nakon 01.01.2024 godine, Agencija za nadzor osiguranja Podogrica, nece moci da racunovodstvene evidencije organizuje saglasno Zakonu o racunovodstvu (» Sl.list CG » broj 145/21), kojim se uredjuje organizacija racunovodstvenih evidencija i finansijsko izvjestavanje u komercijalnom sektoru (privredna drustva – akcionarska drustva, drustva sa ogranicenom odgovornoscu,....).

Usled ovih okolnosti preporucujem upravi Agencije za nadzor osiguranjaPodgorica da s nadleznim organima (Ministarstvo finansija), razjasne eventualne nedoumice u vezi s obaveznoscu inplementacije Zakona o racunovodstvu ujavnom sektoru, za pravna lica iz clana tri toga Zakona, opisanim u tackama jedan do cetiri, a posebno s osvrtom na ona pravna lica koja zaposljavaju manji broj radnika u kojim okolnostima organizacija sopstvene racunovodstvene moze biti neracionalna.

Napominjem da je Zakonom o racunovodstvu u javnom sektoru, utvrdjeno da racnovodstvo u javnom sektoru obuhvata vodjenje evidencije i finansijsko izvjestavanje o - stanju i promjenama imovine, obaveza, vanbilansne imovine i obaveza, promjenama neto imovine i o prihodima, rashodima, primicima, izdacima i suficitu, odnosno deficitu.

Racunovodstvo u javnom sektoru se zasniva na nacelima pouzdanosti i pojedinacnog iskazivanja pozicija i na vjerodostojnoj racunovodstvenoj dokumentaciji.

Zakonom nije utvrdjena metodologija vodjenja racunovodstva, priznavanja i vrednovanja imovine, obaveza, neto imovine, prihoda, primitaka, rashoda i izdataka, a ta pitanja ce se urediti podzakonskim aktima Ministarstva finansija.

Zakonom je utvrdjena struktura obaveznih poslovnih evidencija (knjiga) – dnevnik, glavna knjiga i pomocne evidencie, entiteti iz javnog sekotra na koje ce biti primjenjive odredeb ovog Zakona, ce organizovati po sistemu dvojnog knjigovodstva u elektronskoj formi.
Saglasno odredbama Zakona, racuni u kontnom okviru ce biti, aktom Ministarstva finansija, razvrstani na - klasu, grupu, sintetiku i analitiku, a entiteri shodno svojim potrebam mogu uspostaviti i subanalitiku racuna za svoje potrebe.
Cijenim znacajnim skrenuti paznju na okolnosti da shodno odredbama ovog Zakona, poslove racunovodstva u entitetima na koje se odnosi taj Zakon, obavljaju sluzbenici sa zvanjem - rukovodilac jedinice za racunovodstvo, visi racunovodja, stariji racunovodja, mladji racunovodja, knjigovodja I, knjigovodja II i knjigovodja III. Za obavljanje poslova racunovodstva,pored opstih uslova za poslove rukovodilac jedinice za racunovodstvo, visi racunovodja, stariji racunovodja i mladji racunovodja, potrebno je zaposleni posjeduju u sertifikat racunovodje u javnom sektoru. Postupak izdavanja sertifikata i potrebnu dokumentaciju utvrdjuje Ministarstvo finansija Crne Gore.
Zbog znacaja odredbi Zakona o racunovodstvu u javnom sektoru, prethodno sam u najkracem prezenntirao najbitnije odredbe od znacaja za poslove racunovodstva, odnosno finansijskog izvjestavanja u javnom sektoru nakon primjene toga Zakona.
Korisnicima ovog Izvjestaja skrecem paznju na okolnosti da prema vazecem regulatornom okviru za finansijsko izvjestavanje Agencija za nadzor osigruanja Podgorica, u organizaciji racunovodstvenih evidencija i finansijskog izvjestavanja primjenjuje kontrni okvir i bilansne seme za privredna drustva u druga pravna lica, saglasno odredbama Pravilnika o kontnom okviru i sadrzini racuna u kontnom okviru za privredna drustva i druga pravna lica (Sl.list CG » broj 11/20).
Upravi Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, skrecem paznju i na potrebu obezbedjenja (cuvanja) svih elektornskih evidencija, skenirane dokumentacije i ostale dokumentacije i podataka u elektonskoj formi, na nezavisnoj lokaciji van zgrade u kojoj se predmetna dokumetacija i evidencije nalaze.
U realizaciji ovih aktivnosti misljenja sam da je potrebno urediti internu normativnu regulativu , lokaciju na kojoj se cuva elektronska arhiva potrebno je proglasiti poslovnom tajnom, ovlastiti lice koje ce se brinuti o lokaciji , azurirati arhivirani materijal i realizovati sve ostale potrebne aktivnosti u vezi sa sigurnim i bezbjednim arhiviranjem dokumentacije i evidencija.
Korisnicima ovog Izvjestaja cijenim opravdanim skrenuti paznju i na napomene koje sam saopstio u vezi obracuna javnih prihoda uz bilansnu poziciju III/5.17 – Ostale kratkorocne obaveze.
Revizijom nisam utvrdio odstupanja u obracunu javnih prihoda kod Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2021 godinu, u odnosu na regulatorni okvir. Bez obzira na prednje konstatacije korisnicima ovog Izvjestaja skrecem paznju da je nadzor nad obracunom i naplatom javnih prihoda u nadleznosti Uprave prihoda i carina Crne Gore.

Podgorica 24.03.2022.

Predsjednik Odbora direktora-revizor :
Sabovic Ibro dipl.oec.
Licenca Ministarstva finansija CG 010

DRUŠTVO ZA REVIZIJU FINANSIJSKIH ISKAZA
SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
"OMEGA"
PODGORICA

II. Finansijski iskazi Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2021 godinu

(Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja na dan 31.12.2021 godine, Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha za period 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine , Iskaz o tokovima gotovine u periodu 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine i Iskaz o promjenama na kapitalu u periodu 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine)

Maticni broj | 0 | 2 | 6 | 6 | 9 | 5 | 7 | 9 | s.djelatnosti | x | x | 8 | 4 | 1 | 3 |

NAZIV PRIVREDNOG DRUSTVA: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
SJEDISTE PRIVREDNOG DRUSTVA: **PODGORICA**

Iskaz o finansijskoj poziciji / Bilans stanja na dan 31.12.2021.

/eur/

Oznaka konta	R. br.	POZICIJE	Red. broj	Napo mena	Tekuca godina	Prethodna godina
		AKTIVA				
00	**A**	**NEUPLACENI UPISANI KAPITAL**	001			
	B	**STALNA IMOVINA (003+008+016)**	002			
01	I	NEMATERIJALNA ULAGANJA (004 do 007)	003			
010	1	Ulaganja u razvoj	004			
011 i 014	2	Koncesije, patenti, licence i slicna prava i ostala nematerijalna ulaganja	005	III/5.01	7.160	5.416
012	3	Goodwil	006			
015 i 016	4	Avansi ya nematerijalna ulaganja i nematerijalna ulaganja u pripremi	007			
	II	NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BILOSKA SREDSTVA (009+010+011+015)	008			
020 i 022	1	Zemljiste i objekti	009	III/5.02	1.000.824	1.013.492
023	2	Postrojenja i oprema	010	III/5.03	78.927	81.275
	3	Ostala ugradjena oprema, alati i oprema (012+013+014)	011			
024	3.1	Investicione nekretnine	012			
021 i 025	3.2	Biloska sredstva	013			
026 i 029	3.3	Ostala nepomenuta materijalna stalna imovina	014	III/5.04	1.121	1.121
027 i 028	4	Avansi za nekretnine, postrojenja, opremu i bioloska sredstva i nekretnine, postrojenja, oprema i biloska sredstva u pripremi	015			
	III	DUGOROCNI FINANSIJSKI PLASMANI I DUGOROCNA POTRAZIVANJA (017 do 023)	016			
030,039 (dio)	1	Ucesce u kapitalu zavisnih pravnih lica	017			
033(dio), 039(dio)	2	Dugorocni krediti maticnom i zavisnim pravnim licima	018			
031(dio), 032(dio), 039(dio)	3	Ucesce u kapitalu kod pravnih lica (sem zavisnih pravnih lica)	019			

031(dio), 032(dio), 039(dio)	4	Dugorocni krediti pravnim licima kod kojih postoji ucesce u kapitalu (sem zavisnih pravnih lica)	020			
031(dio), 032(dio)	5	Ucesce u kapitalu koja se vrednuju metodom ucesca	021			
032(dio), 034,035, 036,039(dio)	6	Dugorocna finansijska ulaganja (dati krediti i hartije od vrijednosti)	022			
038,039(dio)	7	Ostali dugorocni finansijski plasmani i potrazivanja	023			
288	**C**	**ODLOZENA PORESKA SREDSTVA**	024			
	D	**OBRTNA SREDSTVA** (026+031+039+043+044)	025			
	I	ZALIHE (027 do 030)	026			
10	1	Zalihe materijala (materijal za izradu, rezervni delovi, sitan inventar i auto gume)	027			
11	2	Nedovrsena proizvodnja	028			
12 i 13	3	Gotovi proizvodi i roba	029			
15	4	Dati avansi	030	III/5.05	0	866
	II	KRATKOROCNA POTRAZIVANJA (032 do 035)	031			
202,203, 209(dio)	1	Potrazivanja od kupaca	032	III/5.06	0	0
200,209(dio)	2	Potrazivanja od maticnog i zavisnih pravnih lica	033			
201,209(dio)	3	Potrazivanja od ostalih povezanih lica	034			
	4	Ostala potrazivanja (036+037+038)	035			
223	4.1	Potrazivanja za vise placen porez na dobit	036			
27	4.2	Potrazivanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost	037			
21,22, osim 223	4.3	Ostala nepomenuta potrazivanja	038	III/5.07	22.661	12.141
	III	KRATKOROCNI FINANSIJSKI PLASMANI (040 do 042)	039			
236(dio)	1	Ucesce u kapitalu zavisnih pravnih lica namijenjeno trgovanju	040			
237	2	Otkupljene sopstvene akcije i otkupljeni sopstveni udjeli	041			
23 osim 236(dio) i osim 237	3	Ostali kratkorocni finansijski plasmani	042			
24	IV	GOTOVINA NA RACUNIMA I U BLAGAJNI	043	III/5.08	1.077.669	998.877
04	V	STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	044			
28 osim 288	**E**	**AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANICENJA**	045	III/5.09	2.086	4.217
	F	**UKUPNA AKTIVA (001+002+024+025+045)**	046		**2.190.448**	**2.117.405**

		PASIVA				
	A	**KAPITAL (102+103+104+105+111+116)**	101			
30	I	OSNOVNI KAPITAL	102	III/5.10	0	0
31	II	NEUPLACENI UPISANI KAPITAL	103			
32	III	EMISIONA PREMIJA	104			
	IV	REZERVE (106+107+108+109+110)	105			
321	1	Zakonske rezerve	106			
322(dio)	2	Statutarne rezerve	107			
322(dio)	3	Druge rezerve	108			
330 i potrazni saldo racuna 331,332,333 i 337	4	Pozitivne revalorizacione rezerve i nerelaizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponeneti ostalog sveobuhvatnog rezultata	109	III/5.11	347.970	348.276
Dugovni saldo racuna 331,332,333, 334,335,336 i 337	5	Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	110			
	V (VI)	NERASPOREDJENI DOBITAK ILI GUBITAK (112+113-114-115)	111			
340	1	Nerasporedjeni dobitak ranijih godina	112	III/5.12	1.634.812	1.454.184
341	2	Nerasporedjeni dobitak tekuce godine	113	III/5.12	124.970	180.628
350	3	Gubitak ranijih godina	114			
351	4	Gubitak tekuce godine	115			
	VI (VIII)	UCESCE KOJE NE OBEZBEDJUJE KONTROLU	116			
	B	**DUGOROCNA REZERVISANJA I DUGOROCNE OBAEZE (118+122)**	117			
	I	DUGOROCNA REZERVISANJA (119 do 121)	118			
404(dio)	1	Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	119	III/5.13	22.330	28.873
400(dio)	2	Rezervisanja za troskove u garantnom roku	120			
40, sem 400 i 404	3	Ostala dugorocna rezervisanja	121			
	I	DUGOROCNE OBAVEZE (123+124)	122			
414,415	1	Dugorocni krediti	123			
41 bez 414, 415	2	Ostale dugorocne obaveze	124			
498	**C**	**ODLOZENE PORESKE OBAVEZE**	125			
495(dio)	**D**	**DUGOROCNI ODLOZENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE**	126			
	E	**KRATKOROCNA REZERVISANJA I KRATKOROCNE OBAEZE (128+129)**	127			
	I	KRATKOROCNA REZERVISANJA	128	III/5.14	35.080	86.312
	II	KRATKOROCNE OBAVEZE (130 do 137)	129			

422(dio), 423(dio), 424(dio), 425(dio), 426 i 429(dio)	1	Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	130			
422(dio), 423(dio), 424(dio), 425(dio) i 429(dio)	2	Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	131			
430	3	Primljeni avansi, depoziti i kaucije	132	III/5.15	138	9.889
433,434, 440-449	4	Obaveze prema dobavljacima	133	III/5.16	8.624	9.153
439(dio)	5	Obaveze po mjenicama	134			
420 i 431	6	Obaveze prema maticnom i zavisnim pravnim licima	135			
421 i 432	7	Obaveze prema ostalim povezanim licima	136			
	8	Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkorocne obaveze (138 do 142)	137			
439(dio)	8.1	Ostale obaveze iz poslovanja	138			
45 i 46	8.2	Ostale kratkorocne obaveze	139	III/5.17	26	90
47,48 osim 481	8.3	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	140			
481	8.4	Obaveze po osnovu poreza na dobit	141			
427	8.5	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno	142			
490,491,494, 495(dio),496, 497 i 499	**F**	**PASIVNA VREMENSKA RAZGRANICENJA**	143	III/5.18	16.498	0
	G	**UKUPNA PASIVA (101+117+125+126+127+143)**	144		**2.190.448**	**2.117.405**

Obrazac uskladjen sa clanom 4 Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » br 52/16) i Direktivom 2013834/EU Evropskog parlamenta i vijeca

U Podgorici 14.03. 2022 godine

Lice odgovorno za sastavljanje bilansa

(MP)

Rukovodilac

Maticni broj | 0 | 2 | 6 | 6 | 9 | 5 | 7 | 9 | s.djelatnosti | x | x | 8 | 4 | 1 | 3 |

NAZIV PRIVREDNOG DRUSTVA: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
SJEDISTE PRIVREDNOG DRUSTVA: **PODGORICA**

Iskaz o ukupnom rezultatu /Bilans uspjeha
za period 01.01.2021-31.12.2021 godine

/eur/

Oznaka konta	R. br.	POZICIJE	Red. broj	Napomena	Tekuca godina	Prethodna godina
60 i 61	1	**Prihodi od prodaje – neto prihod**	201			
630 i 631	2	**Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovrsene proizvodnje**	202			
62	3	**Prihodi od aktiviranja ucinaka i robe**	203			
	4	**Ostali prihodi iz poslovanja (205 do 207)**	204			
64 i 65	a)	Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	205	III/6.01	961.681	967.233
67.691 i 692	b)	Ostali prihodi z poslovanja	206	III/6.02	0	46
68,sem 683 i 685	c)	Prihodi po osnovu vrijednosnog uskladjivanja imovine	207			
	5	**Troskovi poslovanja (209+210)**	208			
50 i 51	a)	Nabavna vrijednost prodate robe i troskovi materijala	209	III/6.03	(22.159)	(10.779)
53, 54(dio) i 55	b)	Ostali troskovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	210	III/6.04	(126.060)	(178.986)
540	c)	Amortizacija	210a	III/6.05	(39.283)	(54.040)
	6	**Troskovi zarada, naknada zarada i ostali licni rashodi (212+213)**	211			
52(dio)	a)	Neto torskovi zarada, naknada zarada i licni rashodi	212	III/6.06	(413.159)	(348.432)
	b)	Troskovi poreza i doprinosa (214 do 216)	213			
52(dio)	1/	Troskovi poreza	214	III/6.07	(52.712)	(42.501)
52(dio)	2/	Troskovi doprinosa za penzije	215	III/6.08	(118.122)	(96.199)
52(dio)	3/	Troskovi doprinosa	216	III/6.09	(65.254)	(55.583)
	7	**Rashodi po osnovu vrijednosnog uskladjivanja imovine (osim finansijske) (218+219)**	217			
580, 581, 582, 589(dio)	a)	Rashodi po osnovu vrijednosnog uskladjivanja stalne imovine (osim finansijske)	218			
584, 589(dio)	b)	Rashodi po osnovu vrijednosnog uskladjivanja obrtne imovine (osim finansijske)	219			
57,591 i 592	8	**Ostali rashodi iz poslovanja**	220	III/5.10	0	(139)
	I	**Poslovni rezultat (201+202+203+204-208-211-217-220)**	221			

	9	**Prihodi po osnovu ucesca u kapitalu (223 do 225)**	222			
660(dio)	a)	Prihodi po osnovu ucesca u kapitalu zavisnih pravnih lica	223			
661(dio)	b)	Prihodi po osnovu ucesca u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica	224			
669(dio)	c)	Prihodi po osnovu ucesca u kapitalu nepovezanih pravnih lica	225			
	10	**Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate , kursne razlike i efekti ugovorne zastite) (227 do 229)**	226			
660(dio)	a)	Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od maticnog i zavisnih pravnih lica	227			
661(dio)	b)	Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica	228			
662(dio), 663(dio), 664(dio), 669(dio)	c)	Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	229			
	11	**Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zastite (231 do 233)**	230			
660(dio)	a)	Finansijski prihodi po osnovu tekucih potrazivanja od maticnog i zavisnih pravih lica	231			
661(dio)	b)	Finansijski prihodi po osnovu tekucih potrazivanja od ostalih povezanih pravnih lica	232			
662(dio), 663(dio), 664(dio), 669(dio)	c)	Finansijski prihodi po osnovu tekucih potrazivanja od nepovezanih pravnih lica	233	III/6.11	42	35
	12	**Vrijednosno uskladjivanje kratkorocnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine (235-236)**	234			
683, 685	a)	Prihodi po osnovu vrijednosnog uskladjivanja kratkorocnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	235			
283, 585	b)	Prihodi po osnovu vrijednosnog uskladjivanja kratkorocnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	236			

	13	**Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zastite (238 do 240)**	237			
560	a)	Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zastite po osnovu odnosa sa maticnim i zavisnim pravnim licima	238			
561	b)	Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zastite po osnovu odnosa sa drugim povezanim licima	239			
562, 563, 564, 569	c)	Rashodi po osnovu kamata , kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zastite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima	240	III/6.12	(4)	(27)
	II	**Finansijski rezultat (222+226+230+234-237)**	241			
	III	**Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (221+241)**	242	III/6.13	**124.970**	**180.628**
690 - 590	**IV**	**Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno**	243			
	V	**Rezultat prije oporezivanja (242+243)**	244	III/6.13	**124.970**	**180.628**
	14	**Poreski rashod perioda (246+247)**	245			
721	1	Tekuci porez na dobit	246			
722	2	Odlozeni poreski rashod ili prihod perioda	247			
	15	**Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja (244-245)**	248	III/6.13	**124.970**	**180.628**
	VI	**Bruto rezultat drugih stavki rezultata /povezanih sa kapitalom/ (250 do 257)**	249			
330	1	Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu nekretnina, postrojenja, opreem, nematerijalnih ulaganja i bioloskih sredstava	250			348.276
331	2	Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu preracuna finansijskih izvjestaja inostranog poslovanja	251			
332	3	Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu ulaganja u vlasnicke instrumente kapitala	252			
333	4	Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova definisanih naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa definisanim planovima penzionih naknada	253			
334	5	Promjene ucesca u ostalom sveobuhvatnom rezultatu pridruzenog drustva	254			
335	6	Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu instrumenata zastite neto ulaganja i inostrano poslovanje	255			

336	7	Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hedzinga tokova gotovine	256			
337	8	Ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka	257			
	VII	**Bruto rezultat drugih stavki rezultata /povezanih sa kapitalom/**	258			
	VIII	**Neto rezultat drugih stavki rezultata /povezanih sa kapitalom/ (249-258)**	259			
	IX	**Neto sveobuhvatni rezultat (248+259)**	260	III/6.13	**124.970**	**528.904**
	X	**Zarada po akciji**	261			
	1	Osnovna zarada po akciji	262			
	2	Imanjena (razvodnjena) zarada po akciji	263			
	XI	**Neto rezultat koji pripada vlasnicima maticnog pravnog lica**	264			
	XII	**Neto rezultat koji pripada ucescima koji ne obezbedjuju kontrolu**	265			

Obrazac uskladjen sa clanom 2 Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » br 52/16) i IV Direktive EU

U Podgorici 14.03.2022 godine

Lice odgovorno za sastavljanje bilansa

Rukovodilac

(MP)

Maticni broj | 0 | 2 | 6 | 6 | 9 | 5 | 7 | 9 | s.djelatnosti | x | x | 8 | 4 | 1 | 3 |

NAZIV PRIVREDNOG DRUSTVA: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
SJEDISTE PRIVREDNOG DRUSTVA: **PODGORICA**

Iskaz o tokovima gotovine
u periodu od 01.01.2021 - 31.12.2021 godine

/ eur /

R.br.	POZICIJE	Red. broj	Tekuca godina	Prethodna godina
	A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIV NOSTI			
	I. Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 3)	301		
	1. Prodaja i primljeni avansi	302	951.930	976.984
	2. Primljene kamate iz poslovnih aktivnosti	303	42	35
	3. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja	304	17.868	38.985
	II. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 5)	305		
	1. Isplate dobavljacima i dati avansi	306	(144.414)	(163.371)
	2. Zarade, naknade zarada i ostali licni rashodi	307	(720.313)	(581.548)
	3. Placene kamate	308	(4)	
	4. Porez na dobit	309		
	5. Placanja po osnovu ostalih javnih prihoda	310		
	III. Neto tok gotovine iz poslovnih aktivnosti (I-II)	311	**105.109**	**271.085**
	B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
	I. Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 5)	312		
	1. Prodaja akcija i udjela	313		
	2. Prodaja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloSkih sredstava	314		
	3. Ostali finansijski plasmani	315		
	4. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja	316		
	5. Primljene dividende	317		
	II. Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 3)	318		
	1. Kupovina akcija i udjela	319		
	2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloSkih sredstava	320	(26.317)	(18.266)
	3. Ostali finansijski plasmani	321		
	III. Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja(I-II)	322	**(26.316)**	**(18.266)**

	C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
	I. Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 3)	323		
	1. Uvecanje osnovnog kapitala	324		
	2. Dugorocni i kratkorocni krediti i ostale obaveze	325		
	3. Ostale dugorocne i kratkorocne obaveze	326		
	II. Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 4)	327		
	1. Otkup sopstvenih akcija i udjela	328		
	2. Dugorocni i kratkorocni krediti i ostale obaveze	329		
	3. Finansijski lizing	330		
	4. Isplacene dividende	331		
	III. Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja (I-II)	332		
	D. NETO TOK GOTOVINE (311+322+332)	333	**78.792**	**252.819**
	E. GOTOVINA NA POCETKU IZVJESTAJNOG PERIODA	334	**998.877**	**746.058**
	F. POZITIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERACUNA GOTOVINE	335		
	G. NEGATIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERACUNA GOTOVINE	336		
	H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJESTAJNOG PERIODA (333+334+335-336)	337	**1.077.669**	**998.877**

Obrazac uskladjen sa clanom 2 Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » br 52/16) i IV Direktive EU

U Podgorici 14.03.2022 godine

Lice odgovorno za sastavljanje bilansa

(MP)

Rukovodilac

Maticni broj | 0 | 2 | 6 | 6 | 9 | 5 | 7 | 9 | s.djelatnosti | x | x | 8 | 4 | 1 | 3 |

NAZIV PRIVREDNOG DRUSTVA: **AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**
SJEDISTE PRIVREDNOG DRUSTVA: **PODGORICA**

Iskaz o promjenama na kapitalu
u periodu od 01.01.2021 – 31.12.2021 godine

(eur)

Pozicija	OPIS	Osnovni kapital (grupa 30 bez 309)	Ostali kapital (rn 309)	Neupla ceni upisani kapital (grupa 31)	Emisi ona premija (rn 320)	Rezerve (rn 321, 322)	Revalorizacione rezervei nerelaizovani dobici i gubici (grupa 33)	Neraspore djena dobit (grupa 34)	Gubitak (grupa 35)	Otkupljene sopstvene akcije i udjeli (rn 237)	Ukupno (kol. 2+3+4+5+6+7+8-9-10)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	**Stanje na dan 01.01.2020 godine**	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	1.474.184	xxxxxxxx	xxxxxxxx	1.474.184
2.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno znacajnih gresaka i promjena racuno vodstvenih politika	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx
3.	**Korigovano pocetno stanje na dan 01.01. 2020 godine (r.br. 1+2)**		xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	1.474.184	xxxxxxxx	xxxxxxxx	1.474.184
4.	Neto promjene u 2020 godini	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	348.276	160.628	xxxxxxxx	xxxxxxxx	508.904
5.	**Stanje na dan 31.12. 2020 godine (r.br. 3+4)**	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	348.276	1.634.812	xxxxxxxx	xxxxxxxx	1.983.088
6.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno znacajnih greSaka i promjena racuno vodstvenih politika	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx
7.	**Korigovano pocetno stanje na dan 01.01.2021 godine (r.br. 5+6)**	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	348.276	1.634.812	xxxxxxxx	xxxxxxxx	1.983.088
8.	Neto promjene u 2021 godini	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	(306)	124.970	xxxxxxxx	xxxxxxxx	124.664
9.	**Stanje na dan 31.12. 2021 godine (r.br. 7+8)**	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	xxxxxxxx	347.970	1.759.782	xxxxxxxx	xxxxxxxx	2.107.752

Obrazac uskladjen sa clanom 2 Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » br 52/16) i IV Direktive EU

U Podgorici 14.03.2022 godine

Lice odgovorno za sastavljanje bilansa

(MP)

Rukovodilac

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA PODGORICA

III. Napomene uz finansijske iskaze Agencije za nadzor osiguranja za 2021 godinu

(Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja na dan 31.12.2021 godine, Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha za period 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine , Iskaz o tokovima gotovine u periodu 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine i Iskaz o promjenama na kapitalu u periodu 01.01.2021 godine do 31.12.2021 godine)

1. Opsti podaci

1.1. Organizacija i registracioni status

Narucilac ove revizije je Agencija za nadzor osiguranja Podogrica, a u ovom Izvjestaju (IR-21/010-27) u daljem tekstu, za Agenciju za nadzor osiguranja Podogrica ce se koristiti termin - narucilac revizije (u odgovarajucem padezu) , izuzev slucajeva gde bude neophodan puni naziv Agencije za nadzor osiguranja Podogrica.
Agenciju za nadzor osiguranja osnovana je Zakonom o osiguranju (» Sl.list RCG » broj 78/22.12.2006 godine), clan 176 : » Poslove regulatornog organa utvrdjene ovim zakonom vrsi Agencija za nadzor osiguranja (u daljem tekstu: Agencija) sa svojstvom pravnog lica. Agencija je u vrsenju poslova iz svog djelokruga samostalna. Poslove iz stava 1 ovog clana Agencija vrsi radi zastite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja, radi obezbjedjenja stabilnosti i razvoja djelatnosti zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja. Osnivac Agencije je Crna Gora, prava osnivaca u ime Crne Gore vrsi Savjet Agencije u skladu sa zakonom »
Zakonom o osiguranju su utvrdjene nadleznosti Agencije za nadzor osiguranja :

- Izdaje dozvole za obavljanje poslova osiguranja, reosiguranja i saosiguranja, posredovanja i zastupanja i drugih poslova neposredno povezanih sa poslovima osiguranja,
- Daje saglasnost na akte i radnje utvrdjene Zakonom o osiguranju,
- Vrsi nadzor nad obavljanjem djelatnosti osiguranja,
- Donosi akte propisane Zakonom o osiguranju,
- Donosi smjernice i uputstva u vezi sa primjenom dobrih poslovnih obicaja u djelatnosti osiguranja i sacinjavanjem pojedincnih akata poslovne politike drustava za osiguranje,
- Vodi registre u skladu sa Zakonom o osiguranju,
- Razmatra prigovore i zalbe osiguranika i drugih korisnika osiguranja,
- Saradjuje sa drugim nadzornim organima u zemlji i inostranstvu,
- Daje inicijative za uredjivanje pitanja iz oblasti osiguranja,
- Obavlja i druge poslove utvrdjene Zakonom o osiguranju.

Zakonom o osigruanju je utvrdjeno da Agencija za nadzor osiguranja treba da ima statutu i koja pitanja od znacaj za rad Agencije se trebaju regulisati statutom:

- Sjediste i djelatnost Agencije za osiguranje,
- Unutrasnja organizacija Agencije za osiguranje,
- Nacin rada, odlucivanja i nadleznosti organa Agencije za osiguranje,
- Blizi postupak odlucivanja, a narocito u vezi sa prigovorima i zalbama fizickih i pravnih lica na rad drustava za osiguranje, zastupnika u osiguranju, posrednika, podruznica stranih drustava i agencija za pruzanje drugih usluga u osiguranju,
- Nacin objavljivanja godisnjih finansijskih iskaza.

Saglasnost na statut Agencije za osiguranje Podgorica daje Vlada Crne Gore.
Zakonom o osiguranju je utvrdjeno da organe (upravljanja) Agencije za nadzor osiguranja cine Savjet i direktor.
Savjet Agencije za nadzor osiguranja ima predsjednika i dva clana , a imenuje ih i razrjesava Vlada Crne Gore.
Predsjednik i clanovi Savjeta Agencije za nadzor osiguranja za svoj rad odgovaraju Vladi Crne Gore.
Predsjednik i clanovi Savjeta Agencijeza nadzor osiguranja imenuju se na period od pet godina i mogu biti ponovo imenovani.
Predsjednik Savjeta Agencije za nadzor osiguranja funkciju vrsi profesionalno, a clanovi Savjeta funkciju vrse honorarno.
Saglasno prednjem Savjet Agencije za nadzor osiguranja Podgorica, je na 99 sjednici od 28.09.2012 godine usvojio Statut (vezeci u momentu izdavanja ovog Izvjestaja), kojim su uredjene sledece oblasti - Opste odredbe, Naziv, sjediste, pecat, stambilj, amblem i memorandum, Predstavljanje i zastupanje, Imovina, Djelatnosti, Unutrasnja organizacija, Savjet, Direktor, Sredstva za rad, Godisnji izvjestaji, Javnost rada i odlucivanja, Nacin rada, Poslovna tajna, Saradnja sa drugim nadzornim i regulatornim organima, Izmjene Statuta, Prelazne i zavrsne odredbe.

Revizijom sam utvrdio da je Savjet Agencije za nadzor osiguranja formirao stambeni fond, Odlukom o formiranju fonda za pomoc pri rjesavanju stamebnih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja, broj 01-1065/5-14 od 29.09.2014 godine.

Ovom odlukom za te namjene se opredeljuju pocetna sredstva u iznosu 100.000 eur, a pocev od 01.01.2015 godine, u taj fond ce osbezbedjivati sredstva iz redovnog poslovanja Agencije za nadzor osiguranja, u iznosu 5% od ostvarenih prihoda Agencije, prema potvrdjenim godisnjim finansijskim iskazima.

Cijenim posebno znacajnim napomenuti da se obracunata sredstva, neizdvajaju na poseban namjenski racun, vec obracunati iznos predstavlja obavezu, odnosno rezervisanje tog iznosa sredstava u redovnim sredstvima.

Formiranje Fonda na ovaj nacin ima specifican karakter, ali nije u suprotnosti s regulatornim okvirom koji uredjuje poslovanje i finansijsko izvjestavanje u Agenciji za nadzor osiguranja.

Usled prethodno opisanog nacina formiranja sredstava toga fonda, skrecem paznju upravi narucioca revizije i strucnim sluzbama na obavezu organizovanja odgovarajuih evidencije koje ce u svakom momentu obezbijediti informacije o ukupno obracunatim sredstvima za prednje namjene, o realizovanim, odnosno izvrsenim obracunatim obavezama Agencije za nadzor osiguranja prema tom Fondu, o obracuantim nerelaizovanim obavezama placanja u sredstva toga Fonda, o odobrenim krediitma zaposlenim, odobrenim eventualnim popustima u otplati duga, o izvrsenim otpaltama duga, o preostalim neotplacenim obavezama korisnika sredstava, o eventualno dospjelim neizmirenim otplatama duga od strane korisnika tih sredstava,....

Savjet Agencije za nadzor osiguranja je odobrenje sredstava iz ovog Fonda uredio Pravilnikom o dodjeli sredstava za pomoc u rjesavanju stamebnih potreba zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja broj 01-277/6-16 od 16.03.2016 godine, broj 01-139/1-18 od 02.03.2018 godine i broj 01-565/4-19 od 27.05.2019 godine.

Ovim Pravilnikom su uredjene sledec eobalsti – Osnovne odredbe, Pravo na pomoc u rjesavanju stambenih potreba, Namjena dodjele sredstava pomoci, Kriterijumi za dodjelu sredstava, Postupak dodjele sredstava, Maksimalni iznos sredstava koji moze biti dodijeljen zaposlenom, Prelazne i zavrsne odredbe.

Upravi Agencije za nadzor osiguranja, cijenim potrebnim skrenuti paznju na okolnosti, da s obzirom da obracunata sredstva za potrebe toga Fonda ostaju na redovnim racunima Agencije za nadzor osiguranja, ta sredstva u slucaju bilo kojih poremecaja u poslovanju Agencije za nadzor osiguranja, nemaju namjensku zastitu po osnovu eventualnih izvrsenja u izvrsnom postupku od strane izvrsnih povjerilaca.

Savjet Agencije za nadzor osiguranja je Odlukom broj 01-557/6-21 od 26.05.2021 godine, uspostavio registar rizika i odredio lice za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima.

Poslove unutrasnje revizije narucilac revizije je organizovao na bazi Sporazuma o povjeravanju poslova unutrasnje revizije broj (Agencije 01-674/3-6 od 03.06.2016 godine, koji je Agencija za nadzor osiguranja zakljucila sa osnivacem – Skupstina Crne Gore na neodredjeno vrijeme.

Prethodno sam elaborirao prema mojem misljenju najznacajnije odredbe iz obimne interne regulative Agencije za nadzor osiguranja Podgorica.

Maticni broj narucioca revizije je 02669579, shodno Obavjestenju o razvrstavanju broj: 05-SL.LIST CG 55/16, od 23.06.2017 godine.

Agencija za nadzor osiguranja je upisana u registar poreskih obveznika (opsta poreska registracija), po Rjesenju Uprave prihoda i carina Crne Gore (ranije Poreska uprava Crne Gore), broj 30-01-09800-3 od 14.03.2008 godine, kojim je poreskom obvezniku (Agenciji za nadzor osiguranja), dodijeljen PIB 02669579, sifra organizacione jedinice Uprave prihoda i carina Crne Gore – 302 (Podgorica).

Narucilac revizije nije obveznik poreza na dobit pravnih lica i poreza na dodatu vrijednost, s obzirom da poslovna aktivnost naruacioca revizije nema konkurentski karakter drugim pravnim licima u ovoj oblasti. Ostvarivanje dobiti u poslovanju nije osnovni motiv osnivanja narucioca revizije, vec javni interes – zastita interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja, radi obezbedjenja stabilnosti i razvoja djelatnosti zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja (drustava za osiguranje).

Platni promet u zemlji u izvjestajnom periodu narucilac revizije je realizovao preko ziro racuna registrovanih kod :

- Crnogorske komercijalne banke ad Podgorica, ziro racun broj 510-1418-54,
- NLB banke ad Podgorica, ziro racun broj 530-20445-79,
- Prve banke Crne Gore ad Podgorica, ziro racun broj 535-7927-63.

Platni promet sa inostranstvom u izvjestajnom periodu narucilac revizije je realizovao preko racuna registrovanih kod:

- Crnogorske komercijalne banke ad Podgorica, partija broj 0052700000028 – za platni promet u EUR (978),
- Crnogorske komercijalne banke ad Podgorica, partija broj 0052700000028 – za platni promet u CHF (756),
- Prve banke Crne Gore ad Podgorica, partija broj 00516000000040 – za platni promet u EUR (978).

Unutrasnja organizacija Agencije za nadzor osiguranja je utvrdejna Pravilnikom o unutrasnjoj organizaciji i sistematizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji za nadzor osiguranja, broj 01-743/7-20 od 29.09.2020 godine.

Saglasno ovom Pravilniku poslovi Agenicje za nadzor osiguranja su organizovani preko cetiri sektora :

- Sektor za nadzor trzista osiguranja,
- Sektor za istrazivanje, razvoj i saradnu,
- Sekotr za regulativu, licenciranje i opste pravne poslove,
- Kabinet.

Poslovi Agencije za nadzor osiguranja su Pravilnikom sistematizovani na sledeci nacin :

Naziv sektora/radnog mjesta	Sistematizovana radnamjesta
Predsjednik Savjeta	1
Glavni savjetnik predsjednika Savjeta	1
Savjetnik predsjednika Savjeta	1
Direktor	1
Sekotr za nadzor osiguranja	11
Sektor za istrazivanje, razvoj i saradnju	6
Sektor za regulativu. Licenciranje i opste pravne poslove	7
Kabinet	3
Ukupno	31

Organi (upravljanja) po odredbama Statuta Agencije za nadzor osiguranja su Savjet i direktor. Savjet cine Predsjednik koji svoju funkciju obavlja profesionalno i dva clana koji se imenuju honorarno. Direktora Agencije imenuje Savjet Agencije za nadzor osiguranja.

Adresa narucioca revizije u momentu izdavanja ovog Izvjestaja je Agencija za nadzor osiguranja, 81000 Podgorica, « Moskovska « 17A.

1.2. Djelatnost

Djelatnost narucioca revizije je odredjena po sifri broj 84.13 – Uredjenje poslovanja i doprinos uspejsnom poslovanju u oblasti ekonomije.

Djelatnosti Agenicje za nadzor osiguranja su utvrdjene u clanu devet Statuta :

- Izdaje dozvole za obavljanje poslova osiguranja, reosiguranja i saosiguranja, posredovanja i zastupanja i drugih poslova neposredno povezanih sa poslovima osiguranja,
- Daje saglasnost na akte i radnje utvrdjene zakonom,
- Vrsi nadzor nad obavljanjem djelatnosti osiguranja, primjenom zakona i propisa kojima se uredjuje oblast osiguranja, u skladu sa svojim nadleznostima,
- Odlucuje o prigovorima i zalbama osiguranika i drugih korisnika osiguranja,
- Saradjuje sa drugim nadzornim organima u zemlji i inostranstvu,
- Daje inicijative za uredjivanje pitanja iz oblasti osiguranja,
- Donosi bliza pravila, propise, smjernice, uputstva i druge opste akte, kojima obezbjedjuje primjenu zakona,
- Pokreće postupak pred sudovima i drugim organima u cilju obezbjedjenja primjene zakona,
- Organizuje strucne skupove, obuke, seminare i druge vidove obuke i usavrsavanja, za svoje zaposlene i sektor osiguranja, u skladu sa utvrdjenim planom rada,
- Razvija i prati razvoj trzista osiguranja,
- Sacinjava godisnji izvjestaj o stanju na trzistu osiguranja i izvjestaj o radu Agencije, godisnje finansijske iskaze, godisnji plan rada i finansijski plan,
- Obavlja i druge poslove utvrdjene zakonom i statutom.

Poslovna aktivnost Agencije za nador osiguranja u izvjestajnoj godini je bila – nadzor nad radom osiguravajucih drustava u Crnoj Gori, izdavanje saglasnosti za clanove upravnih tijela drustava za osiguranje, izdavanje saglasnsoti na interna akta drustava za osiguranje, organizovanje polaganja strucnih ispita i izdavanje licenci za obavljanje poslova posredovanja i zastupanja u osiguranju,...

1.3. Vlasnistvo i struktura kapitala

Revizijom nisam utvrdio da li je osnivac obezbijedio pocetna sredstva za rad Agencije za nadzor osiguranja i u kojem iznosu – osnivacki kapital.

Statutom pitanje osnovnog kapitala nije utvrdjeno, a na osnovu osnovu raspolozivih evidencija i finansijskih iskaza utvrdio sam da je na kraju izvjestajne godine kapital Agencije za nadzor osiguranja strukturiran iz revalorizacionih rezervi u iznosu 347.970 eur i nerasporedjenog dobitka u poslovanju u iznosu 1.759.782 eur.
Revalorizacione rezerve imaju karakter fiksnog kapitala, ali bez obzira na taj status taj segment kapitala je u direknom odnosu s stanjem imovine koja je nosilac revalorizacionih rezervi i u zavisnosti od kretanja na trzistu, revalorizacione rezerve su podlozne promjenama, a dinamika i nivo promjena su uzrocno posledicno zavisni od niza faktora koji determinisu poslovni ambijent – politicka stabilnost, nivo i dinamika promjena opsteg nivoa cijena, kupovna moc populacije,....
Kumulativni poslovni rezultat ima karakter distributivnog dijela kapitala i u punoj zavisnosti je od planova i postupanja vlasnika kapitala, odnosno osnivaca – da li ce vlasnik kapitala (ovde osnivac) , odluciti da povuce iz entiteta kumulativni visak prihoda nad rashodima,...
Napominjem da iznos kapitala predstavlja nivo garancija povjeriocima i kreditorima u sigurnost izmirenja obaveza entiteta prema povjeriocima i kreditorima, a s obzirom na negarantovanu stabilnost i nivo kategorija kapitala kao sto su revalorizacione rezerve i kumulativni visak prihoda nad rashodima , iznos kapitala bez osnovnog kpaitala, nije pouzdana garancija za povjerioce i kreditore u naplati svojih potrazivanja, odnosno plasmana od duznika.
Shodno cinjenicnom stanju – obim izvrsenih usluga, nivo obaveza, karakter djelatnosti Agencije za nadzor osiguranja, nije realno ocekivati da Agencija moze doci u nepovoljnu situaciju u izmirivanju poslovnih obaveza o roku dospijeca, ali bez obzira na te konstatacije, cijenim opravdanim korisnicima ovog Izvjestaja na prednje okolnosti skrenuti paznju.

1.4. Radna snaga

Na osnovu raspolozivih evidencija i izvjestaja raspolozivih za potrebe ove revizije utvrdio sam da je Agencija za nadzor osigruanja u izvjestajnoj godini u kontinuitetu zaposljavala u radnom odnosu 26 radnika.

2. Sastavljanje i prezentacija finansijskih iskaza i izvjestaja

Obaveze sastavljanja finansijskih iskaza za izvjestajnu godinu predvidjene su Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » broj 52/16 – 09.08.2016 godine), a clanom dva Zakona je uredjena struktura finansijskih iskaza i finansijskih izvjestaja , u skladu sa Medjunarodnim racunovodstvenim standardima , odnosno Medjunarodnim standardima finansijskog izvjestavanja.

Finansijski iskazi:

- Iskaz o finansijskoj poziciji / bilans stanja,
- Iskaz o ukupnom rezultatu / bilans uspjeha,
- Iskaz o novcanim tokovima,
- Iskaz o promjenama na kapitalu;
- Napomene uz finansijske iskaze.

Finansijski izvjestaji:

- Skup finansijskih iskaza
- Drugi prateci izvjestaji - izvjestaj menadzmenta, komentari uprave, misljenja i druge isprave.

Finansijski iskazi koji su bili predmet ove revizije – sastavljeni su na bazi racunovodstvenih evidencija narucioca revizije za period 01.01.2021 godine – 31.12.2021 godine.

Privredna drustva i druga pravna lica, od 2020 godine, finanasijske iskaze sastavljaju sagalsno racunovodstvenim evidencijama usaglasene s odredbama Pravilnika o kontnom okviru i sadrzini racuna u kontnom okviru za privredna drustva i druga pravna lica (Sl.list CG » broj 11/20).

Narucilac revizije je u izvjestajnom periodu organizovao poslovne evidencije - glavna knjiga, evidencija poslovnih partnera, analiticka materijalna evidencija vozila za prodaju i ostalih obrtnih materijalnih sredstava, detaljna analiticka evidencija o stalnim sredstvima i evidencija o licnim primanjima zaposlenih.

Priprema i prezentaciju finansijskih iskaza koji su bili predmet ove revizije u izvjestajnoj godini vrsi se saglasno okviru za finansijsko izvjestavanje u Crnoj Gori za privredna drustva i druga pravna lica. Ovaj okvir se bazira na odredbama nacionalnog zakonodavstva i primjeni Medjunarodnih racunovodstvenih standarda, odnosno Medjunarodnih standarda finansijskog izvjestavanja.

Regulatorni zakonodavni okvir kojim je uredjena poslovna aktivnost narucioca revizije i finansijsko izvjestavanje iz izvjestajnog perioda cine zakonski i podzakonski akti i akti internog karaktera:

- Zakon o osiguranju (» Sl.list RCG » broj 78/06, broj 19/07, » Sl.list CG » broj 53/09, broj 73/10, broj 40/11, broj 45/12, broj 06/13, broj 55/16 i broj 146/21),
- Zakon o obaveznom osiguranju u saobracaju (» Sl.list CG » broj 44/12 i broj 146/21),
- Zakon oporezu na premije osiguranja (» Sl.list CG » broj 27/04, broj 37/04, broj 73/10, broj 40/11, broj 06/14),
- Zakon o likvidaciji i stecaju drustava za osiguranje (» Sl.list CG » broj 42/15),
- Zakon o stecaju (» Sl.list CG » broj 01/11),
- Zakon o privrednim drustvima (» Sl.list CG broj 65/20 i broj 146/21),
- Zakon o javnim nabavkama (» Sl.list CG » broj 74/19),
- Zakon o racunovodstvu (» Sl.list CG » broj 52/16). Korisnicima ovog Izvjestaja skrecem paznju na okolnosti da je ovaj Zakona prestao da vazi stupanjem na snagu Zakona o racunovodstvu (» Sl.list CG » broj 145/21),
- Zakon o obligacionim odnosima » Sl.list CG » broj 47/08, broj 04/11 i broj 22/17),
- Zakon o sprjecavanju pranja novca i finansiranja terorizma (» Sl.list CG » broj 33/14, broj 44/18 i broj 73/19),
- Zakon o trzistu kapitala (» Sl.list CG » broj 01/18),
- Zakona o porezu na dodatu vrijednost (» Sl.list RCG » broj 65/01, broj 12/02, broj 38/02, broj 21/03, broj 76/05 i broj 04/06 i » Sl.list CG » broj 16/07, broj 73/10, broj 40/11, broj 29/13, broj 09/15, broj 53/16 , broj 01/17, broj 50/17, broj 46/19), broj 73/19, broj 80/20, broj 08/21, broj 59/21 i broj 146/21),
- Zakon o porezu na dobit pravnih lica (» Sl.list RCG broj 65/01, broj 12/02 i broj 80/04, » Sl.list CG » broj 40/08, broj 86/09, broj 40/11, broj 14/12, broj 061/13, broj 55/16 i broj 146/21),
- Zakon o obaveznom zdravstvenom osiguranju (» Sl.list CG » broj 145/21),
- Zakon o radu (» Sl.list CG » broj 74/19 , broj 08/21, broj 59/21, broj 68/21 i broj 145/21),
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju (» Sl.list RCG » broj 54/03, broj 39/04, broj 61/04, broj 079/04, broj 81/04, broj 29/05, broj 14/07, broj 47/07 i » Sl. list CG » broj 12/07, broj 13/07, broj 79/08, broj 14/10, broj 78/10, broj 34/11, broj 39/11, broj 40/11, broj 66/12, broj 36/13, broj 38/13, broj 61/13, broj 06/14, broj 60/14, broj 10/15, broj 44/15, broj 42/16, broj 55/16, broj 80/20 i broj 145/21),

- Zakon o porezu na nepokretnost (» Sl.list CG » br 25/19),
- Zakon o porezu na promet nepokretnost (» Sl.list CG » br 36/13),
- Zakon o unaprijedjenju poslovnog ambijenta (» Sl.list CG » broj 40/10 i broj 18/19),
- Zakon o sprjecavanju nelegalnog poslovanja (» Sl.list CG » broj 29/13 i broj 16/16),
- Zakon o poreskoj administraciji (» Sl.list RCG » 65/01, broj 080/04 i broj 29/05, » Sl.list CG » broj 73/10, broj 020/11, broj 28/12, broj 08/15, broj 47/17, broj 52/19 i broj 145/21),
- Zakon o porezu na dohodak fizickih lica (» Sl.list RCG » broj 65/01, broj 12/02, broj 37/04, broj 29/05, broj 78/06 i broj 04/07, » Sl. list CG » broj 86/09, broj 14/12, broj 73/10, broj 40/11, broj 14/12, broj 06/13, broj 62/13, broj 60/14, broj 79/15, broj 83/16, broj 67/19, broj 59/21 i broj 146/21),
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (» Sl.list CG » broj 13/07, broj 79/08, broj 086/09, broj 78/10, broj 40/11, broj 14/12, broj 62/13, broj 08/15, broj 22/17, broj 42/19, broj 59/21 i broj 145/21),
- Zakon o Fondu rada (» Sluzbeni list CG » broj 80/20 ,
- Zakon o profesinalnoj rehabilitaciji i zaposljavanju lica sa invaliditetom (» Sl.list CG » broj 49/08, broj 73/10 , broj 39/11 i 55/16),
- Zakon o upravljanju u unutrasnjim kontrolama u javnom sektoru (» Sl.list CG » broj 75/18),
- Opsti kolektivni ugovor (» Sl.list CG » broj 14/14 , broj 40/18, broj 37/19, broj 74/19 i broj 21/21),
- Pravilnikom o kontnom okviru i sadrzini racuna u kontnom okviru za privredna drustva i druga pravna lica (Sl.list CG » broj 11/20),
- Pravilnik o obliku, sadrzini, nacinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvjestaja o obracunatom i placenom porezu na dohodak fizickih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (» Sl.list CG » broj 76/10, broj 63/11, broj 28/12, broj 08/13, broj 04/14, broj 49/14, broj 01/15, broj 02/15, broj 10/16, broj 08/17, broj 50/17, broj 15/19, broj 09/20, broj 61/21, broj 110/21 i broj 08/22),
- Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama amortizacije budzetskih i vanbudzetskih korisnika (» Sl.list RCG » broj 32/03),
- Pravilnik o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrdjivanje amortizacije (» Sl.list RCG » broj 28/02 i broj 13/21),
- Pravilnik o primjeni zakona o porezu na dodatu vrijednost (» Sl.list RCG broj 65/02, broj 13/03, broj 59/04, broj 79/05 i broj 16/06, » Sl.list CG » broj 64/08, broj 30/13, broj 32/15, broj 53/17, broj 84/17, broj 12/21, broj 73/21, broj 106/21) ,
- Sporazum o utvrdjivanju obracunske vrijednosti koeficijenta i startnog dijela zarade u bruto iznosima (» Sluzbeni list Crne Gore broj 80/10),
- Pravilnik o kontnom okviru i sadrzini racuna u kontnom okviru za privredna drustva i druga pravna lica (» Sl.list CG » broj 11/20),
- Pravilnik o sadrzini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna drustva i druga pravna lica (» Sl.list CG » broj 11/20 i broj 139/21),
- Pravilnik o nacinu provodjenja jednostavnih nabavki (» Sl.list CG » broj 61/20, broj 65/20, broj 71/20, broj 74/20, broj 102/20 i broj 51/20),
- Pravilnik o obliku, sadrzini, nacinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvjestaja o obracunatom i placenom porezu na dohodak fizickih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (» Sl.list CG » broj 76/10, broj 63/11, broj 28/12, broj 08/13, broj 04/14, broj 49/14, broj 01/15, broj 02/15, broj 10/16, broj 08/17, broj 50/17, broj 15/19, broj 09/20 broj 61/21 i broj 110/21),
- Pravilnik o primjeni zakona o porezu na dodatu vrijednost (» Sl.list RCG » broj 65/02, broj 13/03 , broj 59/04, broj 79/05 i broj 16/06, » Sl.list CG » broj 64/08, broj 30/13, broj 32/15, broj 53/17, broj 84/17, broj 12/21, broj 73/21 i broj 106/21),
- Pravilnik o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrdjivanje amortizacije (» Sl.list RCG » broj 28/02),
- Sporazuma o utvrdjivanju obracunske vrijednosti koeficijenta i startnog dijela zarade u bruto iznosima (» Sl. list CG broj 80/10),
- Uredba o naknadi troskova zaposlenih i javnom sektoru (» Sl.list CG » broj 40/16, broj 28/18 i broj 108/20),
- Uputstvo o nacinu obracunavanja i placanja poreza i doprinosa iz i na licna primanja po osnovu zaposlenja(» Sl. list RCG » broj 81/06, » Sl.list CG » broj 45/08, broj 04/10, broj 04/10, broj 08/13, broj 02/15, broj 09/15, 09/16, broj 10/17, broj 15/19, broj 46/19 i broj 03822),

- Uputstvo za obracun bruto zarade (» Sl.list Crne Gore » broj 05/11). Korisnicima ovog Izvjestaja skrecem paznju da je ovo uputstvo prestalo da vazi nakon usvajanja Uputstva o nacinu obracuna zarade i naknade zarade za vrijeme privremene sprijecenosti za rad (» Sl.list CG » broj 08/22).
- Opsti kolektivni ugovor (» Sl.list CG » broj 14/14, broj 40/18, broj 37/19. broj 74/19 i broj 21/21),
- Uputstvo o nacinu obracunavanja i placanja poreza i doprinosa iz i na licna primanja po osnovu zaposlenja (» Sl.list RCG » broj 81/06, » Sl.list CG » broj 45/08, broj 04/10, broj 04/10, broj 08/13, broj 02/15, broj 09/15, broj 09/16, broj 10/17, broj 15/19 i broj 46/19),
- Uputstvo za obracun bruto zarade (» Sl.list Crne Gore » broj 05/11). Korisnicima ovog Izvjestaja skrecem paznju da je ovo uputstvo prestalo da vazi nakon usvajanja Uputstva o nacinu obracuna zarade i naknade zarade za vrijeme privremene sprijecenosti za rad (» Sl.list CG » broj 08/22 i broj 20/22),
- Statut, ugovori o radu, odluke i druga interna akta Agencije za nadzor osiguranja Podgorica.

Narucilac revizije je u izvjestajnoj godini organizovao poslovne evidencije - glavna knjiga, evidencija poslovnih partnera i ostale pomocne evidencije. Sve organizovane evidencije narucioca revizije se realizuju u elektronskoj formi, koriscenjem visokosofticirane elektronske opreme. Narucilac revizije je za potrebe finansijskog izvjestavanja i potrebe organizovanja ostalih kompatibilnih evidecnija i kreiranje odgovarajucih izvjestaja, inplementirao informacioni sistem » Epsilon », uradjen od strane proizvodajca informacionih sistema » Epsilon » d.o.o. Podgorica.

Finansijski iskazi se pripremaju uz pretpostavku nacela stalnosti poslovanja, odnosno pretpostavka da ce narucilac revizije nastaviti sa poslovanjem na neograniceno vrijeme. Pri sastavljanju finansijskih iskaza uvazava se princip doslednosti, odnosno dijelovi finansijskih iskaza, odnosno finansijski iskazi u cjelini se pripremaju na konzistentan (stalan) nacin. Primjena racunovodstvenih politika, racunovodstvenih principa, klasifikacija racunovodstvenih pozicija u bilansu stanja i bilansu uspjeha ima karakter stalnosti iz perioda u period. Promjene su moguce jedino ako je to zahtijevano promjenama u okviru koji uredjuje finansijsko izvjestavanje, ili se promjenama postize bolja prezentacija finansijske pozicije, odnosno rezultata poslovanja narucioca revizije.

Finansijski iskazi vjerodostojno prikazuju sve transakcije i ostale dogadjaje za koje se ocekuje da ih treba prikazati.Vrednovanje bilansnih pozicija se vrsi sa opravdanim oprezom, pri prosudjivanju neizvesnosti – imovina i prihodi ne treba da budu precijenjeni , a obaveze i rashodi da ne budu potcijenjeni.

Prihodi i rashodi se alociraju na vremenske perioda kojima pripadaju. Svako zakljucivanje poslovnih knjiga se vrsi po principu da se finansijskim iskazima za izvjestajni period obuhvate pripadajuci prihodi i rashodi.

Efekti poslovnih i ostalih transkcija se evidentiraju onda kada nastaju bez obzira na novcane transakcije placanja. Saglasno ovom, finansijski iskazi pruzaju informacije ne samo o proslim vec i o buducim dogadjajima – nenaplacena potrazivanja i neizmirene obaveze.

Poslovne transakcije i ostali dogadjaji knjigovodstveno se obuhvataju i prezentiraju u skladu sa njihovom sustinom , a ne samo u skladu sa pravnom formom.Informacije prezentirane u finansijskim iskazima treba da budu kompletne u granicama materijalnosti i ne smiju se izostaviti informacije koje na bilo koji nacin mogu osporiti pouzdanost u tacnost informacija iz finansijskih iskaza.

Softver koji je izvrsilac racunovodstvenih usluga koristio u izvjestajnoj godini, nakon realizovanih revizijskih procedura utvrdio sam pouzdanost istog za namjene finansijskog izvjestavanja, odnosno utvrdio sam nakon izvrsenih provjera pouzdanost racunovodstvenih izvjestaja koji su bili osnova za izradu finansijskih iskaza a koji su bili predmet ove revizije.

Postupcima sustinskog ispitivanja utvrdio sam da su u racunovodstvenoj evidenciji registrovane sve poslovne transakcije iz izvjestajnog perioda, a usaglasenost izvrsenih i registrovanih poslovnih transakcija uprava narucioca revizije je potvrdila u pisanoj formi – izjava menadzmenta narucioca revizije koja je prilozena uz ovaj Izvjestaj.

Provjerom registracije odabranih poslovnih transakcija a na osnovu dobijenih rezultata izvrsenih ispitivanja , utvrdio sam da korisceni racunovodstveni softver ima zadovoljavajuce karakteristike za primjenu u obradi podataka u racunovodstvenoj sluzbi i izvjestavanje o sredstvima , obavezama i kapitalu , odnosno o rashodima i prihodima iz izvjestajne godine.

Racunovodstvene evidencije koje su cinile bazu za sastavljanje predmetnih finansijskih iskaza organizovane i realizovane u implementaciji zahtjeva iz okvira za sastavljanje i obelodanjivanje finansijskih iskaza i informacija sadrzanih u njima, vazeceg za period na koji se odnose predmetni racunovodstveni izvjestaji, odnosno finansijski isakzi. Ovaj okvir cine Medjunarodni racunovodstveni standardi , odnosno Medjunarodni standardi finansijskog izvjestavanja i zakonski propisi kojima se regulise obavljanje djelatnosti iz ove oblasti. Napominjem da je primjena svih MRS/MSFI u sastavljanju racunovodstvenih evidencija, procjenjivanje bilansnih pozicija, obelodanjivanje informacija sadrzanih u finansijskim iskazima i prezentacija finansijskih iskaza obavezna u Crnoj Gori u izvjestajnom periodu.

Na osnovu zakljucaka do kojih sam dosao u postupku ove revizije utvrdio sam da je narucilac revizije u izvjestajnoj godini izvrsio promjene u politkama amortizacije sredstava koja podlijezu toj obavezi – promijenjene su amortizacione stope uskladjene s procjenom ovlascenog procjenjivaca o korisnom vijeku koriscenja raspolozivih sredstava.
Izuzev ovih korkcija nije bilo ostalim promjena u racunovodstvenim politikama kod narucioca revizije u izvjestajnom u odnosu na uporedni period. Pored ovih konstatacija na osnovu izjave uprave narucioca revizije promjene osnovnih racunovodstvenih politka nisu predvidjene za naredne periode.
Izvjestajna jedinica (valuta za prezentciju) u finansijskim iskazima koji su bili predmet ove revizije je EUR, podaci iz predmetnih finansijskih iskaza su prezentirani u punom iznosu bez decimala.
Cijenim potrebnim upravi narucioca revizije skrenuti paznju na potrebu organizovanja cuvanja svih elektronskih evidencija i ostale dokumentacije i podataka u elektonskoj formi na nezavisnoj lokaciji van upravne zgrade. U realizaciji ovih aktivnosti misljenja sam da je potrebno urediti internu normativnu regulativu , lokaciju na kojoj se cuva elektronska arhiva potrebno je proglasiti poslovnom tajnom, ovlastiti lice koje se brinuti o lokaciji , azurirati arhivirani materijal i realizovati sve ostale potrebne aktivnosti u vezi s sigurnim i bezbjednim arhiviranjem dokumentacije i evidencija.

3. Interne kontrole i racunovodstveni sistem

Pod terminom racunovodstveni sistem se podrazumijevaju evidencije o obradi poslovnih transakcija kao sredstva , odnosno izvora informacija o finansijskim, materijalnim i poslovnim pokazateljima narucioca revizije na odredjeni termin , odnosno za odredejni period. Sistemi evidencije obezbedjuju identifikaciju , sakupljanje , izracunavanje , klasifikaciju , evidenciju i objavljivanje transakcija i poslovnih dogadjaja.

Sistem internih kontrola podrazumijeva inkorporiranje kontrolnih postupaka u poslovnim transakcijama (priprema , realizacija , evidencija i objavljivanje) u cilju sprecavanja kradje ili gresaka , odnosno zastite sredstava i postovanja usvojenih politika.

Interne kontrole organizaciono treba uspostaviti kao dio redovnih poslovnih aktivnosti zaposlenih na izvrsavanju redovnih poslovnih zadataka na svojim radnima mjestima, a svi entiteti mogu formirati uspostaviti i poslove kontrole preko interne revizije, a entiteti iz javnog sektora su obavezni da uspostave unutrasnju kontrolu, formiranjem sopstvene jednice za unutrasnju kontrolu, ili saglasno odredbama Zakona o upravljanju i unutrasnjim kontrolama, koriscenjem usluga usluga unutrasnje revizije drugog pravnog lica iz javnog sektora.

Zakonom o upravljanju i unutrasnjim kontrolama (» Sl.list CG » broj 75/18) su utvrdjeni postupci upravljanja sredstvima, finansijske i druge kontorle i unutrasnja revizija radi uspjesnog upravljanja i ostvarivanja ciljeva u poslovanju entiteta, na transparentan , pravilan, ekonomican, efikasan i efektivan nacin.

U izvjestajnoj godini narucilac revizije nije imao formiranu unutrasnju reviziju kao poseban organizacioni segment, ali shodno zakonodavnom okviru narucilac revizije je uspostavio unutrasnju reviziju na bazi Sporazuma o povjeravannu poslova unutrasnje revizije broj (narucioca revizije) 01-674/3-16 od 03.06.2016 godine, koji je narucilac revizije zakljucio s Skupstinom Crne Gore. Sporazumom je medju ugovornim stranama utvrdjeno da ce jedinica za unuitrasnju reviziju Skupstine Crne Gore vrsiti poslove unutrasnje revizije kod narucioca revizije na neodredjeno vrijeme.

Prema mojem misljenju saglasno odredbama clana 49 Zakona o upravljanju i unutrasnjim kontrolama, jedinica za unutrasnju reviziju osnivaca entiteta, poslove unutrasnje revizije moze vrsiti kod tih entiteta, s obzirom da je ovim clanom Zakona utvrdjeno » ...Jedinica za unutrasnju reviziju subjekta vrsi reviziju kod pravnih lica ciji je osnivac drzava ili jedinica lokalne samouprave, odnosno u kojima drzava ili jedinica lokalne samouprave ima vecinski vlasnicki udio, ako nemaju obrazovanu svoju jedinicu za unutrasnju reviziju....«.

Prema mojem misljenju postojanje interne kontrolne funkcije formirane kao posebnog organizacionog segmenta entiteta je od znacaja za uspostavljanje internih kontrola na visokokvalitetnom nivou, posebno kada su u pitanju entiteti koji imaju status velikih pravnih lica. Kada su u pitanju entiteti koji po kriterijima , odnosno broju zaposlenih , obimu ostvarenih prometa, odnosno prihoda i vrijednosti aktive, imaju karakter entiteta male, ili srednje velicine, organizovanje interne reviizje kao posebne organizacione funkcije ne mora uvijek da bude i neophodno i od koristi za dobru organizaciju internih kontrola u poslovanju entiteta. Usled ovih razloga menadzment entiteta pravi procjenu efekata i izdataka u vezi sa organizacijom interne kontrole kao posebne organizacione funkcije i shodno tome donosi odgovarajuce solucije.

Prema mojem misljenju, narucilac revizije je unutrasnju reviziju uspostavio na racionalan nacin, smanjujuci troskove obavljanja poslova unutrasnje revizije, a izvrsenje obaveza unutrasnej revizije, na koji nacin ce se obezbijediti zastita sredstava, odnosno interesa narucioca revizije, saglasno Zakonu.

S obzirom na obim koriscenih sredstava i nivo ostvarenih prihoda, cijenim da je organizovanje racunovodstrvene evidencije u izvjestajnoj godini primjereno potrebama pravovremenosti izvrsenih evidencija i izvjestavanja menadzmenta o poslovnim rezultatima i ostalih , apriorno drzavnih organa u vezi poslovnih informacija iz izvjestajnog perioda.

Izvrsilac racunovodstvenih sluzbi je profesionalno osposobljeno lice za izvrsavanje poslova finansijskog izvjestavanja i sa tih razloga organizacija racunovodstvene funkcije ne predstavlja limitirajuci faktor s aspekta servisiranja menadzmenta pravovaljanim informacijama radi projekcije poslovnih ciljeva baziranih na visokom nivou pouzdanosti informacija o poslovnim rezultatima. Izvrsilac usluga koristi prednosti informacione tehnologije u ovoj oblasti ,a racunovodstvena evidencija se vrsi u informatickoj savremenoj tehnologiji. Usled prednjih razloga racunovodstveni izvjestaji se mogu cijeniti u ovoj reviziji kao pouzdani.

Ranije sam ovim Izvjestajem upravi narucioca revizije skrenuo paznju da je u decembru 2019 godine, stupio na snagu Zakon o racunovodstvu u javnom sektoru (» Sl.list CG » broj 66/19 i broj 145/21), cija primjena je odlozena do 01.01.2024 godine.

Korisnicima ovog Izvjestaja, skrecem paznju na odredbe clana tri Zakona, kojim je utvrdjeno na koja pravna lica se odnosi primjena toga zakona, a za Agenciju za nadzor osiguranja Podgorica su od znacaja odredbe stava prvog , tacke 4 toga clana :

» Javni sektor, u smislu ovog zakona, obuhvata: .....
4) regulatorne agencije i druge nezavisne regulatorne organe i organizacije osnovane za vrsenje poslova regulisanja trzista u djelatnostima od javnog interesa, odnosno izvrsavanje zakona u odredjenoj oblasti.
Stavom drugim ovog clana je utvrdjne da :
Pravna lica iz stava 1, tacke 5 i 6 ovog clana, racunovodstvo vode u skladu sa zakonom kojim se uredjuje racunovodstvo».
Shodno prednjem, pravna lica koja shodno ovom zakonu pripadaju javnom sektoru, opisani u clanu tri Zakona, u tackama jedan do cetiri, trebaju da organizuju racunovodstvo sagasno odredbama Zakona o racunovodstvu u javnom (» Sl.list CG » broj 66/19 i broj 145/21), odnosno nakon 01.01.2024 godine, narucilac revizije, nece moci da racunovodstvene evidencije organizuje saglasno Zakonu o racunovodstvu (» Sl.list CG » broj 145/21), kojim se uredjuje organizacija racunovodstvenih evidencija i finansijsko izvjestavanje u komercijalnom sektoru (privredna drustva – akcionarska drustva, drustva sa ogranicenom odgovornoscu,....).
Usled ovih okolnosti preporucujem upravi narucioca revizije da s nadleznim organima, razjasne eventualne nedoumice u vezi s obaveznoscu inplementacije Zakona o racunovodstvu u javnom sektoru, za pravna lica iz clana tri toga Zakona, opisanim u tackama jedan do cetiri, a posebno s osvrtom na ona pravna lica koja zaposljavaju manji broj radnika u kojim okolnostima organizacija sopstvene racunovodstvene moze biti neracionalna
Shodno ranije opisanim ciljevima koji se internim kontrolama trebaju ostvariti – zastita sredstava entieta, cijenim potrebnim upravi narucioca revizije da je u svrhu ostvarivanja tog cilja potrebno organizovati obezebedjenje svih elektornskih evidencija, skenirane dokumentacije i ostale dokumentacije i podataka u elektonskoj formi, na nezavisnoj lokaciji van zgrade u kojoj se predmetna dokumetacija i evidencije nalaze.
Prema mojem misljenju, u realizaciji ovih aktivnosti misljenja sam da je potrebno urediti internu normativnu regulativu , lokaciju na kojoj se cuva elektronska arhiva potrebno je proglasiti poslovnom tajnom, ovlastiti lice koje ce se brinuti o lokaciji , azurirati arhivirani materijal i realizovati sve ostale potrebne aktivnosti u vezi sa sigurnim i bezbjednim arhiviranjem dokumentacije i evidencija.
Napominjem da je jedan od zahtjeva za kvalitetno izvrsenje kontrolnih funkcija neophodno da pripremu registracije poslovnih transakcija i registraciju transakcija treba odvojiti od kontrole pripreme i registracije tih transakcija. Interne kontrole treba uspostaviti na zadovoljavajuci nacin , postujuci osnovni princip razdvajanja funkcija i nadleznosti u svim fazama poslovnog procesa – planirenje, nabavka , realizacije , izvjestavanje.
Bez obzira na napred iznete pozitivne ocjene o kvalitetu kontrolnih funkcija poslovnih transakcija iz izvjestajnog perioda odlucio sam da u ovoj reviziji realizujem postupke sustinskih ispitivanja , te usled tih razloga upucujem korisnike ovog Izvjestaja u visoku pouzdanost izvedenih zakljucaka i izdatih ocjena pojedinih racunovodstvenih odnosno bilansnih pozicija , odnosno u visoku pouzdanost ocjene o finansijskim iskazima narucioca revizije za izvjestajni period koji su bili predmet ove revizje i koji su prezentirani ovim Izvjestajem.

4. Znacajne racunovodstvene politike

Racunovodstvene politike predstavljaju specificne principe,pravila i praksu u pripremanju i prezentaciji finansijskih iskaza. Racunovodstvenim politikama su regulisana pitanja u vezi izvjestavanja svih mogucih ocekivanih poslovnih transakcija, kako bi se eliminisali normativni limiti u takvim situacijama.
Racunovodstvene politike narucioca revizije se uskladjuju s MRS/MSFI, s ciljem da informacije iz finansijskih iskaza budu pouzdane i relevantne za donosenje poslovnih odluka i predstavljanje fer rezultata i finansijsku pozicioniranost narucioca revizije i odrazavaju ekonomsku sustinu dogadjaja i transakcija.
Racunovodstvene politike narucioca revizije se primjenjuju u pripremanju i objavljivanju finansijskih iskaza konzistentno, tako da omogucavaju uporedivost informacija koje pruzaju finansijski iskazi.
Primijenjene racunovodstvene politike omogucavaju i uporedivost poslovnih pokazatelja narucioca revizije sa ostalim subjektima u okruzenju.
Prezentacija o racunovodstvenim politikama je primjerena sadrzaju bilansnih sema za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza koje je objavila profesionalna organizacija za oblast racunovodstva i revizije – Institut sertifikovanih racunovodja Crne Gore.
U ovom izvjestaju dao sam opis samo onih racunovodstvenih politika koje se odnose na realizovane poslovne transakcije u izvjestajnom periodu.

4.01. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalnim ulaganima, odnosno imovinom koja se procjenjuje i priznaje na ovoj bilanoj poziciji podrazumijeva se nenovcana imovina koja se moze jasno identifikovati, troskovi pribavljanja se mogu pouzdano utvrditi, entitet ce u postupku koriscenja imati ekonomske koristi, nema fizicku supstancu, nastala je po osnovu ugovornog, ili zakonskog pravnog osnova, otpisuje se u periodu duzem od jedne godine, postojanje je nezavisno od entiteta u cijem je vlasnistvu, jasno se moze razlikovati od goodwilla.
Nematerijalnu imovinu cine:

- Ulaganja u razvoj - iskazuju se ulaganja u razvoj ciji se efekti ocekuju u periodu duzem od jedne godine.Pod razvojem se podrazumijeva primjena rezultata istrazivanja, ili drugog znanja radi proizvodnje novih znacajnije poboljsanih materijala, uredjaja, proizvoda, procesa, sistema, ili usluga prije pristupanja komercijalnoj proizvodnji, ili koriscenju,
- Koncesije, patenti, licence i slicno, saglasno smjernicama MRS 38 – Nematerijalna imovina,
- Goodwill, u skladu sa MSFI 3 – Poslovne kombinacije (visak nabavne vrijednosti u odnosu na interes sticaoca u fer vrijednosti stecenih identifikovanih sredstava i obaveza na datum transakcije razmjene),
- Nematerijalna ulaganja u pripremi (svi oblici nematerijalnih ulaganja koji se priznaju u skladu sa MSFI od dana ulaganja do dana njihovog aktiviranja na nekom od racuna grupe 01).
- Avansi za nematerijalna ulaganja i ostala nematerijalna ulaganja u skladu sa MSFI.

Nematerijalna imovina se inicijalno procjenjuje u poslovnim evidencijama ovog entiteta po nabavnoj vrijednosti koju cine nabavna cijena uvecana za sve pripisive troskove i rashode u vezi sa nabavkom ovih resursa- porezi , doprinosi , troskovi instaliranja i slicne izdatke neophodne da se ovi resursi dovedu do stanja operativne upotrebe. Ukoliko se nabavka resursa koji se klasifikuju kao nematerijalna sredstva vrsi iz kredita u nabavnu cijenu se ne ukljucuju troskovi koriscenja kredita, jer to nije saglasno sa smjernicama MRS 23 – Troskovi pozajmljivnja. Obracunate kamate na kredite ove namjene se klasifikuju kao troskovi perioda u kojem su nastali. Ukoliko se nematerijalna sredstva nabavljaju uz drzavnu pomoc, ili donacije sredstva se mogu priznati u iznosu nastalih troskova , ili po fer vrijednosti , u kom slucaju se na javne donacije primjenjuju smjernice MRS 20 - Racunovodstvo drzavnih davanja i obelodanjivanje drzavnih pomoci.
Nakon inicijalnog mjerenja resursa klasifikovanih kao nematerijalna imovina entitet moze odluciti da ova sredstva procjenjuje po osnovnom postupku, ili po alternativnom postupku. Osnovni postupak podrazumijeva procjenu sredstava nematerijalne imovine po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju, a alternativni postupak podrazumijeva procjenu nematerijalne imovine po trzisnoj (fer) vrijednosti umanjenoj za naknadnu akumuliranu amortizaciju i naknadno akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti shodno inplementaciji smjernica MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine.
Amortizacija nematerijalnih sredstava se vrsi za resurse sa ogranicenim vijekom eksploatacije, kakav karakter uglavnom imaju sva nematerijalna sredstva u Crnoj Gori ne samo sredstva u vlasnistvu narucioca revizije.

Za amortizaciju nematerijalnih sredstava potrebno je utvrditi amortizacionu osnovu i stopu amortizacije.
Amortizacionu osnovu cini nabavna vrijednost sredstva za slucaj primjene osnovnog postupka , odnosno utvrdjena fer vrijednost sredstva u slucaju kada se ova sredstva procjenjuju po alternativnom postupku.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi analiticki ukupnu vrijednost nematerijalne imovine na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu , konacno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja, iznos otpisane vrijednosti, primijenjene metode amortizacije , revalorizaciju sredstava koja strukturiraju ovu bilansnu poziciju.
Iznos na ovoj poziciji se procjenjuje i prezentira u bilansu stanja po istorijskom trosku , odnosno nabavna vrijednost / cijena kostanja umanjena za akumuliranu amoritzaciju.
Povecanja na ovoj poziciji se evidentiraju po osnovu nabavke nove nematerijalne imovine, a smanjenja znace povlacenje iz upotrebe ili otpis imovine koja se procjenjuje na ovoj poziciji.

4.02. Nekretnine , postrojenja , oprema i bioloska sredstva

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna Nekretnine, postrojenja, oprema i bioloska sredstva (osnovna sredstva) - iskazuju se zemljista, sume i visegodisnji zasadi, osnovno stado, gradjevinski objekti, investicione nekretnine, postrojenja i oprema u vlasnistvu pravnog lica, postrojenja i oprema uzeti na finansijski lizing, alat i inventar sa kalkulativnim otpisom i ostale nekretnine, postrojenja, oprema i bioloska sredstva, ukljucujuci stanove, stambene zgrade i odmaralista koji ispunjavaju uslov za priznavanje po MSFI, kao i ulaganja za pribavljanje nekretnina, postrojenja, opreme i bioloskih sredstava.
Nekretnine, postrojenja, oprema i bioloska sredstva priznaju se i vrednuju u skladu sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, MSFI 16 - Lizing , MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovineimovine, MRS 40 – Investicione nekretnine, MRS 41 - Poljoprivreda i drugim relevantnim MSFI.
Shodno smjernicama MRS 16 – Nekretnine , postrojenja i oprema, resurse klasifikovane kao nekretnine postrojenja i oprema treba priznati ako je vjerovatno da ce entitet imati ekonomske koristi od konkretnog resursa i ako se troskovi nabavke resursa klasifikovanog kao NPO mogu pouzdano utvrditi.
Ako prethodni uslovi nisu ispunjeni nabavku resursa treba klasifikovati kao trosak perioda.
Nabavka odredjenih sredstava specificne namjene kao sto su protivpozarna sredstva i slicno ne zadovoljavju prethodne kriterije apriori, ali posredno zadovoljavaju, jer ova sredstva mogu uticati, odnosno preventivno djelovati na smanjenje troskova (eventualnih) nepredvidjenih vanrednih okolnosti – pozara i slicno, te se ova i slicna sredstva trebaju priznati u poslovnim evidecnijama kao stalna sredstva – oprema.
Sredstva - nekretnine, postrojenja i oprema treba priznati u poslovnim evidencijama narucioca revizije u momentu pribavljanja bez obzira na nacin nabavke – nabavka od dobavljaca (razmjenom , kupovinom, ...), donacijom, ili kao pomoc i slicno. Sredstva klasifikovana kao nekretnine, postrojenja i oprema, treba u poslovnim evidencijama priznati sa pojedinacnim identifikacionim i finansijskim podacima, a u pojedinim slucajevima moguce je klasifikovati odredjena sredstva kao nekretnine, postrojenja i oprema na grupnoj osnovi – veci broj sredstava slicne namjene i ostalih karakteristika sa korisnim vijekom upotrebe duzim od jedne godine pojedinacno manjih vrijednosti prizanju se kao grupa sredstava (alat, inventar, grupni namjestaj...).
Resurse klasifikovane kao nekretnine, postrojenja i oprema, inicijalno treba priznati u poslovnim evidencijama narucioca revizije u iznosu troskova nastalih u vezi sa pribavljanjem tih resursa – nabavna vrijednost.
Nabavnu vrijednost cini fakturna cijena uvecana za nabavne troskove – uvozne dazbine, nepovrativi porezi, transportni troskovi, troskovi osiguranja, troskovi montaze , troskovi pripreme radnog terena i prostora, naknade ekspertima (arhitekte, inzinjerijske usluge u vezi sa nadzorom, izrada projektne dokumentacije), troskovi ispitivanja ispravnosti i slicno.
Ukoliko se nabavka resursa koji se klasifikuju kao nekretnine, postrojenja i oprema vrsi iz odobrenih kredita u nabavnu cijenu se ne uracunavaju kamate obracunate na iskoriscene kredite.
Kada se sredstvo dovede u stanje funkcionalne ispravnosti u tom momentu nabavna vrijednost tih resursa je utvrdjena i ista predstavlja amortizacionu osnovu i od tada postoji obaveza obracunavanja amortizacije.
Ukoliko se resursi koji se klasifikuju kao nekretnine, postrojenja i oprema pribavljaju putem razmjene za nemonetarna sredstva onda se vrijednost nabavljenog sredstva utvrdjuje u visini trzisne (fer) vrijednosti nabavljenog sredstva.
U slucajevima kada se fer vrijednost navavljenog sredstva ne moze pouzdano utvrditi onda se nabavljeno sredstvo priznaje u iznosu fer vrijednosti sredstva datog u razmjenu, a ako ne postoji ni mogucnost utvrdjivanja trzisne vrijednosti sredstva datog u razmjenu tada se vrijednost nabavljenog sredstva priznaje u iznosu knjigovodstvene vrijednosti sredstva datog u razmjenu.

Za inicijalnu (prvu) procjenu resursa klasifikovanog kao nekretnine, postrojenja i oprema nema alternative – sredstva se priznaju u visini nastalih troskova nabavke.
Nakon inicijalnog priznavanja sredstava koja se klasifikuju kao nekretnine, postrojenja i oprema se mogu priznavati, odnosno procjenjivati u poslovnim evidencijama narucioca revizije po osnovnom postupku (metod nabavne vrijednosti), ili po alternativnom postupku (metod ravalorizacije).
Metod nabavne vrijednosti sustinski znaci da se sredstva klasifikovana kao nekretnine, postrojenja i oprema u poslovnim evidencijama nakon pocetnog priznavanja i dalje procjenjuju po istorijskom trosku (nabavna vrijednost) uz umanjenje za akumuliranu amortizaciju i umanjenje vrijednosti imovine po osnovu imparitetnih gubitaka shodno smjernicama MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine.
Metod revalorizacije podrazumijeva da se sredstva klasifikovana kao nekretnine, postrojenja i oprema nakon pocetnog priznavanja u poslovnim evidencijama priznaju po trzisnoj (fer) vrijednosti – monetarni iznos za koji se neko sredstvo moze razmijentiti medju nezavisnih , za transakcije voljnih strana. Fer vrijednost se utvrdjuje procjenonm na datum bilansa stanja, a ako su odstupanja neznacajna onda se procjen vrsi u periodu od tri do pet godina, sto zavisi od odnosa trzisne i knjigovodstvne vrijednosti. Odluku o utvrdjivanju trzisne vrijednosti sredstava nekretnine, postrojenja i oprema donosi uprava narucioca revizije, kojom se ujedno i imenuju ovlasceni eksperti za procjenu sredstava klasifikovanih u poslovnim evidencijama narucioca revizije kao nekretnine, postrojenja i oprema. Utvrdjivanje fer vrijednosti, u slucajevima kada se entitet odluci za revalorizaciju , je obavezno za sva sredstva koja pripadaju konkretnoj klasi nekretnine, postrojenja i oprema – nije moguca revalorizacija samo jednog sredstva , a ostala sredstva konkretne klase da se izuzmu iz postupka utvrdjivanja trzisne vrijednosti. Ako se revalorizuje jedna klasa sredstava nekretnine, postrojenja i oprema ostale se ne moraju revalorizovati, ako ne postoje indikatori da je doslo do promjene trzisne vrijednosti sredstava te klase u odnosu na njenu knjigovodstvenu vrijednost.
Sredstva klasifikovana kao nekretnine, postrojenja i oprema se grupisu po klasama shodno smjernicma MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema kao zemljista, zemljista sa objektima, masine, motorna vozila , brodovi , avioni, namjestaj i uredjaji i kancelarijska oprema. Sredstva kojima raspolaze narucilac revizije u vlasnistvu se klasifikuju po klasama (grupi racuna u racunovodstvenim evidencijama).
Sredstva koja cine ovu bilansnu poziciju otpisuju se periodicno u korisnom vijeku trajanja sradstava. Obracun amortizacije vrsi se za sva sredstva koja se obuhvataju na ovoj bilansnoj poziciji bez obzira da li su u funkciji ili van funkcije.
Amortizacija za zemljista, kao prirodnih bogatstava se ne vrsi , za gradjevinske resurse i opremu se primjenjuje pravolinijska metoda amortizacije. Metoda je odabrana na osnovu vitalnosti pojedinih resursa u korisnom vijeku eksploatacije.
Osnovica za amortizaciju resursa u upotrebi je neotpisana sadasnja vrijednost sredstava, a za novonabavljena cijena kostanja,umanjene (u oba slucaja) za rezidualnu vrijednost sredstava. Rezidualna vrijednost je procijenjeni iznos nekog sredstva koji bi entitet primilo danas ako bi otudjilo to sredstvo, poslije umanjenja za troskove prodaje, uz pretpostavku da se to sredstvo nalazi na kraju vijeka i u stanju u kojem se ocekuje da ce se naci na kraju vijeka trajanja.
Amortizacija sredstava koja podlijezu toj obavezi vrsi se od momenta kada je sredstvo dovedno u stanje funkcionalne upotrebe, bez obzira da li je pocela njegova upotreba i vrsi se sve dok knjigovodstvena vrijedsnot tog sredstva ne bude nula, odnosno doke knjigovodstvena vrijednost tog sredstva ne bude jednaka rezidulanoj vrijednosti tog sredstva.
Amortizacione stope za sredstva koja podlijezu obavezi periodicnih godisnjih otpisivanja, se utvrdjuju u zavisnosti od procijenjenog preostalog vijeka eksploatacije, a za novonabavljena sredstava u zavisnosti od ukupnog vijeka eksploatacije sa ciljem da se u oba slucaja zadovolji princip da se u periodu eksploatacije amortizaciona osnovica prenese na ucinke u celosti. Amortizacija se vrsi za svako sredstvo pojedinacno, a vijek trajanja sredstava se utvrdjuje od strane profesionalnih ovlascenih procenjivaca i takav pregled cini dio ovog akta.
Za svako sredstvo klasifikovano kao nekretnine, postrojenja i oprema u vlasnistvu narucioca revizije uprava ce izvrsiti procjenu korisnog vijeka upotrebe tog sredstva i te procjene, odnosno liste sredstava sa procijenjenim vijekom upotrebe cine sastavni dio ovih racunovodstvenih politika.
Povecanja na ovoj poziciji registruju se po osnovu novih nabavki sredstava nekretnine, postrojenja i oprema koja se priznaju na ovoj bilansnoj poziciji i po osnovu reklasifikacije sresdtava, odnosno racunovodstvenog povracaja sredstava koja su prethodno shodno smjernicama MSFI 5 - Stalna imovina koja se drzi za prodaju i prestanak poslovanja nisu mogla prodati u roku koji je utvrdjen tim MSFI.
Smanjenja na ovoj bilansnoj poziciji registruju se po osnovu otpisa, rashodovanja ili prodaje sredstava , umanjnje po osnovu smjernica MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine i po osnovu reklasifikacije saglasno smjernicama MSFI 5 - Stalna imovina koja se drzi za prodaju i prestanak poslovanja, odnosno racunovodstvenog prenosa na racunovodstvne pozicije na kojima se registruju podaci o sredstvima namijenjenih prodaji na osnovu kojih se strukturira poziciju u bilansu stanja – Stalna sredstva namijenjena prodaji i poslovanje koje je obustavljeno.

Sredstva nekretnine, postrojenja i oprema nabavljena u finansijskom lizingu ostaju u formalnom vlasnistvu davaoca lizinga, ali ih korisnik lizinga priznaje kao vlastitu imovinu i obracunava amortizaciju sredstava lizinga, a za amortizacioni period se uzima kraci do dva perioda – vijek upotrebe sredstva, ili period otplate duga.
Ako se sredstvo nabavljeno u finansijskom lizingu procjenjuje po modelu neto sadasnje vrijednosti novcani tok cine minimalna placanja zakupnine (rate lizinga) uz diskontovanje tih placanja , a za diskontni faktor se uzima kamatna stopa po kojoj se vrsi obracun kamate po tom ugovornom odnosu. Minimalna placanja zakupnine kod finansijskog lizinga predstavljaju iznose koje korisnik lizinga placa na ime otplate osnovnog duga , (ne obuhvata kamatu , osiguranje i slicne ugovorene obaveze).

4.03. Kratkorocna potrazivanja

Na ovoj bilansnoj poziciji u Bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - Potrazivanja po osnovu prodaje proizvoda, robe i usluga pravnim licima koja ulaze u grupu za konsolidovanje, Potrazivanja po osnovu prodaje proizvoda, robe i usluga ostalim povezanim pravnim licima, Potrazivanja po osnovu prodaje komisione i konsignacione prodaje, Potrazivanja od stranih lica po osnovu izvoza robe i usluga - potrazivanja iz inostranstva na osnovu izvoza u svoje ime za tudji racun, Ispravka vrijednosti potrazivanja od kupaca - razlika izmedju knjigovodstvene vrijednosti i procijenjene vrijednosti za naplatu, Potrazivanja za vise placeni porez na dobitak - potrazivanja po osnovu vise placenog poreza na dobit, Porez na dodatu vrijednost u primljenim fakturama po opstoj stopi, Porez na dodatu vrijednost u primljenim fakturama po snizenoj stopi, Porez na dodatu vrijednost u datim avansima po opstoj stopi, Porez na dodatu vrijednost u datim avansima po snizenoj stopi, Porez na dodatu vrijednost placen pri uvozu sredstava po opstoj stopi, Porez na dodatu vrijednost placen pri uvozu sredstava po snizenoj stopi, Porez na dodatu vrijednost obracunat na usluge inostranih lica, Naknadno vracen porez na dodatu vrijednost kupcima - stranim drzavljanima, Potrazivanja za vise placeni porez na dodatu vrijednost, Potrazivanja iz specificnih poslova - potrazivanja od izvoznika, po osnovu uvoza za tudj racun, od komisione i konsignacione prodaje i ostala potrazivanja iz specificnih poslova. Potrazivanja iz specificnih poslova priznaju se i vrednuju u skladu sa MSFI 15 – Prihod od ugovora sa kupcima , MRS 39 – Finansijski instrumenti – priznavanje i odmjeravanje i drugim relevantnim MSFI, Potrazivanja od izvoznika - potrazivanja po osnovu izvoza koji je izvrsio izvoznik u svoje ime a za racun vlasnika izvezenih proizvoda i usluga, Potrazivanja po osnovu uvoza za tudj racun - potrazivanja, troskovi i provizija po osnovu pojedinacnih uvoznih zakljucaka, Potrazivanja iz komisione i konsignacione prodaje, Ostala potrazivanja iz specificnih poslova - sva ostala kratkorocna potrazivanja po osnovu specificnih poslova, kao sto su potrazivanja po osnovu zajednickih poslova i ostala potrazivanja, Ispravka vrijednosti potrazivanja iz specificnih poslova - umanjenje potrazivanja u dijelu za koji postoji vjerovatnoca da se nece naplatiti, Potrazivanja za kamatu i dividende - potrazivanja za ugovorenu i zateznu kamatu po duznicko-povjerilackim odnosima i kreditima, Potrazivanja od zaposlenih - potrazivanja od zaposlenih po osnovu akontacija za sluzbena putovanja, po osnovu naknada steta koje su zaposleni pricinili pravnom licu, po osnovu manjkova koji se nadoknadjuju od zaposlenih i sl, Potrazivanja od drzavnih organa i organizacija - potrazivanja za regres, premije, stimulacije, dotacije, kompenzacije i sl, Potrazivanja po osnovu preplacenih ostalih poreza i doprinosa - potrazivanja za vise placene poreze, doprinose i druge dazbine utvrdjene na dan bilansa, Ostala potrazivanja - ostala kratkorocna potrazivanja, Ispravka vrijednosti drugih potrazivanja - procijenjeno umanjenje vrijednosti drugih potrazivanja za koja postoji vjerovatna nenaplativost potrazivanja.
Na racunima koji se priznaju na ovoj bilansnoj poziciji prezentiraju se potrazivanja od duznika za prodate proizvode i izvrsene usluge,potrazivanja za date avanse dobavljacima, potrazivanja za prodatu robu i materijal , potrazivanja od zaposlenih , potrazivanja od drzavnih organa i organizacija po specificnim odnosima , potrazivanja za kamate i dividende, dozvoljena sumnjiva potrazivanja kao i ostala potrazivanja koja nisu napred pobrojana.
Povecanja na ovoj poziciji registruju nove prodaje , odnosno izvrsene usluge , davanja zaposlenima i slicno , sto se efektuira kao povecanje potrazivanja po prednjim osnovama. Smanjenja na ovoj poziciji znace naplatu ili otpis potrazivanja od duznika.
Potrazivanja od kupaca se u bilansu stanja procijenjuju u nominalnom iznosu umanjena za rezervisanja rizika po osnovu nenaplativosti potrazivanja, odnosno potrazivanja se ispravljaju otpisivanjem za iznose neizvesnosti naplate potrazivanja od kupaca , odnosno umanjenja po osnovu povracaja robe i proizvoda zbog reklamacije kada isporuke odstupaju ugovorenim odnosno standardizovanim kvalitetnim osobenostima predmeta isporuka.
Ako su potrazivanja iskazana u stranoj valuti u tom slucaju vrsi se preracun potrazivanja sa iznosa iskazanih u stranoj valuti na iznose iskazane u eur, primjenom tecaja obracunske valute i izvjestajne (funkcionalne) valute na dan transakcije koji odnos objavljuje Centralna banka Crne Gore.
Preracun transakcija obracunatih u stranoj valuti na iznose u eur vrsi se saglasno smjernicama MRS 21 – Efekti promjena deviznih kurseva.

Na dan bilansiranja uprava narucioca revizije vrsi procjenu naplate potrazivanja i ukoliko se procijeni da potrazivanja nije moguce naplatiti u iznosima iz racunovodstvene evidencije vrsi se obracun obezvredjenja potrazivanja za svako pojedinacno potrazivanjae i za grupu specificnih potrazivanja na bazi portfelja.
Svodjenje registrovanih potrazivanja na iznos naplativih potrazivanja vrsi se direktnim, ili indirektnim umanjenjem registrovanih potrazivanja.
Direktnim umanjenjem potrazivanja vrsi se umanjenje potrazivanja za iznos spornih, odnosno sumnjivih potrazivanja na teret rashoda perioda, a indirektno preko ispravke vrijednosti potrazivanja u kojem slucaju se iznos spornih i sumnjvih potrazivanja ne priznaje kroz Bilans uspjeha , sve dok se ne dobije konacna (sudska ili slicna) odluka o nemogucnosti naplate tih potrazivanja.
Potrazivanja cija naplata nije izvjesna usled insolventnosti duznika, ili drugih limitirajucih okolnosti koje potrazivanja karakterisu spornim i sumnjivim, kao i potrazivanja za ciju naplatu ne postoji mogucnost prinudne naplate - potrazivanja za koja je nastupio rok zastarelosti, se otpisuju na teret rashoda perioda.
U slucajevima kada se jednom otpisana potrazivanja naplate u narednom periodu te naplate potrazivanja se priznaju u bilansu uspjeha kao prihodi.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu ove bilansne pozicije sa ostalim relevantnim informacijama o potrazivanjima na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja.
potrazivanja se priznaju u bilansu uspjeha kao prihodi.
Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se i stanja na dan bilansiranja sa grupe - Potrazivanja za vise placeni porez na dobit
Stopa poreza na dobit pravnih lica u Crnoj Gori je linearna i iznosi 9% na oporezivi iznos dobiti. Porez na dobit se utvrdjuje na posebnom obrascu, odnosno poreskom bilansu , a cilj tog obracuna je da se utvrdi iznos poreske obaveze na poslovni rezultat. Osnovica za obracun poreza na dobit pravnih lica iz poreske prijave nije iznos dobiti (prije poreza) iz Bilansa uspjeha.
Iznos poreza iz rezultata iz Bilansa uspjeha nije isti kao i iznos poreza iz poreske prijave, jer iznos poreza iz rezultata u Bilasnu uspjeha sadrzi podatke o tekucoj obavezi za porez iz poslovnog rezultata i odlozene poreze, a u poreskoj prijavi iskazuje se samo iznos tekuceg poreza.
Obaveza za placanje poreza na dobit pravnih lica utvrdjuje se u poreskoj prijavi bez obzira na iznos koji je priznat na odgovarajucoj poziciji u Bilansu uspjeha.
Shodno kriterijima koji su utvrdjeni Zakonom o porezu na dobit pravnih lica, osnovica za obracun poreza na dobit moze se u narednom periodu do pet godina umanjiti iskazanim gubitkom tekuceg perioda, odnosno dobit tekuceg perioda moze se umanjiti (poreskim) gubitkom iskazanim u prethodnih pet obracunaskih (godisnjih) perioda.
U poreskoj prijavi porez na dobit se utvrdjuje posebno za transakcije iz redovnih poslovnih aktivnosti entiteta od kapitalnih transakcija (prodaja nekretnina) , a u jednom (godisnjem) obracunskom periodu moze se desiti da rezultat iz poslovnih transakcija ima karakter dobiti , a kapitalne transakcije da rezultiraju kapitalnim gubitkom.
U ovom slucaju osnovica za oporezivanje je porez utvrdjen iz poslovnih aktivnosti (nije dozvoljeno prebijanje sa kapitalnim gubitkom).
Moguca je i situacija, da se u Bilansu uspjeha iskaze gubitak , da poslovni rezultat u poreskoj prijavi iz redovnih aktivnosti ima karakter gubitka , a na osnovu kapitalnih transakcija (prodaje) u poreskoj prijavi je utvrdjen kapitalni dobitak.
U ovom slucaju entitet je obavezan da obracuna i plati porez na kapitalni dobitak u punom iznosu , odnosno nije dozvoljeno prebijanje kapitalnog dobitka sa poslovnim gubitkom iz poreske prijave.
Povecanja na ovoj poziciji registruju se po osnovu novih obaveza po osnovu poreskih dazbina po prednjem osnovu, a smanjenja znace isplatu ili otpis ovih obaveza.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu ove bilansne pozicije sa ostalim relevantnim informacijama o obavezama za porez na poslovni rezultat na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja Bilansa stanja.
Na ovoj bilansnoj poziciji priznaju se i sredstva entiteta po osnovu vise placenih obaveza za porez na dodatu vrijednost iz izvjestajnog perioda , odnosno poreski kredit po osnovu poreza na dodatu vrijednost na dan bilansiranja.
Povecanja na ovoj poziciji evidentiraju placanja poreza na dodatu vrijednost u fazi prijema usluga i nabavke robe.
Smanjenja registrovana na ovoj poziciji evidentiraju se po osnovu koriscenja prava na umanjenje obaveza obaveza za porez na dodatu vrijednost iz poreskog kredita (ulaznog pdv-a).
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi sadrzaj i ostale bitne informacije o ovoj bilansnoj poziciji na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja.
Ova bilansna pozicija se procjenjuje i priznaje u Bilansu stanja po nominalnoj vrijednosti .

4.04. Gotovina na racunima i u blagajni

Na ovoj bilansnoj poziciji u Bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - Gotovina i gotovinski ekvivalenti - gotovina, neposredno unovcive hartije od vrijednosti i depoziti po vidjenju, Hartije od vrijednosti - gotovinski ekvivalenti - neposredno unovcive hartije od vrijednosti, uz beznacajni rizik smanjenja vrijednosti, Tekuci (poslovni) racuni - novcana sredstva na poslovnim racunima), kao i iskorisceni okvirni krediti, Izdvojena novcana sredstva i akreditivi - sredstva izdvojena na posebnim racunima kod poslovne banke za otvorene akreditive u zemlji, za isplatu cekova, za investicije i za druge namjene, Blagajna, Devizni racun, Devizni akreditivi - devizni akreditivi kod banke za placanja u inostranstvu, Devizna blagajna, Ostala novcana sredstva, Novcana sredstva cije je koriscenje ograniceno ili vrijednost umanjena.
Gotovina predstavlja finansijska sredstva u smislu smjernica MRS 39 – Finansijski instrumenti : priznavanje i odmjeravanje, odnosno to su novcana sredstsva u gotovini i neoroceni depoziti i sredstva raspoloziva po zahtjevu (dokumentacioni akreditivi).
Sredstva u gotovini drze se u blagajni, koriste se za placanje racuna manjih pojedinacnih iznosa, putnih troskova , eventualno licnih primanja i slicno.
Iznos gotovine u blagajni se utvrdjuje internim aktom o blagajnickom maksimumu, saglasno zakonskoj regulativi koja uredjuje pitanja placanja gotovim novcem i iznos blagajnickog maksimuma.
Gotovinske ekvivalente visokolikvidna kratkorocna potrazivanja (ulaganja i depoziti) kod kojih je period unovcivosti kraci od devedeset dana , a rizik od gubitka mali – oroceni depoziti kod komercijalnih banaka do tri mjeseca, ulaganja u kratkorocne hartije od vrijednosti i slicno.
Povecanja na ovoj poziciji registruju se po osnovu prijema gotovine , a smanjenja znace trosenje , odnosno manjak gotovine.
Novcana sredstva se procenjuju u Bilansu stanja po nominalnoj vrijednosti , odnosno stanja na ziro racunu i u blagajni uvecana za sredstva na racunima poslovnih banaka uz primjenu preracuna valuta koje nisu izrazene u izvestajnoj valuti , primjenom medjuvalutnog odnosa predmetne valute i izvestajne valute.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi sadrzaj i ostale bitne informacije o gotovini na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja Bilansa stanja.

4.05. Aktivna vremenska razgranicenja

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - Aktivna vremenska razgranicenja iskazuju se razgraniceni troskovi i prihodi, kao i odlozena poreska sredstva i razgraniceni porez na dodatu vrijednost, Unaprijed placeni troskovi - troskovi koji su unaprijed placeni, Potrazivanja za nefakturisani prihod - prihodi tekuceg izvjestajnog perioda koji nijesu mogli biti fakturisani, a za koje su nastali troskovi u tekucem izvjestajnom periodu, Razgraniceni troskovi po osnovu obaveza - placeni transakcioni troskovi po osnovu primljenih kredita i emitovanih duznickih instrumenata koji se, u skladu sa MRS 39 – Finansijski instrumenti : priznavanje i odmjeravanje, Razgraniceni porez na dodatu vrijednost - u skladu sa zakonom kojim se uredjuje porez na dodatu vrijednost, porez na dodatu vrijednost u primljenim fakturama koje se evidentiraju u tekucem izvjestajnom periodu, a pravo na odbitak prethodnog poreza nastaje u narednom izvjestajnom periodu, Ostala aktivna vremenska razgranicenja.
Povecanja na ovoj poziciji evidentiraju placanja troskova koji se odnose na buduce periode (npr.placanje zakupnine za narednih dvanaest mjeseci), obracunate a nenaplacene prihode i slicno.
Smanjenja registrovana na ovoj poziciji evidentiraju se po osnovu koriscenja prava na umanjenje obaveza obaveza iz vremenskih razgranicenja , naplata obracunatih nenaplacene prihoda i slicno.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi sadrzaj i ostale bitne informacije o ovoj bilansnoj poziciji na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja.
Ova bilansna pozicija se procjenjuje i priznaje u Bilansu stanja po nominalnoj vrijednosti .

4.06. Osnovni kapital

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - Udjeli drustva sa ogranicenom odgovornoscu - udjeli svakog clana drustva koji cine osnovni kapital u skladu sa aktom o osnivanju, Ostali osnovni kapital,..
Ova bilansna pozicija obuhvata racune na kojima se registruju podaci o osnovnom kapitalu svakog entiteta uopste, odnosno na ovoj poziciji su priznata sredstva koja su osnivaci entiteta ulozili u sredstva za rad , odnosno izvrsavanje poslovne funkcije svakog entiteta.
Podaci u knjigovodstvenoj evidenciji entiteta trebaju se podudarati sa podacima iz pravnog akta entiteta koji je dostavljen Centralnom registru privrednih subjekata Poreske uprave Crne Gore.

Registracija na ovoj poziciji vrsi se na osnovu odluka osnivaca o dodatnom obezbedjenju sredstava za rad entiteta (dokapitalizacija).
Povecanja na ovoj poziciji znace nove udjele vec postojecih ili novih osnivaca (ulagaca) u entitet - povecanje uloga osnivaca, a smanjenja se odnose na isplatu udjela.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi - ukupan iznos udjela i broj ulagaca (osnivaca) na pocetku perioda, promjene u izvjestajnom periodu i konacno stanje kapitala na kraju izvjestajnog perioda Osnovni i ostali kapital na racunima ove grupe iskazuje se u nominalnoj vrijednosti

4.07. Rezerve

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - zakonske rezerve - obavezne rezerve koje se formiraju u skladu sa zakonom, statutarne i druge rezerve - rezerve koje se formiraju u skladu opstim i drugim aktom narucioca revizije, revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici i gubici - efekti promjena fer vrijednosti nekretnina, postrojenja, opreme, nematerijalnih ulaganja, ucesca u kapitalu u stranoj valuti i drugih finansijskih instrumenata ciji se efekti promjena fer vrijednosti u skladu sa MSFI iskazuju u okviru nerealizovanih dobitaka i gubitaka, kao i drugih nerealizovanih dobitaka i gubitaka koji se iskazuju u okviru Iskaza o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, nerealizovani dobici i gubici po osnovu preracuna finansijskih izvjestaja prikazanih u drugoj valuti prikazivanja - nerealizovani dobici i gubici po osnovu efekata preracuna u drugu valutu prikazivanja i koji se ukljucuju u finansijske izvjestaje izvjestajnog entiteta, nerealizovani dobici i gubici po osnovu vrednovanja finansijskih sredstava po fer vrijednosti - pozitivni i negativni efekti promjene fer vrijednosti finansijskih sredstava u skladu sa MSFI 9 – Finansijski instrumenti, aktuarski dobici ili gubici po osnovu planova definisanih primanja - aktuarski dobici i gubici u skladu sa MRS 19 – Beneficije zaposlenih, dobici ili gubici po osnovu udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ili gubitku pridruzenih drustava - udio ulagaca u promjenama u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ili gubitku pridruzenog drustva u skladu sa MRS 28 – Investicije u pridruzene entitete i zajednicke poduhvate, dobici ili gubici od instrumenata zastite neto ulaganja u inostrano poslovanje - u skladu sa MSFI 9 - Finansijski instrumenti, dobici i gubici od instrumenata zastite neto ulaganja u inostrano poslovanje, dobici ili gubici po osnovu instrumenata zastite rizika (hedzinga) novcanog toka iskazuje u skladu sa MSFI 9 - Finansijski instrumenti, dio dobitka ili gubitka od instrumenata zastite novcanog toka, ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka - promjene fer vrijednosti finansijske imovine raspolozive za prodaju u skladu sa MRS 39 – Finansijski instrumenti : priznavanje i odmjeravanje.
Ove rezerve uglavnom imaju karakter nedistributivnog dijela ukupnog kapitala narucioca revizije, a rezerve se formiraju na osnovu podataka o ostvarenim pozitivnim razlikama izmedju postignuitih cijena prodaje udjela (akcija) i cijena utvrdjenih u odluci o emisiji , odnosno u prospektu, odnosno na osnovu odluka uprave narucioca revizijei rjesenja nadleznih drzavnih organa u skladu sa smjernicama MRS/MSFI.
Podaci u knjigovodstvenoj evidenciji narucioca revizije trebaju se podudarati sa podacima iz pravnog akta entiteta koji je dostavljen Centralno registru privrednih subjekata Poreske uprave Crne Gore , kao i ostalih evidencija nadleznih organa i institucija.
Pojedine kategorije rezervi se formiraju u skladu sa odredbama o izdvajanju rezervi u preduzecu iz nerasporedjene dobiti na osnovu odgovarajuceg akta o rasporedjivanju dobiti narucioca revizije.
Povecanja na ovoj poziciji registruju nove rezerve po osnovu novih emisija kapitala , odnosno po osnovu novih izdavajanja u rezerve, a smanjenja znace trosenje rezervi u skladu sa odrebama koje regulisu koriscenje ovih rezervi.
Revalorizacione rezerve koje se obuhvataju na ovoj bilansnoj poziciji predstavljaju pozitivne efekte usaglasavanja sredstava, odnosno pozitivnu razliku u procjeni nemateriajlne imovine, nekretnina postrojenja i opreme i eventualno bioloskih sredstava u odnosu na knjigovodstvenu vrijednost tih sredstava .
Revalorizacione rezerve imaju karakter nedistributivnog kapitala, utvrdjivanje fer vrijednosti tih sredstava utvrdjuju se u proceduri koja je predvidjena smjernicama MRS/MSFI i odredaba zakona kojima se uredjuju oblasti finansijskog izvjestavanja u dijelu koji se odnosi na vrednovanje nematerijalne i materijalne imovine i finansisjkih sredstava kojima se trguje na organizovanom trzistu.
Revalorizacione rezerve se mogu koristiti za nadoknadu smanjenja profita u izvjestajnom periodu kada je izvrsena revalorizacija nematerijlne imovine , nepokretnosti postrojenja i opreme i po tom osnovu doslo je do povecanja amortizacije. Smanjenje revalorizacionih rezervi u korist akumuliranog profita se vrsi u iznosu povecanja amortizacije u izvjestajnom periodu koja je efekat revalorizacije nematerijalne imovine , nepokretnosti , postrojenja i opreme.
Nerealizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava, odnosno hartija od vrijednosti predstavljaju pozitivne razlike koje se utvrdjuju uporedjivanjem knjigovodstvenih vrijednosti hartija od vrijednosti koje imalac tih hartija namjerava da proda i njihove trzisne cijene. Za trzisnu cijenu, po kojoj se utvrdjuje fer vrijednost hartija od vrijednosti raspolozivih za prodaju primjenjeuje se trzisna cijena , odnosno cijena po kojoj je odredjena hartija od vrijednosti prodata na organizovanom trzistu hartija od vrijednosti na datum koji je najblizi datumu bilansa stanja.

Povecanja na ovoj bilansnoj poziciji znace povecanje vrijednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme u postupku procjene od strane ovlascenih procjenjivaca i povecanje trzisne vrijednosti hartija od vrijednosti raspolozivih za prodaju u odnosu na njhovu knjigovodstvenu vrijednost.
Smanjenja na ovoj bilansnoj poziciji znace smanjenje vrijednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme koje se utvrdi u postupku nove procejne tih sredstava i smanjenje trzisne vrijednosti hartija od vrijednosti raspolozivih za prodaju u odnosu na njhovu knjigovodstvenu vrijednost. Smanjenja na ovoj bilansnoj poziciji se registruju i po osnovu povecanja troskova amortizacije kao efekta revalorizovanja stalnih sredstava koja podlijezu obavezi periodicnih godisnjih otpisivanja. Na ovoj bilansnoj poziciji se registruju smanjenja i po osnovu prodaje sredstava na koja se ove rezerve i odnose – revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici dijele sudbinu sredstava po cijem osnovu posjedovanja su i formirane ove rezerve, ove rezerve postoje u finansijskim iskazima dok postoje i sredstva po osnovu kojih su i formirane te rezerve.
Revalorizacione rezerve i nerelaizovani dobici se procjenjuju u iznosu koji predstavlja pozitivne razlike trzisne cijene , odnosno fer vrijednosti i cijene kostanja , odnosno nabavne (kupovne) cijene nematerijalne imovine , nekretnina postrojenja i opreme i hartija od vrijednosti raspolozivih za prodaju.
Negatvine revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata i Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata, imaju medjusobna suprotan karakter, odnosno rezultat su suprotnih kretanja u procjeni sredstava po cijem osnovu se formiraju rezerve.
Ova bilansna pozicija obuhvata racune narucioca revizije na kojima se registruje evidencija o revalorizacionim rezervama i nerealizovanim gubicima finansijskih sredstava, odnosno hartija od vrijednosti kojima se moze trgovati na organizovanom trzistu kapitala.
Revalorizacione rezerve koje se obuhvataju na ovoj bilansnoj poziciji predstavljaju negativne efekte usaglasavanja sredstava, odnosno negativnu razliku u procjeni nemateriajlne imovine, nekretnina postrojenja i opreme i eventualno bioloskih sredstava u odnosu na knjigovodstvenu vrijednost tih sredstava u odnosu na knigovodtvenu vrijednost tih sredstava.
Nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava, odnosno hartija od vrijednosti predstavljaju negativne razlike koje se utvrdjuju uporedjivanjem knjigovodstvenih vrijednosti hartija od vrijednosti koje imalac tih hartija namjerava da proda i njihove trzisne cijene. Za trzisnu cijenu, po kojoj se utvrdjuje fer vrijednost hartija od vrijednosti raspolozivih za prodaju primjenjeuje se trzisna cijena , odnosno cijena po kojoj je odredjena hartija od vrijednosti prodata na organizovanom trzistu hartija od vrijednosti na datum koji je najblizi datumu bilansa stanja.
Povecanja na ovoj bilansnoj poziciji znace smanjenja vrijednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme u postupku procjene od strane ovlascenih procjenjivaca i smanjenje trzisne vrijednosti hartija od vrijednosti raspolozivih za prodaju u odnosu na njihovu knjigovodstvenu vrijednost.
Smanjenja na ovoj bilansnoj poziciji znace povecanje vrijednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme koje se utvrdi u postupku nove procejne tih sredstava i povecanje trzisne vrijednosti hartija od vrijednosti raspolozivih za prodaju u odnosu na njhovu knjigovodstvenu vrijednost. Na ovoj bilansnoj poziciji se registruju smanjenja i po osnovu prodaje sredstava na koja se ove rezerve i odnose – revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici dijele sudbinu sredstava po cijem osnovu posjedovanja su i formirane ove rezerve, ove rezerve postoje u finansijskim iskazima dok postoje i sredstva po osnovu kojih su i formirane te rezerve.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi sadrzaj i ostale bitne informacije o revalorizacionim rezervama i nerealizovanim dobicima i gubicima po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja.

4.08. Nerasporedjeni dobitak/Visak prihoda nad rashodima

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - Nerasporedjeni dobitak ranijih godina (akumulirani nerasporedjeni dobitak ranijih godina) i Nerasporedjeni dobitak tekuce godine.
Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvataju se racuni na kojima se evidentiraju podaci o kumulativnom poslovnom rezultatu , odnosno o kumulativnom nerasporedjenom dobitku na dan bilansiranja, a koji iznos se sastoji od kumulatvnog iznosa poslovnog rezultata iz ranijih perioda i poslovnog rezultata iz izvjestajne godine.
Akumulirani nerasporedjeni dobitak predstavlja matematicki visak pozitivnih poslovnih rezultata nad negativnim poslovnim rezultatima sa istorijskog aspekta – ukupan period prije datuma Bilansa stanja.
Poslovni rezultat iz Bilansa stanja prezeniran na ovoj bilansnoj poziciji predstavlja segment ukupnog kapitala narucioca revizije i ima pozitivan karakter na ukupan kapital – povecava kapital narucioca revizije (osnovni kapital, zakonske rezerve , statutarne rezerve , ostale rezerve i revalorizacione rezerve).

Povecanja na ovim pozicijama znace dobitak visak prihoda nad rashodima iz izvjestrajnog perioda, a smanjenja na ovoj poziciji kumulativnog poslovnog rezultata znace pokrice gubitka ili raspored nerasporedjenog dobitka za namjene za koje je moguce rasporediti nerasporedjeni dobitak – isplata dividendi , formiranje rezervi i slicno.
Smanjenje kumulativnog poslovnog rezultata na ovoj poziciji u Bilasnu stanja je moguce sve dok stanje na ovoj bilansnoj poziciji ne bude nula, a nakon toga dalje smanjenje nije moguce na ovoj bilansnoj poziciji vec se taj podatak iskazuje na bilansnoj poziciji Gubitak / Visak rashoda nad prihodima.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi sve bitne informacije o nerasporedjenim dobicima, kumulativnom visku prihoda nad rashodima na pocetku perioda, promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja.
Nerasporedjeni dobitak/visak prihoda nad rashodima, na ovoj bilansnoj poziciji u Bilansu stanja se procjenjuje i priznaje po nominalnoj vrijednosti.

4.09. Dugorocna rezervisanja

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - rezervisanja iskazuju se dugorocna i kratkorocna rezervisanja za troskove i rizike koji se priznaju i vrednuju u skladu sa MRS 37 i drugim relevantnim MSFI i racunovodstvenom politikom. Kada nastane obaveza za koju je prethodno izvrseno rezervisanje, stvarni troskovi se ne iskazuju ponovo kao rashod, vec se knjizenje sprovodi zaduzenjem racuna rezervisanja, a u korist odgovarajuceg racuna obaveza (prema vrstama) ili odgovarajuceg racuna sredstava (zalihe, novcana sredstva) u zavisnosti od karaktera rezervisanja, vrste nastale obaveze i nacina na koji je ona izmirena. Neiskorisceni iznos rezervisanja ukida se u korist racuna 678 - Prihodi od ukidanja rezervisanja, rezervisanja za troskove u garantnom roku - u skladu sa MSFI i racunovodstvenom politikom, rezervisanja za rizike po osnovu troskova garantnog roka, rezervisanja za troskove obnavljanja prirodnih bogatstava - u skladu sa MSFI i racunovodstvenom politikom, rezervisanja za obnavljanje zemljista i za obnavljanje (reprodukciju) suma, rezervisanja za zadrzane kaucije i depozite - rezervisanja za troskove koji ce se po osnovu zadrzanih kaucija i depozita za posao izvrsen kvalitetno i o roku i sl., s velikom izvjesnoscu javiti u narednim izvjestajnim periodima, rezervisanja za troskove restrukturiranja - u skladu sa MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenihh - rezervisanja po osnovu beneficija, kao sto su otpremnine prilikom odlaska u penziju, jubilarne nagrade i druge obaveze prema zaposlenima, koje se isplacuju u skladu sa stecenim pravima u toku trajanja i nakon prestanka zaposlenja, ostala rezervisanja - u skladu sa MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina i racunovodstvenom politikom, rezervisanja za sudske sporove u toku, rezervisanja za izdate garancije i druga jemstva i ostala rezervisanja, rezervisanja predstavljaju neizvjesne obaveze sa neiszvjesnim rokom dospeca, odnosno rezervisanja predstavljaju moguce obaveze , odnosno troskovi koji mogu da nastanu u narednom periodu poslovne aktivnosti entiteta, dugorocna rezervisanja predstavljaju rezervisanja za buduce, moguce odnosno izvjesne troskove koji imaju mogucnost odnosno izvjesnost nastanka u roku duzem od dvanaest mjeseci od dana bilansa stanja, rezervisanja se utvrdjuju na osnovu sadasnjih dogadjaja, ako su obaveze , odnosno troskovi nuzni, ili izvjesno moguci da nastanu kao rezultat obaveza iz proslih dogadjaja.
Ovo je pozicija u bilansu stanja sa najnepouzdanijom procjenom i od objektivnosti , odnosno strucno valjane procjene rezervisanja zavisi validnost procjene troskova , odnosno poslovnog rezultata u narednom periodu poslovanja. Ako se rezervisanjima precijene troskovi (za naredni period) , poslovni rezultat je podcijenjen i obratno, ako su rezervisanjem potcijenjeni troskovi koji se priznaju u izvjestajnom periodu , a odnose se na buduce periode, poslovni rezultat izvjestajnog perioda ce biti precijenjen.
Rezervisanja se trebaju vezati za nastanak prihoda za cije ostvarenje su bili nuzni odredjeni troskovi – prodaja nekog proizvoda sa garancijom stvara prihod u momentu prodaje , ali u garantnom roku mogu nastupiti troskovi zamjene usled ispunjenja uslova iz datih garancija.
Potreba rezervisanja utvrdjena je kroz veci broj MRS, a jedan konkretnije utvrdjuje kada postoji potreba odnosno obaveza da se izvrsi rezervisanje MRS 37 – Rezervisanja , potencijalne obaveze i potencijalna imovina.
Rezervisanja obaveza za buduce periode , odnosno troskova u izvjestajnom periodu se trebaju priznati ako su takve obaveze utvrdjene zakonom, ili poslovnom politikom entiteta, ako postoji praksa , odnosno iskustvo da su ti troskovi nastajali u ranijem periodu i iznos obaveze u momentu utvrdjivanja rezervisanja nije poznat – treba se procijeniti.
Povecanja na ovoj bilansnoj poziciji znace povecanje obaveza , odnosno mogucih gubitaka , odnosno rashoda u buducem periodu na osnovu proslih dogadjaja , a smanjenje znaci ili prestanak razloga za dalje rezervisanje po osnovu kojeg je rezervisanje izvrseno , odnosno prenos na prihode, ili izvrsenje , odnosno nastanak troska (odliva resursa) po osnovu izvrsenih rezervisanja.

Rezervisanja se vrse nekada po osnovu zakonskih propisa , na osnovu iskustva ,.. za ocekivane rizike , odnosno za buduce troskove, kao investiciono odrzavanje, zamjena i opravka prodatih sredstava u garantnom roku , plate i osiguranje radnika , ocekivani gubitak nekog spora i slicno.
U slucajevima kada ne postoji zakonska obaveza utvrdjivanja rezervisanja, ne postoji ni obaveza po osnovu internih poslovnih politika , ne postoji ni poslovna praksa entiteta da vrsi takve isplate u narednom periodu , kada je vjerovatnije da te obaveze nece nastupiti nego li da ce nastupiti, ili ako su tako utvrdjene obaveze bezznacajne , odnosno zanemarljive tada se rezervisanja ne utvrdjuju a ove okolnosti se obelodajuju u napomenama uz finansijske iskaze kao moguce , odnosno potencijalne obaveze ili potencijalna sredstva.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu i iznos izvrsenih rezervisanja, povecanja i smanjenja po tom osnovu u toku izvjestajnog perioda odnosno konacno stanje izvrsenih rezervisanja na dan bilansa stanja i sve ostale informacije koje su bitne za pravilno razumijevanje ove bilansne pozicije.

4.10. Kratkorocne obaveze

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - Kratkorocni krediti od maticnog i zavisnih pravnih lica - se obaveze po osnovu primljenih kratkorocnih kredita i zajmova od pravnih lica koja, u skladu sa MSFI 10 – Konsolidovani finansijski iskazi i clanovima 7 i 8. Zakona o racunovodstvu, ulaze u grupu za konsolidovanje, Kratkorocni krediti od ostalih povezanih pravnih lica - obaveze po osnovu primljenih kratkorocnih kredita i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica, Kratkorocni krediti u zemlji - obaveze po kratkorocnim finansijskim, robnim i ostalim kreditima i zajmovima sa rokom dospijeca do godinu dana, koji su primljeni od pravnih i fizickih lica u zemlji, Kratkorocni krediti u inostranstvu - obaveze po kratkorocnim finansijskim, robnim i ostalim kreditima i zajmovima sa rokom dospijeca do godinu dana, koji su, u skladu sa propisima o deviznom i spoljnotrgovinskom poslovanju, primljeni od pravnih i fizickih lica u inostranstvu, Dio dugorocnih kredita koji dospijeva do jedne godine - obaveze po anuitetima, odnosno po otplatama dugorocnih kredita i zajmova koje dospijevaju za placanje u roku do godinu dana od dana bilansa, Obaveze po kratkorocnim hartijama od vrijednosti - obaveze po emitovanim kratkorocnim hartijama od vrijednosti, Obaveze po osnovu stalnih sredstava i sredstava obustavljenog poslovanja namijenjenih prodaji - obaveze po osnovu stalnih sredstava namijenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je, u skladu sa MSFI 5 – Stalna imovina koja se drzi za prodaju i prestanak poslovanja, a koje se izmiruju ili gase prilikom otudjenja tih sredstava, Ostale kratkorocne finansijske obaveze, Primljeni avansi, depoziti i kaucije - unaprijed naplaceni iznosi i novcana obezbjedjenja za obrtna sredstva, Dobavljaci - maticno i zavisna pravna lica - fakturisane i nefakturisane obaveze prema dobavljacima koji, u skladu sa MSFI 10 – Konsolidovani finansijski izvjestaji i clanovima 7 i 8. Zakona o racunovodstvu, Dobavljaci - ostala povezana pravna lica - fakturisane i nefakturisane obaveze prema ostalim povezanim pravnim licima, Dobavljaci u zemlji - fakturisane i nefakturisane obaveze prema dobavljacima u zemlji, Dobavljaci u inostranstvu - fakturisane i nefakturisane obaveze prema dobavljacima u inostranstvu, Ostale obaveze iz poslovanja, Obaveze prema uvozniku - obaveze po osnovu uvoza koji je izvrsio uvoznik u svoje ime i za tudj racun, Obaveze po osnovu izvoza za tudj racun - obaveze, troskovi i provizija po osnovu pojedinacnih izvoznih zakljucaka, Obaveze po osnovu komisione i konsignacione prodaje - obaveze prema domacem vlasniku robe, Ostale obaveze iz specificnih poslova - ostale kratkorocne obaveze iz specificnih poslova - obaveze po osnovu zajednickih poslova i drugih specificnih poslova, Obaveze po osnovu zarada i naknada zarada - obaveze za neto zarade i neto naknade zarade, kao i neto naknade zarade, Obaveze za porez na zarade i naknade zarada na teret zaposlenog, Obaveze za doprinose na zarade i naknade zarada na teret zaposlenog, Obaveze za poreze i doprinose na zarade i naknade zarada na teret poslodavca, Obaveze po osnovu kamata i troskova finansiranja - obaveze po osnovu rashoda kamata i ostalih finansijskih rashoda, Obaveze za dividende - obaveze za dividende po osnovu raspodjele dobitka, Obaveze za ucesce u dobitku - obaveze po osnovu raspodjele dobitka, Obaveze prema zaposlenima - neto obaveze prema zaposlenima po raznim osnovama, kao sto su: otpremnina za odlazak u penziju, jubilarne nagrade, dnevnice i naknade troskova na sluzbenom putu, naknade troskova prevoza na radno mjesto i sa radnog mjesta, naknade za smestaj i ishranu na terenu i ostale naknade troskova zaposlenima, Obaveze prema clanovima upravnog i nadzornog odbora - obaveze po osnovu primanja clanova upravnog i nadzornog odbora, Obaveze prema fizickim licima za naknade po ugovorima, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po izdatim fakturama po opstoj stopi, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po izdatim fakturama po snizenoj stopi, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po primljenim avansima po opstoj stopi, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po primljenim avansima po snizenoj stopi, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po osnovu sopstvene potrosnje po opstoj stopi, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po osnovu sopstvene potrosnje po snizenoj stopi, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po osnovu prodaje za gotovinu, Obaveze za porez na dodatu vrijednost po osnovu razlike obracunatog poreza na dodatu vrijednost i prethodnog poreza, Obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dazbine (obaveze za za poreze i doprinose koji terete troskove, obaveze za porez iz rezultata i ostale obaveze za poreze i doprinose), Obaveze za akcize iskazuju

se akcize, Obaveze za porez iz rezultata - porez na dobitak, Obaveze za poreze, carine i druge dazbine iz nabavke ili na teret troskova - porezi, carine i druge dazbine koji cine zavisne troskove nabavke zaliha i osnovnih sredstava, odnosno koji se nadoknadjuju neposredno na teret troskova, Obaveze za doprinose koji terete troskove, Ostale obaveze za poreze, doprinose i druge dazbine - obaveze za ostale poreze, doprinose i dazbine - troskovi poreza i doprinosa koji su obracunati po ugovoru o djelu, ugovoru o autorstvu, drugim ugovorima uz naknadu, troskovi taksa, naknada i slicnih obaveza, Ostale obaveze.

Procjena na ovoj bilansnoj poziciji se vrsi po nominalnoj vrijednosti , odnosno na ugovoreni nacin – preracun osnovnog duga izrazenog u stranoj valuti na iznos u izvjestajnoj , odnosno obracunskoj valuti, koji obracun se uglavnom vrsi po srednjem kursu koji objavljuje Centralna banka Crne Gore.

Na ovoj bilansnoj poziciji prezentiraju se racuni na kojima se registruje evidencija o obavezama narucioca revizije iz poslovnih odnosa sa rokom dospeca do 12 mjeseci u odnosu na datum Bilansa stanja. Ove obaveze strukturiraju obaveze prema dobavljacima po osnovu primljenih roba i usluga, po osnovu primljenih avansa , obaveze prema uvozniku, obaveze po osnovu izvoza za tudj racun i ostale obaveze iz poslovanja ciji rok dospijeca za placanje je do 12 mjeseci. Na ovoj poziciji se registruju i obaveze po osnovu izdatih cekova, mjenica, komercijalnih zapisa,...

Povecanja na ovoj poziciji registruju se po osnovu novih obaveza po prednjim osnovama sa rokom dospjelosti do jedne godine, a smanjenja znace isplatu, ili otpis ovih obaveza.

Kratkorocne obaveze iz poslovanja se procenjuju i priznaju u Bilansu stanja u nominalnom iznosu. Otpis obaveza u korist vanrednih prihoda se vrsi nakon isteka roka zastarelosti po strukturi obaveza ukoliko se sa sigurnoscu utvrdi da je rok zastarelosti nastupio.

Na racunima koji strukturiraju ovu bilansnu poziciju u toku godine registruju se transakcije , odnosno na kraju izvjestajnog perioda utvrdjuje se stanje neizmirenih obaveza po osnovu zarada, naknada zarada , poreza i doprinosa na zarade i druga licna primanja, obaveze prema zaposelnima (otpremnine, jubilarne nagrade,obaveze za nadnice za sluzbena putovanja, obaveze za naknadu troskova prevoza, obaveze za naknadu troskova ishrane i slicno).

Na ovoj bilansnoj poziciji se obuhvataju i obaveze po osnovu ugovorenih kamata na iskoriscene kredite i druge finansijske obaveze, obaveze za obracunate i neisplacene dividende vlasnicima kapitala, obaveze prema clanovima upravnih i nadzornih tijela , obaveze po osnovu autorskih honorara za angazovanja fizickih lica, obracunati prihodi koji se odnose na buduce periode.

Na ovoj poziciji u bilansu stanja obuhvataju se i obaveze narucioca revizije po osnovu unaprijed obracunatih troskova (zakupnine, kamata, kala , rastura ,loma,...), obaveze po osnovu unaprijed naplacenih zakupnina, pretplata koje se odnose na buduce periode, razgraniceni zavisni troskovi nabavke,..

Kratkorocne obaveze iz poslovanja se procenjuju i priznaju u bilansu stanja u nominalnom iznosu. Otpis obaveza u korist vanrednih prihoda se vrsi nakon isteka roka zastarelosti po strukturi obaveza ukoliko se sa sigurnoscu utvrdi da je rok zastarelosti nastupio.

Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvataju se i racuni na kojima se evidentiraju obaveze entiteta po osnovu poreza na dodatu vrijednost, obaveze za akcize, obaveze za carine i druge uvozne dazbine, obaveze za koncesije na koriscenje prirodnih resursa, obaveze za doprinose na licna primanja na teret narucioca revizije, obaveze za porez na promet nepokretnosti, razne takse , kao i sve ostale obaveze narucioca revizije koje imaju fiskalni karakter bez obzira da li se placaju jedinicama lokalne uprave ili drzavnim organima i institucijama.

Stopa poreza na dodatu vrijednost iznosi 21% i 7% za oporezivi promet , promet se oporezuje i stopom » nula » , a promet odredjenih proizvoda (vrlo mali broj), je oslobodjen placanja poreza na dodatu vrijednost. Porez placen dobavljacima pri nabavci roba, ili prijemu usluga narucioca revizije moze koristiti za placanje obaveza za pdv , izuzev za placeni pretporez na promet roba i usluga ciji promet je oslobodjen placanja poreza na dodatu vrijednost.

Povecanja na ovoj poziciji registruju se po osnovu novih obaveza po osnovu poreskih dazbina sa strukturom kao prethodno, a smanjenja znace isplatu ili otpis tih obaveza.

Povecanja na ovoj poziciji registruju se po osnovu novih , po osnovu poreskih dazbina po prednjem osnovu, a smanjenja znace isplatu, ili otpis ovih obaveza.

Na ovoj bilansnoj poziciji priznaju se i stanja sa racuna 427 - Obaveze po osnovu stalnih sredstava i sredstava obustavljenog poslovanja namijenjenih prodaji , na kjima se iskazuju obaveze po osnovu stalnih sredstava namijenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je, u skladu sa MSFI 5 – Stalna imovina koja se drzi za prodaju i prestanak poslovanja, a koje se izmiruju ili gase prilikom otudjenja tih sredstava.

U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu i ostale relevantne informacije o kratkorocnim obavezama koje se prezentiraju na ovoj poziciji u Bilansu stanja na pocetku perioda, promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja Bilansa stanja.

4.11. Pasivna vremenska razgranicenja

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna - Obracunati prihodi buduceg perioda - naplaceni ili obracunati prihodi u tekucem izvjestajnom periodu koji se odnose na naredni izvjestajni period, Razgraniceni zavisni troskovi nabavke - zavisni troskovi nabavke osnovnih sredstava, robe, materijala, rezervnih djelova i sl. koji nijesu fakturisani u momentu knjizenja nabavke, Odlozeni prihodi i primljene donacije - primljene donacije i drzavna davanja u skladu sa MRS 20 – Racunovodstveno obuhvatanje drzavnih davanja i obelodanjivanje drzavne pomoci i ostalim relevantnim MSFI, Razgraniceni prihodi po osnovu potrazivanja - prihodi od naplate transakcionih troskova po osnovu datih kredita, kupljenih hartija od vrijednosti i drugih plasmana koji se, u skladu sa MSFI 9 – Finansijski instrumenti, vode po amortizovanoj vrijednosti primjenom metode efektivne kamatne stope, Razgranicene obaveze za porez na dodatu vrijednost - porez na dodatu vrijednost po izdatim fakturama za promet koji se evidentira u tekucem izvjestajnom periodu, u skladu sa MSFI, a obaveza za porez na dodatu vrijednost, u skladu sa zakonom kojim se uredjuje porez na dodatu vrijednost, nastaje u narednom izvjestajnom periodu, Odlozene poreske obaveze - u skladu sa MRS 12 – Porez na dobitak - iznosi poreza na dobitak koji se placaju u narednim izvjestajnim periodima po osnovu oporezivih privremenih razlika, Ostala pasivna vremenska razgranicenja.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucicoa revizije treba da objavi sadrzaj i ostale bitne informacije o ovoj bilansnoj poziciji na pocetku perioda , promet u izvjestajnom periodu i konacno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja.
Ova bilansna pozicija se procjenjuje i priznaje u Bilansu stanja po nominalnoj vrijednosti .

4.12. Ostali prihodi iz poslovanja

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu uspjeha priznaju se prometi iz izvjestajnog perioda sa grupe - Prihodi od premija, subvencija, dotacija, regresa, kompenzacija i povracaja poreskih dazbina, Prihod po osnovu uslovljenih donacija - ukidanja odlozenih prihoda sa racuna 495 - Odlozeni prihodi i primljene donacije, u skladu sa MRS 20 i ostalim relevantnim MSFI, Prihodi od zakupnina iskazuju se prihodi po osnovu zakupnine (operativnog lizinga) nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme, Prihodi od clanarina - prihodi od clanarine poslovnih i drugih udruzenja, Prihodi od tantijema i licencnih naknada - prihodi od naknada po osnovu patenata, zigova, autorskih i ostalih prava, Dobici po osnovu prodaje stalnih sredstava namijenjenih prodaji (u smislu MSFI 5 – Stalna imovina koja se drzi za prodaju i prestanka poslovanja), iskazanih na racunima grupe 04, u iznosu vecem od njihove neotpisane vrijednosti. U slucaju kada pravno lice sastavlja konsolidovane finansijske izvjestaje racune u okviru grupe 67 rasclanjava na nacin koji obezbjedjuje podatke o prihodima neophodnim za sastavljanje konsolidovanih finansijskih izvjestaja, Dobici od prodaje nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme - prihod od prodaje ovih oblika imovine u iznosu vecem od knjigovodstvene vrijednosti, Dobici od prodaje bioloskih sredstava - prihod od prodaje bioloskih sredstava u iznosu vecem od knjigovodstvene vrijednosti, Dobici od prodaje ucesca i dugorocnih hartija od vrijednosti - vise ostvaren iznos prihoda od prodaje ucesca i dugorocnih hartija od vrijednosti u odnosu na njihovu knjigovodstvenu vrijednost, Dobici od prodaje materijala - vise ostvaren iznos prihoda od prodaje materijala u odnosu na njegovu knjigovodstvenu vrijednost, Viskovi iskazuju se viskovi sredstava koji se utvrde na osnovu redovnog ili vanrednog popisa, osim viskova ucinaka, Naplacena otpisana potrazivanja - prihodi po osnovu naplate direktno otpisanih potrazivanja, kao i po osnovu smanjenja racuna indirektnog otpisivanja potrazivanja, Prihodi po osnovu efekata ugovorene zastite od rizika koji ne ispunjavaju uslove da se iskazu u okviru revalorizacionih rezervi, iskazuje se pozitivan efekat ugovorene revalorizacije ili ostalih oblika ugovorene zastite od rizika, osim efekata po osnovu valutne klauzule, Prihodi od smanjenja obaveza - smanjenje obaveza po osnovu zakona, vanparnicnog poravnanja, i sl. direktnim otpisivanjem, zaduzenjem racuna na kome je obaveza iskazana, Prihodi od ukidanja rezervisanja - ukidanje neiskoriscenih rezervisanja, Prihodi od uskladjivanja vrijednosti imovine - pozitivni efekti promjene fer vrijednosti nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme, bioloskih sredstava i zaliha do visine prethodno iskazanih rashoda za ta sredstva po osnovu vrednosnog uskladjivanja, kao i drugih ukidanja ispravki vrijednosti po osnovu vrednosnog uskladjivanja u skladu sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, MRS 38 – Nematerijalna imovina, MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine, MSFI 9 – Finansijski instrumenti i drugim relevantnim MSFI, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti bioloskih sredstava - povecanje knjigovodstvene vrijednosti bioloskih sredstava, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti nematerijalnih ulaganja -
povecanje knjigovodstvene vrijednosti nematerijalnih ulaganja, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme - povecanje knjigovodstvene vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti dugorocnih finansijskih plasmana i dugorocnih hartija od vrijednosti - povecanje knjigovodstvene vrijednosti dugorocnih finansijskih plasmana i dugorocnih hartija od vrijednosti, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti zaliha materijala i robe - povecanje knjigovodstvene vrijednosti zaliha materijala i robe, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti potrazivanja i kratkorocnih finansijskih plasmana - povecanje knjigovodstvene

vrijednosti potrazivanja i kratkorocnih finansijskih plasmana, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti ostale imovine, Dobici po osnovu prodaje stalnih sredstava namijenjenih prodaji (u smislu MSFI 5 – Stalna imovina koja se drzi za prodaju i prestanal poslovanja) - u iznosu vecem od njihove neotpisane vrijednosti, Dobici od prodaje nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme - prihod od prodaje ovih oblika imovine u iznosu vecem od knjigovodstvene vrijednosti, Dobici od prodaje bioloskih sredstava - prihod od prodaje bioloskih sredstava u iznosu vecem od knjigovodstvene vrijednosti, Dobici od prodaje ucesca i dugorocnih hartija od vrijednosti - vise ostvaren iznos prihoda od prodaje ucesca i dugorocnih hartija od vrijednosti u odnosu na njihovu knjigovodstvenu vrijednost, Dobici od prodaje materijala - vise ostvaren iznos prihoda od prodaje materijala u odnosu na njegovu knjigovodstvenu vrijednost, Viskovi sredstava koji se utvrde na osnovu redovnog ili vanrednog popisa, Naplacena otpisana potrazivanja - prihodi po osnovu naplate direktno otpisanih potrazivanja, kao i po osnovu smanjenja racuna indirektnog otpisivanja potrazivanja, Prihodi po osnovu efekata ugovorene zastite od rizika koji ne ispunjavaju uslove da se iskazu u okviru revalorizacionih rezervi, iskazuje se pozitivan efekat ugovorene revalorizacije ili ostalih oblika ugovorene zastite od rizika, osim efekata po osnovu valutne klauzule, Prihodi od smanjenja obaveza - smanjenje obaveza po osnovu zakona, vanparnicnog poravnanja, i sl. direktnim otpisivanjem, zaduzenjem racuna na kome je obaveza iskazana, Prihodi od ukidanja rezervisanja - ukidanje neiskoriscenih rezervisanja, Prihodi od uskladjivanja vrijednosti imovine - pozitivni efekti promjene fer vrijednosti nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme, bioloskih sredstava i zaliha do visine prethodno iskazanih rashoda za ta sredstva po osnovu vrednosnog uskladjivanja, kao i drugih ukidanja ispravki vrijednosti po osnovu vrednosnog uskladjivanja u skladu sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, MRS 38 – Nematerijalna imovina, MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine, MSFI 9 – Finansijski instrumenti i drugim relevantnim MSFI, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti bioloskih sredstava - povecanje knjigovodstvene vrijednosti bioloskih sredstava, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti nematerijalnih ulaganja - povecanje knjigovodstvene vrijednosti nematerijalnih ulaganja, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme - povecanje knjigovodstvene vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti zaliha materijala i robe - povecanje knjigovodstvene vrijednosti zaliha materijala i robe, Prihodi po osnovu uskladjivanja vrijednosti ostale imovine, Ostali poslovni prihodi.

Ovu bilnasnu poziciju cine racuni o ostalim prihodima narucioca revizije koji nemaju karakter redovne djelatnosti entiteta – subvencije, premije, dotacije , donacije, regresi , povracaj placenih poreskih dazbina, zakupnine, eventualno clanarine, tantijemi , licencne naknade i ostali prihodi, odnosno dobici koji nemaju karakter redovne djelatnosti.

Za procjenu ostalih prihoda sa ove bilansne pozicije primjenjive su MSFI 15 – Prihodi od ugovora sa kupcima, MRS 20 – Racunovodstveno obuhvatanje drzavnih davanja i obelodanjivanje drzavne pomoci.

Ova bilansna pozicija je u direktnoj korelaciji sa bilansnim pozicijama Potrazivanja i Ostale kratkorocne obaveze i Pasivna vremenska razgranicenja u Bilansu stanja, a u pojedinim slucajevima i sa bilansnim pozcijama Dugorocna rezervisanja i Kratkorocna rezervisanja.

Ostali prihodi se mjere po fer vrijednosti, poreske dazbine koje entiteti obracunavaju na registrovane transakcije ostalih prihoda i za entitet predstavljaju obavezu za placanje drzavi nemaju karakter ostalih prihoda - ne predstavljaju ekonomske koristi entiteta.

Ostali prihodi sa ove bilansne poziciji se evidentiraju na obracunskoj osnovi - po nacelu fakturisane realizacije kada nema znacajnijih neizvjesnosti u naplati potrazivanja.

Saglasno prethodno prezetiranoj strukturi ovu bilansnu poziciju u bilansu uspjeha cine prihodi i dobici iz izvjestajnog perioda - dobici od prodaje nekretnina , postrojenja i opreme i prodaje (stalnih) bioloskih sredstava, dobici od prodaje ucesca i prodaje dugorocnih hartija od vrijednosti, dobici od prodaje sirovina i materijala, viskovi utvrdjeni inventarisanjem sredstava, naplacena otpisana potrazivanja, naknada stete po osnovu osiguranja i slicnih zastita rizika gubitka sredstava, dobici po osnovu smanjenja obaveza i ukidanja dugorocnih rezervisanja.

Na ovoj poziciji u Bilansu uspjeha obuhvataju i podaci o pozitivnim efektima promjene racunovodstvenih politika, ispravke gresaka u racunovodstvenom obuhvatanju transakcija iz ranijih izvjestajnih perioda i naknadno utvrdjeni prihodi iz ranijih perioda izvjestavanja.

Registracija na racunima koji strukturiraju ovu bilansnu poziciju je u direktnom odnosu sa rcunima koji strukturiraju bilansne pozicije u Bilansu stanja – Nekretnine, postrojenja i oprema, Bioloska sredstva, Dugorocna rezervisanja, Dugorocne obaveze , Kratkorocne finansijske obaveze, Kratkorocna rezervisanja.

Shodno ovim napomenama na procjenu transakcija sa ove bilansne pozicije primjenjuju se smjrenice MRS na osnovu koji se vrsi procjena pomenutih bilansnih pozicija u Bilansu stanja – MRS 8 – Racunovodstvene politike, promjene racunovodstvenih procjena i greske, MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, MRS 37 - Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, MRS 38 – Nematerijalna imovina, MRS 41 – Poljoprivreda.

Ostali prihodi se u bilansu uspjeha priznaju u nominalnom iznosu utvrdjenih prihoda po prednjim osnovama , odnosno u bruto iznosu ostalih prihoda, ne kao prebijeni saldo ostalih prihoda i ostalih rashoda.

U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu i ostale bitne informacije o ostvarenim ostalim poslovnim prihodima, odnosno dobicima iz izvjestajnog perioda.

4.13. Troskovi poslovanja

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu uspjeha priznaju se prometi iz izvjestajnog perioda sa grupe racuna -Nabavna vrijednost prodate robe - nabavna vrijednost prodate robe, Nabavna vrijednost prodatih nekretnina pribavljenih radi prodaje - u skladu sa MRS 2 - Zalihe, nabavna vrijednost prodatih nekretnina, Troskovi materijala za izradu - troskovi materijala za izradu, Troskovi ostalog (rezijskog) materijala, Troskovi goriva i energije, Troskovi usluga na izradi ucinaka - usluge na izradi proizvoda, odnosno ucinaka koji su sastavni dio procesa proizvodnje, Troskovi transportnih usluga - transportne usluge drugih pravnih lica, ukljucujuci i PTT usluge, Troskovi usluga odrzavanja stalnih sredstava, Troskovi zakupnina - zakupnine stalnih sredstava (opreme i poslovnog, skladisnog i drugog prostora i slicno), Troskovi sajmova - troskovi koji nastaju u vezi sa izlaganjem na sajmovima i drugim izlozbama proizvoda, robe i usluga u zemlji i inostranstvu, Troskovi reklame i propagande - usluge po osnovu izvrsene reklame i propagande, kao i troskovi po osnovu reklamnog i propagandnog materijala, Troskovi istrazivanja, Troskovi razvoja koji se ne kapitalizuju - troskovi razvoja koji, u skladu sa MRS 38 – Nematerijalna imovina, ne ispunjavaju uslove da se kapitalizuju, Troskovi ostalih usluga - ostale proizvodne usluge, usluge zastite na radu i ostale usluge, Troskovi amortizacije - troskovi amortizacije nematerijalnih ulaganja i osnovnih sredstava, Troskovi rezervisanja za troskove u garantnom roku, za zadrzane kaucije i depozite i za obnavljanje prirodnih bogatstava, za restrukturiranje pravnog lica, isplatu naknada i drugih beneficija zaposlenima i ostala rezervisanja, Troskovi neproizvodnih usluga - neproizvodne usluge, kao sto su zdravstvene, advokatske usluge, usluge ciscenja i druge neproizvodne usluge, Troskovi reprezentacije - izdaci za reprezentaciju, ukljucujuci i vrijednost sopstvenih proizvoda, robe i usluga, Troskovi premija osiguranja - troskovi premija osiguranja, osim premija po osnovu osiguranja zivota zaposlenih, Troskovi platnog prometa - usluge platnog prometa i druge bankarske usluge koje se placaju za obavljeni platni promet i izvrsene druge bankarske usluge, Troskovi clanarina - clanarine poslovnim i drugim udruzenjima, komorama i savezima, Troskovi poreza - troskovi poreza koji se naknadjuju na teret troskova, Troskovi doprinosa, Ostali nematerijalni troskovi.

Na ovoj bilansnoj poziciji prezentiraju se racuni na kojima se registruje evidencija o nabavnoj vrijednosti prodate robe u maloprodaji, veleprodaji, na domacem trzistu i inostranom trzistu, konsignacione i komisione robe, u tranzitu i slicno. Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvata se i nabavna vrijednost prodatih zemljista , gradjevinskih objekata i ostalih nepokretnosti nabavljenih sa namjerom da se prodaju na trzistu. Nepokretnosti koje entiteti pribavljaju radi prodaje imaju karakter robe, ali zbog njihovih pojedinacnih vrijednosti nepokretnosti nabavljene radi prodaje imaju karakter specificne robe.

Roba koja se prodaje u maloprodaji i veleprodaji u prodajnoj cijeni sadrzi obracunatu rzliku u cijeni i porez na dodatu vrijednost i nije moguce u svakom momentu utvrditi strukturu prodajne cijene , odnosno nije moguce utvrditi nabavnu cijenu prodate robe.

Usled ovih okolnosti racunovodstveno se uglavnom vrsi knjizenje prodajne cijene na racunima na kojima se registruje nabavna cijena prodaje robe, a iznos poreza na dodatu vrijednost sadrzanog u realizovanoj cijeni prodate robe se utvrdjuje na mjesecnom nivou i za te iznose se vrsi, ili se moze vrsiti, umanjenje dnevnih pazara kako bi na racunu prihoda ostao iznos koji za entitete ima karakter prihoda, jer realizovani fiskalni prihodi za entitete ne predstavljaju strukturalnu komponentu prihoda – to su drzavni prihodi.

Za iznos realizovanog poreza na dodatu vrijednost vrsi se i registracija na racunu nabavna cijena prodate robe na nacin sto se na tom racunu registrovana prodajna cijena umanjuje za iznos realizovanog poreza na dodatu vrijednost (storniranjem na dugovnoj strani) i za isti iznos se vrsi registracija na racunima na kojima se registruju ukalkulisani porezi na dodatu vrijednost u cijenu zaliha (na dugovnoj strani racuna ukalkulisani pdv).

U ovim okolnostima na racunu nabavna cijena prodate robe i dalje sadrzi realizovanu razliku u cijeni koja ne moze imati karakter troska , odnosno nabavne cijene. Ova korekcija odnosno registracija na racunima navane cijene prodate robe realizuje se uglavnom pri sastavljanju godisnjih i eventualno periodicnih obracuna kada se na bazi podataka o realizaciji robe, odnosno o stanju zaliha robe utvrdjuje procenat realizacije koji se primjenjuje na iznos ukalkulisane razlike u cijeni i na taj nacin se utvrdjuje iznos realizovane zarade – razlike u cijeni.

Za ovaj iznos vrsi se registracija na racunu nabavna cijena prodate robe (storno na dugovnoj strani), na koji nacin se na racunu Nabavna cijena prodate robe, utvrdjuje nabavna cijena prodate robe.

Ovako utvrdjena nabavna cijena prodate robe, ima karakter troska vrednovanog po kombinovanom modelu prosjecne cijene i fifo metode. Naime nabavnu cijenu nije moguce utvrditi po principu ciste primjene fifo metode, jer kupci kupuju raznovrsnu robu nabavljenu u cijelom izvjestajnom periodu i sa pocetka i sa kraja izvjestajnog perioda u momentu kupovine, sto ne omogucava primjenu fifo modela. Nabavna cijena prodate robe ne predstavlja ni trosak vrednovan po cisto primijenjenom modelu prosjecne cijene, jer u cijenu kostanja se na obuhvataju vrijednosti robe na zalihama.

Usled prednjih okolnosti model vrednovanja troskova, odnosno nabavne cijene prodate robe, ima karakter kobinovanog modela » fifo » i » prosecne cijene » utvrdjivanja troskova prodate robe.
Na ovoj bilansnoj poziciji se obuhvataju samo podaci o nabavnoj cijeni prodate robe, a eventualni manjkovi robe, otpis robe usled isteka roka upotrebe, ili drugih okolnosti se ne obuhvata na ovoj bilansnoj poziciji, vec na drugim pozicijama u Bilansu uspjeha.
Nabavna cijena kupljenih i prdatih nepokretnosti utvrdjuje se jednostavno, jer se u racunovodstvenim evidencijama obezbedjuju analiticki podaci o vrijednostima svih nepokretnosti pojedinacno.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu i ostale bitne informacije o nabavci i prodaji roba, odnosno informacije o nabavnoj vrijednosti prodate robe u izvjestajnom periodu, kao i sve ostale informacije koje su od znacaja za pravilno razumijevanje ove bilansne pozicije od strane korisnika finansijskih iskaza narucioca revizije.
Na ovoj bilansnoj poziciji prezentiraju se i racuni na kojima se registruju troskovi goriva i energije (elektricna energije, ugalj nafta i naftini derivati, vodena para i topla voda, drva i drugo pogonsko gorivo i energija), troskovi sirovina i materijala za izradu ucinaka, troskovi rezijskog materijala , troskovi pomocnog materiajla, troskovi ambalaze , troskovi za odrzavanje higijene, troskovi kancelarijskog materijala, troskovi rezervnih dijelova, troskovi alata i inventara, troskovi ostalih materijala i sirovina i slicno.
Troskovi obuhvaceni na ovoj bilansnoj poziciji utvrdjuju se na bazi metode « fifo « pri cemu je prva izlazna cijena utvrdjena na bazi prve ulazna (nabavne) cijene utrosenog materijala i energije.
Ova bilansna pozicija , odnosno podaci o troskovima materijala, sirovina i energije iz izvjestajnog perioda se procenjuje i prezentiraju u iznosu nastalih troskova, odnosno cijene kostanja, koja cijena podrazumijeva i nastale zavisne troskove nabavke sirovina, materijala i energije.
Na ovoj poziciji u Bilansu stanja prezentiraju se i racuni na kojima se registruju troskovi poslovanja iz izvjestajnog perioda – troskovi usluga na izradi ucinaka, troskovi transportnih usluga, troskovi telekomunikacionih i postanskih usluga, troskovi usluga odrzavanja osnovnih sredstava, troskovi zakupnina, troskovi ucesca na sajmovima i slicnim manifestacijama, troskovi reklame i propagande, troskovi istrazivanja i troskovi razvoja koji ne ispunjavaju uslove za kapitalizaciju, troskovi zastite na radu, troskovi intelektualnih , zdravstvenih, advokatskih, racunovodstvenih , revizorskih i slicnih usluga, troskovi reprezentacije, troskovi premija osiguranja imovine i lica, troskovi platnog prometa, troskovi clanarina udruzenjima, troskovi poreza , carina , troskovi naknada, troskovi doprinosa privrednim komoroama i slicnim asocijacijama, sudski troskovi, kao i svi rashodi koji nisu obuhvaceni na ostalim pozicijama rashoda u Bilansu uspjeha.
Ostali poslovni rashodi se procjenjuju u iznosu nastalih troskova , odnosno u nominalnom iznosu nastalih troskova u poslovanju.
Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvata se i obracun amortizacije sredstava koja podlijezu obaveznom godisnjem otpisu i troskovi rezervisanja za troskove u garantnom roku, za zadrzane kaucije i depozite i za obnavljanje prirodnih bogatstava, za restrukturiranje pravnog lica, isplatu naknada i drugih beneficija zaposlenima i ostala rezervisanja.
Amortizacija za zemljista, kao prirodna bogatstva se ne vrsi , za gradjevinske resurse i opremu se primjenjuje pravolinijska metoda amortizacije. Metoda je odabrana na osnovu vitalnosti pojedinih resursa u korisnom vijeku eksploatacije. Osnovica za amortizaciju resursa u upotrebi je neotpisana sadasnja vrijednost sredstava, a za novonabavljena cijena kostanja,umanjena (u oba slucaja) za rezidualnu vrijednost sredstava. Rezidualna vrijednost se ne utvrdjuje za gradjevinke objekte .
Amortizacione stope za sredstva u eksploataciji se utvrdjuju u zavisnosti od procijenjenog preostalog vijeka eksploatacije, a za novonabavljena sredstva u zavisnosti od ukupnog vijeka eksploatacije sa ciljem da se u oba slucaja zadovolji princip da se u periodu eksploatacije amortizaciona osnovica prenese na ucinke u celosti.
Amortizacija se vrsi za svako sredstvo pojedinacno, a vijek trajanja sredstava se utvrdjuje od strane profesionalnih ovlascenih procenjivaca i takav pregled cini dio racunovodstvenih politika.
Trosak amortizacije se u Bilansu uspjeha procjenjuje u obracunatom iznosu koji je baziran na osnovici za obracun amortizacije, vijeku trajanja sredstava koja se amortizuju , odnosno stopama za amortizaciju sredstava koja podlijezu obavezi obracuna amortizacije. Ukoliko je entitet u izvjestajnom periodu provodio postupak ponovne procjene sredstava koja podlijezu obavezi godisnjeg amortizovanja, te informacije obavezno treba objaviti.
Uprava narucioca revizije treba objaviti i obracune amortizacije utvrdjene na osnovici za amortizaciju kao istorijskom trosku i u alternativnom postupku – revalorizacijom vrijednosti sredstva za koja se vrsi obracun amortizacije, te objaviti razlike amortizacije obracunate na napred prezentirane obracune.
Entiteti imaju mogucnost umanjenja amortizacije obracunate u alternativnom postupku ukoliko je iznos amortizacije obracunat na ovaj nacin veci od iznosa amortizacije obracunatog na istorijskom trosku.
Iznosom razlike utvrdjenim na napred prezentirani obracun se terete revalorizacione rezerve (rezerve kapitala) u korist nerasporedjene dobiti.

Usled prednjih okolnosti model vrednovanja troskova, odnosno nabavne cijene prodate robe, ima karakter kobinovanog modela » fifo » i » prosecne cijene » utvrdjivanja troskova prodate robe.
Na ovoj bilansnoj poziciji se obuhvataju samo podaci o nabavnoj cijeni prodate robe, a eventualni manjkovi robe, otpis robe usled isteka roka upotrebe, ili drugih okolnosti se ne obuhvata na ovoj bilansnoj poziciji, vec na drugim pozicijama u Bilansu uspjeha.
Nabavna cijena kupljenih i prdatih nepokretnosti utvrdjuje se jednostavno, jer se u racunovodstvenim evidencijama obezbedjuju analiticki podaci o vrijednostima svih nepokretnosti pojedinacno.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu i ostale bitne informacije o nabavci i prodaji roba, odnosno informacije o nabavnoj vrijednosti prodate robe u izvjestajnom periodu, kao i sve ostale informacije koje su od znacaja za pravilno razumijevanje ove bilansne pozicije od strane korisnika finansijskih iskaza narucioca revizije.
Na ovoj bilansnoj poziciji prezentiraju se i racuni na kojima se registruju troskovi goriva i energije (elektricna energije, ugalj nafta i naftini derivati, vodena para i topla voda, drva i drugo pogonsko gorivo i energija), troskovi sirovina i materijala za izradu ucinaka, troskovi rezijskog materijala , troskovi pomocnog materiajla, troskovi ambalaze , troskovi za odrzavanje higijene, troskovi kancelarijskog materijala, troskovi rezervnih dijelova, troskovi alata i inventara, troskovi ostalih materijala i sirovina i slicno.
Troskovi obuhvaceni na ovoj bilansnoj poziciji utvrdjuju se na bazi metode « fifo « pri cemu je prva izlazna cijena utvrdjena na bazi prve ulazna (nabavne) cijene utrosenog materijala i energije.
Ova bilansna pozicija , odnosno podaci o troskovima materijala, sirovina i energije iz izvjestajnog perioda se procenjuje i prezentiraju u iznosu nastalih troskova, odnosno cijene kostanja, koja cijena podrazumijeva i nastale zavisne troskove nabavke sirovina, materijala i energije.
Na ovoj poziciji u Bilansu stanja prezentiraju se i racuni na kojima se registruju troskovi poslovanja iz izvjestajnog perioda – troskovi usluga na izradi ucinaka, troskovi transportnih usluga, troskovi telekomunikacionih i postanskih usluga, troskovi usluga odrzavanja osnovnih sredstava, troskovi zakupnina, troskovi ucesca na sajmovima i slicnim manifestacijama, troskovi reklame i propagande, troskovi istrazivanja i troskovi razvoja koji ne ispunjavaju uslove za kapitalizaciju, troskovi zastite na radu, troskovi intelektualnih , zdravstvenih, advokatskih, racunovodstvenih , revizorskih i slicnih usluga, troskovi reprezentacije, troskovi premija osiguranja imovine i lica, troskovi platnog prometa, troskovi clanarina udruzenjima, troskovi poreza , carina , troskovi naknada, troskovi doprinosa privrednim komoroama i slicnim asocijacijama, sudski troskovi, kao i svi rashodi koji nisu obuhvaceni na ostalim pozicijama rashoda u Bilansu uspjeha.
Ostali poslovni rashodi se procjenjuju u iznosu nastalih troskova , odnosno u nominalnom iznosu nastalih troskova u poslovanju.
Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvata se i obracun amortizacije sredstava koja podlijezu obaveznom godisnjem otpisu i troskovi rezervisanja za troskove u garantnom roku, za zadrzane kaucije i depozite i za obnavljanje prirodnih bogatstava, za restrukturiranje pravnog lica, isplatu naknada i drugih beneficija zaposlenima i ostala rezervisanja.
Amortizacija za zemljista, kao prirodna bogatstva se ne vrsi , za gradjevinske resurse i opremu se primjenjuje pravolinijska metoda amortizacije. Metoda je odabrana na osnovu vitalnosti pojedinih resursa u korisnom vijeku eksploatacije. Osnovica za amortizaciju resursa u upotrebi je neotpisana sadasnja vrijednost sredstava, a za novonabavljena cijena kostanja,umanjena (u oba slucaja) za rezidualnu vrijednost sredstava. Rezidualna vrijednost se ne utvrdjuje za gradjevinke objekte .
Amortizacione stope za sredstva u eksploataciji se utvrdjuju u zavisnosti od procijenjenog preostalog vijeka eksploatacije, a za novonabavljena sredstva u zavisnosti od ukupnog vijeka eksploatacije sa ciljem da se u oba slucaja zadovolji princip da se u periodu eksploatacije amortizaciona osnovica prenese na ucinke u celosti.
Amortizacija se vrsi za svako sredstvo pojedinacno, a vijek trajanja sredstava se utvrdjuje od strane profesionalnih ovlascenih procenjivaca i takav pregled cini dio racunovodstvenih politika.
Trosak amortizacije se u Bilansu uspjeha procjenjuje u obracunatom iznosu koji je baziran na osnovici za obracun amortizacije, vijeku trajanja sredstava koja se amortizuju , odnosno stopama za amortizaciju sredstava koja podlijezu obavezi obracuna amortizacije. Ukoliko je entitet u izvjestajnom periodu provodio postupak ponovne procjene sredstava koja podlijezu obavezi godisnjeg amortizovanja, te informacije obavezno treba objaviti.
Uprava narucioca revizije treba objaviti i obracune amortizacije utvrdjene na osnovici za amortizaciju kao istorijskom trosku i u alternativnom postupku – revalorizacijom vrijednosti sredstva za koja se vrsi obracun amortizacije, te objaviti razlike amortizacije obracunate na napred prezentirane obracune.
Entiteti imaju mogucnost umanjenja amortizacije obracunate u alternativnom postupku ukoliko je iznos amortizacije obracunat na ovaj nacin veci od iznosa amortizacije obracunatog na istorijskom trosku.
Iznosom razlike utvrdjenim na napred prezentirani obracun se terete revalorizacione rezerve (rezerve kapitala) u korist nerasporedjene dobiti.

Na stalna sredstva koja narucilac revizije namerava otudjiti prodajom, a koja ispunjavaju uslove evidentiranja po MSFI – 5 – Stalna imovina koja se drzi za prodaju i prestanak poslovanja, ne vrsi se obracun amortizacije..
Sve prednje kao i ostale bitne informacije o amortizaciji sredstava za koja postoji obaveza periodicnog godisnjeg otpisivanja treba da budu objavljene u napomenama uz finansijske iskaze.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu i ostale bitne informacije o poslovnim rashodima koji se procjenjuju i objavljuju na ovoj bilansnoj poziciji u Bilansu uspjeha za izvjestajni period.

4.14. Troskovi zarada, naknada zarada i ostali licni rashodi

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja priznaju se stanja na dan bilansiranja sa grupe racuna -Troskovi zarada i naknada zarada (bruto) - troskovi obracunatih zarada i naknada zarada, Troskovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca, Troskovi naknada po ugovoru o djelu - ukupni troskovi naknada po ugovoru o djelu, Troskovi naknade po autorskim ugovorima - ukupni troskovi naknada po osnovu autorskih ugovora, Troskovi naknade po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima - ukupni troskovi naknada po osnovu privremenih i povremenih poslova, Troskovi naknade fizickim licima po osnovu ostalih ugovora - ukupni troskovi naknada fizickim licima, Troskovi naknade clanovima upravnog i nadzornog odbora - ukupni troskovi naknada clanovima upravnog i nadzornog odbora, Ostali licni rashodi i naknade - ukupni troskovi ostalih licnih rashoda i naknada kao sto su otpremnina za odlazak u penziju, jubilarne nagrade, naknade troskova smjestaja i ishrane na sluzbenom putu, naknade troskova prevoza na sluzbenom putu, naknade troskova prevoza na radno mjesto i sa radnog mjesta, naknade za smjestaj i ishranu na terenu, i ostale naknade troskova zaposlenima, poslodavcima i drugim fizickim licima.
Ovom bilansnom pozicijom obuhvataju se racuni iz racunovodstvene evidencije na kojima se registruju podaci o troskovima po osnovu zarada i naknada zarada i ostalih licnih rashoda.
Troskovi koji strukturiraju ovu bilansnu poziciju su troskova zarada za redovan rad, troskovi zarada po osnovu doprinosa na zarade, troskovi terenskog dodatka, troskovi otpremnina, troskovi za odvojeni zivot od porodice, naknade zarada sa svim pripisivim troskovima (placanjima) koji se baziraju na pravu na naknadu zarade za vrijeme privremene sprijecenosti za rad zaposlenih.
Na ovoj poziciji u bilansu uspjeha obuhvataju se i naknade po ugovorima o autorskim honorarima, ugovorima o privreemnim i povremenim poslovima, naknada clanovima upravnih i nadzornih tijela, isplata otpreminina, jubilarne nagrade, naknade troskova na sluzbenom putu (smjestaj , ishrana i prevoz) toskovi dolaska na posao, ishrana u toku rada i ostale naknade koje entiteti placaju zaposlenima.
Na procjenu ove bilanse pozcije, odnosno transakcija koje se registruju na racunima koji strukturiraju ovu bilansu poziciju primjenjuju se smjernice MRS 19 – Primanja zaposlenih, koja se strukturiraju kao kratkorocna primanja zaposlenih, primanja po prestanku zaposlenja, ostale dugorocne pogodnosti zaposlenih i otpremnine.
Kratkorocnim primanjima zaposlenim shodno smjernicama ovog MRS smatraju se zarade, doprinosi za socijalno osiguranje, placeni godisnji odmor, placeno bolovanje, kao i jos neke kategorije licnih primanja koje nisu karakteristicne za nase prilike.
Primanja po prestanku zaposlenja su penzije , ostala penzijska primanja zivotno osiguranje i medicinska njega. Ova kategorija primanja takodje nije primjerena nasim uslovima , odnosno primanja penzionera su odvojena od entiteta koji vrse placanja zaposlenim.
Ostala dugorocna primanja zaposlenih obuhvataju odsustvo na osnovu dugogodisnjeg rada , jubilarne nagrade primanja na osnovu umanjenja radne sposobnosti i slicne obaveze , odnosno troskovi.
Otpremnina predstavljaju naknadu zaposlenima koja se isplacuje u slucajevima kada entitet odluci da raskine radni odnos sa zaposlenim prije isteka roka za raskid radnog odnosa penzionisanjem. Ova kategorija placanja zaposlenima se bazira na dobrovoljnosti zaposlenog da prihvati isplatu otpremnine u zamjenu za ustupanje radnog mjesta u entitetu.
Zaposljavanje radnika, prava iz radnog odnosa, prestanak zaposlenja i ostala pitanja iz rada i u vezi sa radnim odnosom su uredjena vecim brojem pojedinacnih zakonskih i podzakonskih akata i ta regulativa ima prednost u primjeni u odnosu na smjernice MRS 19 – Primanja zaposlenih, te se sa tih razloga racunovodstvne politike i praksa u ovoj oblasti usaglasava sa radnim zakonodavstvom.
Troskovi zaposlenih se u bilansu uspjeha procenjuju i prezentiraju po nominalnoj vrijednosti nastalih , odnosno obracunatih obaveza po osnovu zaposlenja odnosno obaveza upodobljenih sa zaposlenjem bez obzira na isplatu , odnosno neizvrsenje isplata po tim osnovama.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi strukturu i ostale bitne informacije o troskovima koji se odnose na zaposlene radnike u izvjestajnom periodu .

4.18. Neto sveobuhvatni rezultat

Na ovoj poziciji bilnsa uspjeha prezentira se konacan iznos finansijskog rezultata za odredjeni period koji se utvrdjuje najmanje jednom godisnje za period poslovne godine.
Iznos na ovoj bilansnoj poziciji moze imati karakter dobitka, ili gubitka, odnosno viska prihoda nad rashodima, ili viska rashoda nad prihodima, sto zavisi od odnosa ostalih bilansnih pozicija Bilansa uspjeha.
Neto poslovni rezultat izvjestjanog perioda se utvrdjuje matematicki sabiranjem (podrazumijeva i oduzimanje) poslovnog rezultata i finansijskog rezultata, korigovanog poreskim rashodom perioda.
Poslovni rezultat se utvrdjuje kao odnos poslovnih prihoda i poslovnih rashoda perioda i moze imati karakter dobitka ili gubitka.
Finansijski rezultat predstavlja odnos finansijskih prihoda i finansijskih rashoda i moze imati pozitivan ili negativan predznak sto zavisi od odnosa pozicija koje ga strukturraju.
Narucilac revizije nije obveznik poreza na dobit pravnih lica, odnosno ne utvrdjuje pozicije poreski rashod perioda koji predstavlja iznos utvrdjenih tekucih poreza na dobitak iz poslovnih aktivnosti (redovnih i ostalih), poreza na kapitalne dobitke i odlozenih poreskih rashoda i prihoda.
U napomenama uz finansijske iskaze uprava narucioca revizije treba da objavi sve relevantne informacije o ovoj bilansnoj poziciji za izvjestajni period, odnosno na dan sastavljanja Bilansa stanja.

5. Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja

U ovom dijelu Izvjestaja prezentiram poslovne transakcije na racunima bilansa stanja u izvjestajnom periodu. U prethodnom dijelu Izvjestaja sam prezentirao racunovodstvene politike o realizaciji , procjeni , prezentaciji odnosno objavljivanju poslovnih transakcija u vezi bilansnih poziicja koje se odnose na racune stanja. U skladu sa primijenjenim racunovodstvenim politikama , svaka bilansna pozicija je prikazana strukturalno sa podacima o pocetnom stanju i promjenama iz izvjestajnog perioda sa konacnim stanjem na dan bilansiranja.Za svaku bilansnu poziciju pojedinacno je izdata ocjena o validnosti procjene i prezentacije u predmetnom bilansu stanja na bazi rezultata dokaznog ispitivanja i izvedenih dokaza.

Shodno prednjem ocjena o validnosti procjene i prezentacije bilansnih pozicija moze biti - potvrdjena kao ispravno procijenjena i prezentirana u bilansu stanja, izdata rezerva , odnosno nepotvrdjena ispravnost procjene i prezentacije konkretne bilansne pozicije uz prezentaciju razloga zbog kojih nije bilo moguce potvrditi validnost procjene i prezentacije konkretne bilansne pozicje. Ako nije moguce izdati ocjenu o validnosti procjene i prezentacije konkretne bilansne poziicje te se okolnosti prezentiraju u Izvjestaju.

U nastavku dajem prikaz bilansa stanja narucioca revizije za izvjestajni period sa prezentiranom strukturom svake bilansne pozicije koje su prikazane sa pocetnim stanjem , prometima (promjenama) iz izvjestajnog perioda sto odredjuje i stanjem na kraju izvjestajne godine.

Prezentacija bilansa stanja je primjerena vazecim bilansnim semama koje je preporucila profesionalna organizacija za oblast finansijskog izvjestavanja u Crnoj Gori – Institut sertifikovanih racunovodja.

5.01. Koncesije, patenti, licence i slicna prava i ostala nematerijalna imovina

/ eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Microsoft office	19.988	3.084	0	23.072
Ispravka vrijednosti Microsoft office	(14.572)	(1.340)	0	(15.912)
Ukupno	5.416	1.744	0	7.160

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja obuhvacena su ulaganja koja je narucilac revizije izvrsio u nematerijalnu imovinu – u ranijem periodu u iznosu 19.988 eur i u izvjestajnoj godini u iznosu 3.084 eur, odnosno ukupno 23.072 eur.

Narucilac revizije je u ranijem periodu izvrsio ulaganja u nabavku informacionih sistema – Microsoft office i windovs sa licencama u iznosu 17.150 eur, informacioni sistem za elektronsko izvjestavanje u iznosu 1.410 eur i informacioni sistem za finansijsko izvjestavanje u iznosu 1.426 eur.

U izvjestajnoj godini narucilac revizije je izvrsio ulaganja u nabavku informacionih sistema u iznosu 3.084 eur – DSP Win 10 Pro eng 64 bit u iznosu 351 eur, FPP pffice home and business u iznosu 2.287 eur i Microsoft office 365 business standard u iznosu 446 eur.

Svi informacioni sistemi se amortizuju po godisnjoj amortizacionoj stopi od po 20%, pravolinijskom metodom obracuna amortizacije, sto znaci da je koriscenje inplementiranih sistema utvrdjeno na period od pet godina.

U vezi s obracunom amortizacije informacionih sistema skrecem paznju na okolnosti da amortizaciona politika treba da obezbijedi odgovarajuci period amortizacije tih sistema adekvatno stvarnom njihovom koriscenju, odnosno infomracioni sistemi s ene bi trebali koristiti nakon stonjihova knjigovodstvena vrijednsot bude nula eur.

Takodje upravi i strucnim sluzbama narucioca revizije skrecme paznju i na okolnosti da upotreba nematerijalne imovine bazir ana ugovoru izmedju korisnika i vlasnika nematerijalne imovine (ovde informacionih sistema), koji moze imatri godisnji ili visegodisnji karakter. Ukoliko je na osnovu ugovornog odnosa korisnik informacionog sistema od vlasnika dobio pravo (licencu) na koriscenje nemateriajlnog prava do godinu dana nadoknada za koriscenej tog prava, odnosno ulaganja imaju karakter troska, a ukoliko je to pravo korisniku nematerijalne imovine odobreno da visegodisnji period, takva ulaganja imaju karakter sredstava.

Ukoliko koriscenje nematerijalne imovine ima karakter dugogodisnjeg zakupa korisnik resursa u tim slucajevima je obavezna da inplementira MSFI – Lizing, cija primjena primjena je u finansijskom izvjestavanju u Crnoj Gori obavezna pocev od 2021 izvjestajne godine.

5.02. Zemljiste i objekti

/ eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Gradjevinski objekti	1.013.492	0	0	1.013.492
Ispravka vrijednosti	0	(12.668)	0	(12.668)
Ukupno	1.013.492	(12.668)	0	1.000.824

Sredstva kojima narucilac revizije raspolaze na kraju izvjestajne godine, koja imaju karakter nekretnina, a koja se sredstva obuhvataju na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja strukturirana su od materijalnih sredstava – gradjevinski objekti – poslovni prostor u visespratnoj zgradi.

U prethodnoj izvjestajnoj godini narucilac revizije je preko ovlascenog procjenjivaca izvrsio procjenu raspolozivih resursa, pri cemu je procijenjena vrijednost raspolozivog poslovnog prostora utvrdjena na iznos 1.013.492 eur.

Prije procjene, nabavna vrijednost predmetnog prostora je iznosila 989.880 eur, otpisana vrijednost je bila 280.185 eur, odnosno knjigovodstvena vrijednost poslovnog prostorakojim je narucilac revizije raspolagao je bila 709.695 eur.

U inplementaciji procjene predmetnog poslovnog prostora narucilac revizije je primijenio model po kojem se procijenjenu vrijednost u momentu procjene prihvatio kao nabavnu vrijednost, pri cemu je akumulirana amortizacija svedena na nulu, procijenjena knjigovodstvena vrijednost je identicna procijenjenoj nabavnoj vrijednosti.

Kada entiteti odaberu ovaj model vrednovanja sredstava, amortizacija njihova se bazira na preostalom vijeku koriscenja sredstava koja su bila predmet procjene.

Shodno prednjem narucilac revizije je Odlukom Savjeta broj 01-109/4-22 od 14.02.2022 godine utvrdio preostali vijek koriscenja poslovnog prostora na 80 godina, sto znaci da se amortizacija predmetnog poslovnog prostora u narednom periodu obracunava po amortizacionoj stopi 1,25%.

Saglasno prednjim napomenama amortizacija poslovnog prostora je za izvjestajnu godinu utvrdejan u iznosu 12.668 eur.

U toku izvjestajne (2021) godine, narucilac revizije nije vrsio nova ulaganja u nekretnine , odnosno stanje sredstava sa ove bilansne pozicije na kraju izvjestajne godine je identicno stanju sa pocetka izvjestajne godine, a nepokretnosti kojima narucilac revizije raspolaze na kraju izvjestajnog perioda upisane su u evidenciju Uprave za nekrentine Crne Gore – Podrucna jedinica Podgorica :

- U LN 4420, KO Podgorica I, KP 1307/3, svojina nad gradjevinskim obejktima, odnosno posebnim dijelovima objekata u obimu prava – jedini vlasnik : PD 45 = 11m², PD 46 = 11m², PD 47 = 11m², PD 48 = 10m², PD 77 = 11m², PD 78 = 11m², PD 150 = 197m², PD 151 = 241m².

  Po ovom listu nepokretnosti narucilac revizije nema vlasnistva na posebnim dijelovima objekata, a u momentu izdavanja ovog Izvjestaja predmetne nepokretnosti mogu biti slobodne za pravni promet i koriscenje , jer predmetne nepokretnosti nisu opterecene bilo kojim teretom, odnosno zalogom , te shodno tome mogu biti slobodne za pravni promet.

Sredstva koja su obuhvacena na ovoj bilansnoj poziciji su evidentirana po istorijskom trosku sto je u skladu sa MRS/MSFI – apriorno MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema.

Na osnovu analize ostvarenih rezultata u poslovanju pojedinacnih sredstava , odnosno koriscenja raspolozivih kapaciteta i ostvarivanja prihoda , odnosno tzv generisanja gotovine, kao ni po drugim osnovama nije bilo indikatora da je u izvjestajnoj godini doslo do umanjenja vrijednosti sredstava.

Shodno prednjem nije bilo razloga da se na bilansiranje , odnosno procjenu sredstava kojima narucilac revizije raspolaze na kraju izvjestajne godine primijeni MRS 36 – umanjenje vrijednosti sredstava.

5.03. Postrojenja i oprema

/ eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Vozila	11.224	0	0	11.224
Ispravka vrijednosti vozila	0	(2.696)	0	(2.696)
Kancelarijska oprema	54.763	17.370	0	72.133
Ispravka vrijednosti knacelarijske opreme	0	(14.883)	0	(14.883)
Kancelarijski namjestaj	15.288	5.862	374	20.776
Ispravka vrijednosti kancelarijskog namjestaja	0	(7.695)	(68)	(7.627)
Ukupno	81.275	2.042	306	78.927

Na ovoj bilansnoj poziciji su priznata ulaganja u oprem – vozila, kancelarijska elektronska oprema i kancelarijski namjestaj.

Kao sto sam vec opisao u prethodnoj napomeni narucilac revizije je u prethodnoj izvjestajnoj godini vrsio procjenu raspolozivih resursa, odnosno nracuilac revizije je preko ovlascenog procjenjivaca izvrsio procjenu i raspolozive opreme.

Na osnovu racunovodstvenih evidencija, nabavna vrijednost i ukumulirana amortizacija vozila prije procjene je bila 40.171 eur, odnosno vozila kojima je narucilac revizije raspolagao na dan procjene nisu imala knjigovodstvenu vrijednosti – bila su racunovodstveno a otpisan u cjelosti. Procjenom procjenjivaca utvrdjena je vrijednost vozila u iznosu 11.224 eur.

Nabavna vrijednost kancelarijske opreme na prije procjene je iznosila 97.165 eur , otpisana vrijednost je bila 63.925 eur, knjigovodstvena vrijednost je iznosila 33.240 eur, procjenom je utvrdjena vrijednost kancelarijske opreme u iznosu 54.763 eur.

Na bazi racunovodstvenih evidencija, prije angazovanja procjenjivaca, nabavna vrijednost kancelarijskog namjestaja je bila 44.939 eur, otpisana vrijednost je iznosila 38.325 eur, knjigovodstvena vrijednost je bila 6.614 eur, a procjenom jeutvrdjena vrijednost kancelarijskog namjestaja na dana procjene u iznosu 15.288 eur.

U izvjestajnoj godini narucilac revizije nije imao registrovanih ulaganja u nabavku vozila.

Ulaganja u nabavku kancelarijske oprema uizvjestajnoj godini su bila 17.371 eur – mreza za server = 12.341 eur, racunari = 1.452 eur + 290 eur + 2.104 eur + 902 eur, memorije = 119 eur, monitor = 282 eur, tastature, slusalice, usb,... 1.204 eur.

Po vec opisanom modelu narucilac revizije je procijenjenu vrijednost u momentu procjene prihvatio kao nabavnu vrijednost, pri cemu je akumulirana amortizacija svedena na nulu, procijenjena knjigovodstvena vrijednost je identicna procijenjenoj nabavnoj vrijednosti, a shodno vec ranijem opisu pri inplementaciji ovog modela, amortizacija procijenejnih sredstava se bazira na preostalom vijeku koriscenja sredstava koja su bila predmet procjene.

Naruciolac revizije je u izvjestajnoj godini izvrsionabavku kancelrijskog namjestaja u vrijednosti 5.862 eur – radne fotelje = 9 komada, konferencijske stolice = 6 komada, radni stolovi = 3 komada, pokretni fiokari = 3 komada, ormari = 2 komada, konferencijski sto = 1 komada, sigurnosni sef,....

Shodno prednjem narucilac revizije je obracun amortizacije kancelarijske opreme izvrsio uz primjenu amortizacionih stopa od 16.67% do 50%, za postojecu (procijenjenu opremu).

Shodno Odluci Savjeta broj 01-109/4-22 od 14.02.2022 godine, za novonabavljenu telefonsku i slicnu opremu su utvrdjene godisnje amortizacione stope od po 25%, elektronsku racunarsku opremu su utvrdjene godisnje stope amortizacije u iznsou od po 30% i ostala oprema je predivdjeno da se amortizuje po godisnjim amortizacionim stopama od po 20%.

Prosjecne amortizacione stope po kojima je obracunata amortizacija opreme priznate na ovoj bilansnoj poziciji, u izvjestajnoj godini su iznosile za – vozila = 24%, kancelarijsku opremu = 21% i za kancelrijski namjestaj = 37%.

Revizijom sam utvrdio da je na predlog posebne komisije narucilac revizije Odlukom Savjeta broj 03-820/3-21 od 11.10.2021 godine, izvrsio otpis 17 komada raznog kancelarijskog namjestaja nabavne vrijednosti 374 eur, otpisane vrijednosti 68 eur, odnosno knjigovodstvene vrijednosti 306 eur.

Skrecempaznju upravi narucioca revizije na obavezu formiranja posebne komisije u slucajevima kada s evrsi otpis sredstava, ciji je zadatak da uklone otpisana sredstva sa popisnih mjesta narucioca revizije – odlaganjem na odredjenu deponiju saglasno regultivi koja uredjuje upravljanje otpadom u skladu s zastitom zivotne sredine, eventualno ustupanje otpisanih sredsava zainteresovanim socijalnim kategorijama,...

Ova komisija ima obavezu da sacini izvjestja o ukljanjanju, odnosno o nacinu uklanjanja otpisanih sredstava van lokacija koje koristi narucilac revizije, koji izvjestaj s odlukom o otpisu sredstava cini cjelinu.
Sredstva koja su obuhvacena na ovoj bilansnoj poziciji su evidentirana po istorijskom trosku sto je u skladu sa MRS/MSFI – apriorno MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema.

5.04. Ostala nepomenuta materijalna sredstva

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Ostala sredstva – knjige	1.121	0	0	1.121

Na ovoj poziciji u Bilansu stanja obuhvaceni su podaci o knjigama kojima narucilac revizije raspolaze, koje je nabavio u ranijem periodu.
Napominjem da knjige kao umjetnicka djela, ne podlijezu amortizaciji – njihova vrijednost je trajna, odnosno postoji mogucnost da se vrijednost knjigama uvecava s protekom vremena.

5.05. Dati avansi

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Dati avansi	866	0	866	0

Na ovoj poziciji su obuhvacena potrazivanja narucioca revizije po osnovu datih avansa u ranijem peridu , koji su iskorisceni u izvjstejanoj godini, odnosno narucilac revizije na kraju izvjestajne godine nije imao registrovanih potrazivanja po osnovu datih avansa povjeriocima.

5.06. Potrazivanja od kupaca

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Potrazivanja od kupaca u zemlji	0	927.368	927.368	0

Osnovna poslovna aktivnost i obaveza narucioca revizije, saglasno Zakonu o osiguranju i internim aktima narucioca revizije, je nadzor nad radom lica koja mogu obavljati poslove iz djelatnosti osiguranja iz clana 4 Zakona.
Narucilac revizije, shodno odredbama Zakona o osiguranju ima status regulatornog organa i ima obavezu da do 1% od osnovice koju cini bruto premija tih lica – clan 175 Zakona.
Narucilac revizije je Odlukom o naknadama Agencije za nadzor osiguranja (» Sl.list CG » broj 26/15 i broj 38/15), utvrdio cijenu za izvrseni nadzor nad radom lica koja mogu obavlajti poslove iz djelatnosti osiguranja u iznosu 0,99% od bruto premije tih lica.
Lica koja obavljaju poslove iz oblasti osiguranja placaju ovu naknadu bez obzira na usluge izvrsenog nadzora, koji se realizuje prema planu i procjenama narucioca revizije.
Osnovicu za obracun ove naknade cine podaci iz revidiranih bilansa uspjeha lica koja se bave poslovima iz djelatnosti osifuranja , koji finansijski iskazi su dostavljeni naldeznim drzavnim organima.
Obracun ove naknade u tekucoj godini se vrsi naosnovicu iz finansijskih iskaza lica koja se bave poslovima iz djelatnosti osiguranja za prethodnu godinu i taj iznos naknade utvdjena na taj nacin ima procijenjeni, odnosno akontitativni karakter. Kada ta lica sastave i nadleznim organima dostave revidirane finansijske iskaze , odnosno bilanse uspjeha, narucilac revizije vrsi konacan obracun primjenom utvrdjne stope 1% na bruto premiju iz bilansa uspejah za godinu na koju s eobracunata naknada odnosi. Ovako utvrdjena nanknada se uporedjuje s vec obracunatom procijenjenom naknadom i lica koja se bave poslovima iz djelatnsoti osiguranja se zaduzuju za utvrdjenu razliku , odnosno ukoliko se to obracunom utvrdi umanjuje im se vec ranije utvrdjena naknada.

Narucilac revizije je za izvjestajnu (2021) godinu ovu naknadu utvrdio na bazi finansijskih iskaza (bilansi uspjeha) koje su lica koja se bave poslovima iz djelatnosti osiguranja dostavila Upravi prihoda i rashoda Crne Gore za prethodnu (2020) godinu, kao u tabeli ispod :

Naziv drustva za poslove iz djelatnosti osiguranja	Bruto premija iz Bilansa uspjeha za 2020 godinu	Obracunata naknada za 2021 godinu (akontacija dokonacnog obracuna)
» Lovcen osiguranje » ad Podgorica – nezivotno osiguranje	31.963.960	316.443
» Lovcen osiguranje » ad Podgorica – zivotno osiguranje	4.285.070	42.422
» Sava osiguranje » ad Podgorica	12.837.141	127.088
» Grave nezivotno osiguranje » ad Podgorica	6.342.688	62.793
» Grave osiguranje » ad Podgorica	8.363.032	82.794
» Uniqa nezivotno osiguranje » ad Podgorica	11.737.139	116.198
» Generali osiguranje Montenegro » ad Podgorica	11.069.595	109.589
» Uniqa zivotno osiguranje » ad Podgorica	1.873.159	18.544
» Wiener stadtische zivotno osiguranje » ad Podgorica	5.201.757	51.497
Ukupno	93.673.541	927.368

Narucilac revizije, je saglasno odredbama Zakona o osiguranju, da obracuna i naplati naknade nadzora za lica koja se bave poslovima iz djelatnosti osiguranja do 1%, bruto premije, obracun naknade utvrdila na iznos 0,99% na iznos bruto premija drustava za osiguranje koja svoje poslovne aktivnosti iz oblasti osiguranja realizuju u Crnoj Gori, u iznosima kao u tabeli prethodno.
Shodno prednjem narucilac revizije je obracunao i u izvjestajnoj godini izvrsio napaltu obracunate naknade :

Naziv drustva za poslove iz djelatnosti osiguranja	Obracunata potrazivanja (naknada)	Naplacena potrazivanja (naknada)	Saldo
» Lovcen osiguranje » ad Podgorica – nezivotno osiguranje	316.443	316.443	0
» Lovcen osiguranje » ad Podgorica – zivotno osiguranje	42.422	42.422	0
» Sava osiguranje » ad Podgorica	127.088	127.088	0
» Grave nezivotno osiguranje » ad Podgorica	62.793	62.793	0
» Grave osiguranje » ad Podgorica	82.794	82.794	0
» Uniqa nezivotno osiguranje » ad Podgorica	116.198	116.198	0
» Generali osiguranje Montenegro » ad Podgorica	109.589	109.589	0
» Uniqa zivotno osiguranje » ad Podgorica	18.544	18.544	0
» Wiener stadtische zivotno osiguranje » ad Podgorica	51.497	51.497	0
Ukupno	927.368	927.368	0

Narucilac revizije na osnovu racunovodstvenih evidencija nema obracunatih nenaplacenih potrazivanja (za naknade za nadzor rada drustava za osiguranje), na krjau izvjestajne godine, koje stanje su potvrdili duznici (drustva za osiguranje) dostavljenim potvrdama salda dugovanja prema naruciocu revizije

5.07. Ostala nepomenuta potrazivanja

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Potrazivanja od zaposlenih po osnovu datih akontacija za sluzbena putovanja	0	4.550	4.550	0
Potrazivanja po osnovu povracaja stambenih kredita	0	16.565	0	16.565
Potrazivanja od drzavnih organa po osnovu refundacije bolovanja	11.991	11.896	17.868	6.019
Ostala potrazivanja	150	334	407	77
Potrazivanja za pogresne uplate	0	100	100	0
Ukupno	12.141	33.445	22.925	22.661

Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvacena su ostala otrazivanja narucioca revizije od :

- Centra za socijlani rad Podgorica, poosnovu refundacije troskova za isplacene naknade zarada zaposlenim radnicama koje koriste odsustvovanje s posla po osnovu odsustva s posla, usled privremene sprijecenosti za rad, u iznosu 6.019 eur,
- Ranije zaposlene radnice, narucioca revizije, koja je dok je bila u radnom odnosu kod narucioca revizije, iskoristila kredit od narucioca revizije, za rjesavanje stambenih potreba. S obzirom da je imenovana raskinula radni odnos s naruciocem revizije, neotplacene obaveze po tom osnovu u iznosu 16.497 eur, korisnica kredita je obavezna uplatiti naruciocu revizije u tri mjesecne rate , odnosno do 30.04.2022 godine – Anex broj 03/618/12-19 od 27.12.2021 godine, Ugovora opravima i obavezama zaposlene u vezi sa dodjelom sredstava za pomoc u rjesavanju stambenih potreba , broj 03-618/7-19 od 29.07.2019 godine.

5.08. Gotovina na racunima i u blagajni

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Ziro racun – PBCG	338.474	447.071	572.748	212.797
Ziro racun - CKB	335.466	316.999	248.872	403.593
Ziro racun – NLB	312.247	207.417	66.666	452.998
Ziro racun – stambeni fond	328	103.000	102.784	544
Racun za platni promet sa inostranstvom – PBCG	5.794	0	0	5.794
Racun za platni promet sa inostranstvom – CKB	5.764	21.200	25.939	1.025
Visa business kartica – CKB	0	542	542	0
Glavna blagajna	804	2.573	2.459	918
Prelazni racun – gotovina	0	2.345	2.345	0
Ukupno	998.877	1.101.147	1.022.355	1.077.669

Novcana sredstva narucioca revizije na kraju izvjestajne godine predstavljaju sredstva na racunima za platni promet u zemlji koje narucilac revizije ima registrovane kod:

- Crnogorske komercijalne banke ad Podgorica, ziro racun broj 510-1418-54 = 403.593,41 eur,
- NLB banke ad Podgorica, ziro racun broj 530-20445-79 = 452.997,94 eur,
- Prva banka Crne Gore ad Podgorica , ziro racun broj 535-7927-63 = 212.796,97 eur,
- Crnogorske komercijalne banke ad Podgorica – fond za stambene potrebe, ziro racun broj 510-1729-91 = 543,56 eur.

Novcana sredstva na racunima za platni promet sa inostranstvom na kraju izvjestajnog perioda, nalaze se na racunima koje narucilac revizije ima registrovane racune kod:

- Crnogorska komercijalna banka ad Podgorica , partija broj 0052700000028 = 1.025,53 eur,
- Prva banka Crne Gore ad Podgorica, partija broj 0051600000040 = 5.793,61 eur.

Na osnovu racunovodstvenih evidencija narucilac revizije je na kraju izvjestajne godin raspolagao sredstvima u blagajni u iznosu 917,52.

Shodno prethodno prezentiranoj strukturi narucilac revizije je na kraju izvjestajne godine raspolagao novcanim sredstvima na racunima u bankama u iznosu 1.077.669 eur.

U postupku revizije obezbijedio sam potvrde svih banaka kod kojih narucilac revizije ima registrovane racune za platni promet u zemlji i sa inostranstvo, a podaci sa dostavljenih konfirmacija u potpunosti odgovaraju podacima o stanju sredstava iz racunovodstvene evidencije narucioca revizije na kraju izvjestajne godine.

5.09. Aktivna vremenska razgranicenja

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Unaprijed placene obaveze	4.217	3.960	6.091	2.086

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja obuhvacena su vremeski razgranicena placanja obaveza izvrsena u izvjestajnoj ogdini a obaveze se odnose na naredni period – osiguranje sredstava = 1.634 eur, domen .me = 213 eur i elektornksa baza propisa (katalgo propisa) = 238 eur.

5.10. Osnovni kapital

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Upisani kapital – ulozi vlasnika	0	0	0	0

Ranije samovim Izvjestajem konstatovao da revizijom nisam nisam utvrdio da li je osnivac obezbijedio pocetna sredstva za rad Agencije za nadzor osiguranja i u kojem iznosu – osnivacki kapital.

Statutom pitanje osnovnog kapitala nije utvrdjeno, a na osnovu raspolozivih evidencija i finansijskih iskaza utvrdio sam da se na kraju izvjestajne godine kapital narucioca revizije sastoji iz revalorizacionih rezervi u iznosu 347.970 eur i nerasporedjenog dobitka u poslovanju u iznosu 1.759.782 eur.

Korisnicima Izvjestaja skrecem paznju da iznos kapitala predstavlja nivo garancija povjeriocima i kreditorima u naplati njihovih plasmana kod entiteta, a ta garancija se apriori potvrdjuje preko iznosa osnovngo kapitala, odnosno garancije povjeriocima kapitalom bez osnovnog kpaitala, ne mogu biti pouzdane za povjerioce i kreditore u naplati svojih potrazivanja, odnosno plasmana od duznika.

5.11. Pozitivne revalorizacione rezerve i nerelaizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Revalorizacione rezerve	348.276	0	306	347.970

Revizijom sam utvrdio da je narucilac revizije u uporednoj (2020) izvjestajnoj godini izvrsio procjenu sredstava preko ovlascenog procjenjivaca, u kojem postupku su utvrdjene pozitivne razlike procijenjene vrijednosti u odnosu na njihovu knjigovodstvenu vrijednost – revalorizacioni visak :

- Revalorizacione rezerve po osnovu procjene vrijednosti gradjevinskih objekata = 303.798 eur,
- Revalorizacione rezerve po osnovu procjene vrijednosti vozila = 11.224 eur,
- Revalorizacione rezerve po osnovu procjene vrijednosti kancelarijskog materijala = 10.079 eur,
- Revalorizacione rezerve po osnovu procjene vrijednosti racunarske opreme = 23.175 eur.

Shodno prednjem, ukupne revalorizacione rezerve koje su utvrdjene u prethodnoj izvjestajnoj godini u postupku procjene su iznosile 348.276 eur.
Strucnim sluzbama skrecem paznju da racunovodstvene evidencije o revalorizacionim rezervama treba uspostaviti po nosiocima, odnosno analiticki.
U izvjestajnoj godini narucilac revizije je izvrsio otpis sredstava procijenjene nabavne vrijednost 374 eur, ispravke vrijednosti 68 eur, a na otpisana sredstva se odnose revalorizacione rezerve u iznosu 306 eur, za koji iznos su umanjene revalorizacione rezerve sa ove bilansne pozicije.
Nakon prethodno opisanih korekcija, ukupne revalorizacione rezerve na kraju izvjestajne godine iznose 347.970 eur.
Upravi narucioca revizije skrecem paznju na mogucnost iz pragrafa 41 MRS 16 Nekretnine, postrojenja i oprema, o prenosu razlike obracunate amortizacije kada se obracun bazira na revalorizovanoj vrijednosti i amortizacije obracunate na osnovici koju cini nabavna vrijednost, odnosno cijena kostanja, tih sredstava

5.12. Nerasporedjena dobit/visak prihoda nad rashodima

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Nerasporedjeni dobitak	1.634.812	124.970	0	1.759.782

Kumulativni poslovni rezultat narucioca revizije na pocetku izvjestajne godine je imao karakter nerasporedjene dobiti / viska prihoda nad rashodima u iznosu 1.634.812 eur.
Narucilac revizije je u izvjestajnom periodu ostvario ukupne prihode u iznosu 961.723 eur, uz ukupne rashode iz izvjestajne godine u iznosu 836.753 eur, na osnovu kojih odnosa je utvrdjen dobitak/ visak prihoda nad rashodima perioda u iznosu 124.970 eur.
Narucilac revizije nije obveznik poreza na dobiti pravnih lica, te sa tih razloga nije obveznik obracunavanja (tekuceg) poreza na dobiti pravnih lica, niti odlozenih poreza.
Shodno prednjem, konacan kumulativni poslovni rezultat narucioca revizije na kraju izvjestajne godine ima karakter nerasporedjenog dobitka / viska prihoda nad rashodima u iznosu 1.759.782 eur.

5.13. Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Rezervisanja za otpremnine za prestanka radnog odnosa i jubilarne nagrade	28.873	1.394	7.937	22.330

Na ovoj bilansnoj poziciji su obuhvaceni podaci o rezervisanjima za moguce obaveze za otpremnine za odlazak u penziju i obaveze za jubilarne nagrade.
Skrecem paznju da bi se na ovoj bilansnoj poziciji trebale obuhvatiti i obaveze po osnovu izdvajanja sredstva u fond za rjesavanje stambenih pitanja zaposlenih, ali u postupku revizije nisam s pouzdanoscu mogao utvrditi da li postoji vremenski lan izmirenja utvrdejnih obaveza po otm osnovu.
Usled tih okolnosti, podrazumijevao sam da se utvrdjene obaveze mogu smatrati dosjelim u momentu donosenja odluke o utvrdjivanju iznosa sredstava koja se za te potrebe obracunavaju, shodno internim aktima na godisnjm niovu, odnosno da obracunate obaveze imaju tkuci karakter i priznate su na drugoj bilansnoj poziciji III/5.14 – Kratkorocna rezervisanja.
U izvjestajnoj godini narucilac revizije je preko ovlascenog aktuara utvrdio rezervisanja za obaveze narucioca revizije prema zaposlenima saglasno smjernicama MRS 19 – Primanja zaposlenih.
Na osnovu izvjestaja aktuara, ranije utvrdjena rezervisanja (stanje na dan 01.01.2021 godina) su iznosila 28.873 eur – rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju u iznosu 3.639 eur i rezervisanja za jubilarne nagrade u iznosu 25.234 eur.
Obracunata rezervisanja (procijenjene obaveze) za jubilarne nagrade u izvjestajnoj godini su utvrdjene u iznosu 26.347 eur, sto predstavlja povecanje rezervisanja za 1.113 eur. Narucilac revizie je u izvjestajnoj godini izvrsio placanja po osnovu jubilarnih nagrada u iznosu 7.937 eur, odnosno rezervisanja za jubilarne nagrade na kraju izvjestajne godine iznose 18.410 eur.

Rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju na pocetku izvjestajne godine su iznosila 3.639 eur, u toku godine utvrdjena u iznosu 3.920 eur, odnosno povecanja za 280 eur, u toku izvjestajne godine nije bilo placanja po tomosnovu , odnosno rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju na kraju izvjestajne godine iznose 3.920 eur.
Shodno prednjem, saglasno izvjestaju aktuara narucilac revizije je utvrdio, na kraju izvjestajne godine, rezervisanja saglasno MRS 19 – Primanja zaposlenih u ukupnom iznosu 22.330 eur – rezervisanja za jubilarne nagrade u iznosu 18.410 eur i rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju u iznosu 3.920 eur.

5.14. Kratkorocna rezervisanja

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Rezervisanja za obaveza za izdvajanja sredstava za potrebe stambenog fonda	86.312	0	51.232	35.080

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu stanja narucioca revizije za izvjestajnu godinu obuhvacean su rezervisanja (obaveze) za izdvajanja sredstava u fond za rjesavanje stambenih potreba zaposlenih kod narucioca revizije – saglasno odredbama Odluke o formiranju fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agencijiza nadzor osiguranja – broj 01-1065/5-14 od 29.09.2014 godine.
Ovom Odlukom je utvrdjeno da ce Agencija za nadzor osiguranja za potrebe finansiranja Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja, obezbijediti pocetna sredstva iz akumulirane dobiti u iznosu 100.000 eur , a u narednim godinama pocev od 01.01.2015 godine ce se u sredstva toga Fonda iz sredstava narucioca revizije obezbedjivati sredstva u iznosu 5% na iznos ukupno ostvarenih prihoda, po revidiranim finansijskim iskazima.
Odredbe ove odluke u clanovima jedan i dva su uobicajenog i klasicnog karakera za formiranje odredjenih namjenskih fondova u entitetima koji odluce da formiraju te fonodeve, odnosno razne rezerve bilo sa konkretnim namjenskim karakterom ili rezerve opsteg karaktera. Napominjem da ne postoji zakonska obaveza formiranja reezrvi , odnosno namjenskih fondova, ali svaki entitet, moze shodno mogucnostima i potrebama da formira rezerve – fondove.
Na osnovu odredbe u clanu trecem ove Odluke utvrdjneo je da se sredstva Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja , drze sa ostalim sredstvima, odnosno sredstva opredijeljena za potrebe ovog Fonda se nalaze na racunima koji imaju redovan (nenamjenskim) karakter.
Obezbedjenje sredstava za potrebe Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja vrsi se na bazi rezervisanja sredstava, odnosno utvrdjivanja obaveza za izdvajanje sredstava sa racuna za redovno poslovanje za prenos na racun toga Fonda, a realizacija tih obaveza se vrsi shodno potrebama Fonda, odnosno kada se u utvrdjenoj proceduri zaposlenima odobre sredstva za potrebe rjesavanja stamebnih potreba zaposlenih narucioca revizije.
Utvrdjene obaveze po prednjem osnovu na pocetku godine su iznosile 86.312 eur, a narucilac revizije je u toku izvjestajne godine Odlukom o dodjeli sredstava za pomoc u rjesavanju stambenih potreba zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja broj 01-557/4-21 od 26.05.2021 godine, odobrio sredstva za dvoje zaposlenih narucioca revizije u iznosu 51.232 eur u bruto iznosu
Shodno prednjim napomenama narucilac revizije na kraju izvjestajne godine, na osnovu raspolozivih evidencija ima registorvane obaveze za prenos sredstava na racun Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja u iznosu 35.080 eur.
Revizijom sam utvrdio da je narucilac revizije u izvjestajnoj godini, Odlukom (Savjeta) o dopuni Odluke o formiranju fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja, broj 01-733/3-20 od 23.09.2020 godine, izvrsilo izmjene Odluke o formiranju fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agencijiza nadzor osiguranja – broj 01-1065/5-14 od 29.09.2014 godine
Saglasno Odluci iz 2014 godine, narucilac revizije ima obavezu da za potrebe Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja opredijeli sredstva u iznosu 5% iznosa ukupnih prihoda perioda za koji se vrsi obezbedjenje ovih sredstava.
S obzirom da je narucilac revizije u izvjestajnoj (2021) godini ostvario ukupne prihode u iznosu 961.723 eur, Agencija za nadzor osiguranja je trebala po tom osnovu izvrsiti obezbedjenje sredstava (rezervisati) 961.723 eur x 5% = 48.086 eur.

Odlukom Savjeta narucioca revizije iz septembra 2021 godine, odluceno je da se koriguje Olduka iz septembra 2014 godine, na nacin sto se ta odluka nece primjenjivati za 2021 godinu.
Shodno prednjem, ne postoji obaveza narucioca revizije o obezbedjenju sredstava za potrebe Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja, odnosno te obaveze iznose nula eur za 2021 godinu.
Revizijom sam utvrdio da narucilac revizije obaveze po osnovu obezbedjenja sredstava za potrebe Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja, evidentira na racunima grupe 40, koja grupa ima dugorocni karakter i racuni te grupe ne priznaju se na ovoj bilansnoj poziciji, vec na pozicijama Dugorocna rezervisanja.
Uprava narucioca revizije treba da jasno utvrdi vremenski rok izvrsenja obaveza za potrebe Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja, te ukoliko utvrdi da je taj rok duzi od jedne godine, te obaveze se ne priznaju na racunima grupe 46 – Kratkorocna rezervisanja, vec na racunima grupe 40 – Dugorocna rezervisanja. Iznos obaveza, ukoliko je to moguce utvrditi, koji bi se trebao izvrsiti u roku od 12 mjeseci u odnosu na datum bilansa stnaja, bi se trebao prenijeti u sa racuna grupe 40 – Dugorocna rezervisanja u korist racuna u okviru grupe 42 – Tekuci dio dugorocnih obaveza.
Na osnovu raspolozive dokumentacije i karaktera Odluke na osnovu koje se formiraju opisane obaveze, iste imaju tekuci karakter, te je sa tih razloga potrebno da se obaveze registrovane na racunu 40400 – Rezervisanja za troskove stambenog fonda, reklasifikuju u korist racuna 467 – Kratkorocna reezrvisanja.

5.15. Primljeni avansi, depoziti i kaucije

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Obaveze za primljene avanse	9.889	286	10.037	138

Na osnovu racunovodstvenih evidencija, neizmirene obaveze narucioca revizije koje se priznaju na ovoj bilansnoj poziciji - obaveze za primljene avanse, na pocetku izvjestajne su iznosile 9.889 eur – » Generali osiguranje » Podgorica = 9.751 eur i » Martines » Podgorica = 138 eur.
Na kraju izvjestajne godine narucilac revizije, na osnovu racunovodstvenih evidencija imaregistrovane obaveze po osnovu primljenih avansa u iznosu 138 eur – » Martines » Podgorica.

5.16. Obaveze prema dobavljacima

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Obaveze prema dobavljacima u zemlji	9.153	131.758	132.287	8.624
Obaveze prema dobavljacima u inostranstvu	0	25.556	25.556	0
Ukupno	9.153	157.314	157.843	8.624

Na osnovu racunovodstvenih evidencija, neizmirene obaveze narucioca revizije prema dobavljacima u zemlji i inostranstvu koje se priznaju na ovoj bilansnoj poziciji na kraju izvjestajne godine iznose 8.624 eur – Uprava za nekretnine Podgorica = 6.250 eur, » T-com – Crnogorski telekom » Podgorica = 190 eur, » T- mobile » Podgorica = 819 eur, » Generali osiguranje » Podgorica = 56 eur, » Sluzbeni list Crne Gore » Podgorica = 45 eur, » S press » Podgorica = 50 eur, Elektorprivreda Crne Gore – Snabdijevanje Podgorica = 496 eur, » Cistoca » Podgorica = 61 eur, » Vodovod i kanalizacija » Podgorica = 25 eur, Posta Crne Gore Podgorica = 76 eur, » Jugopetrol » Podgorica = 122 eur, » Arhimed » Podgorica = 290 eur, Centralno depozitarno klirinsko drustvo Podgorica = 145 eur.

5.17. Ostale kratkorocne obaveze

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Obaveze za neto zarade	0	328.786	328.786	0
Obaveze za neto ostala licna primanja	0	105.213	105.213	0
Obaveze naknada za clanove Savjeta	0	12.340	12.340	0
Obaveze za naknade po ugovorima o dopunskom radu	0	4.080	4.080	0
Obaveze za porez na zarade	0	45.146	45.146	0
Obaveze za porez na naknade clanovima Savjeta	0	1.575	1.575	0
Obaveze za porez na ostala licna primanja	0	11.771	11.771	0
Obaveze za porez na naknade po ugovorima o dopunskom radu	0	483	483	0
Obaveze za doprinose za PIO na teret zaposlenih	0	84.305	84.305	0
Obaveze za dopronise za PIO na teret poslodavca	0	30.913	30.913	0
Obaveze za dopronose za PIO na naknade za clanove Savjeta	0	3.588	3.588	0
Obaveze za doprinose za PIO na naknade po ugovorima o dopunskom radu	0	1.101	1.101	0
Obaveze za doprinose za zdravstvo na teret zaposlenih	0	47.774	47.774	0
Obaveze za doprinose za zdravstvo na teret poslodavca	0	12.927	12.927	0
Obaveze za zaposljavanje na teret zaposlenih	0	2.812	2.812	0
Obaveze za doprinose za zaposljavanje na teret poslodavca	0	2.812	2.812	0
Obaveze za prirez porezu na dohodak fizickih lica	0	8.846	8.846	0
Obaveze za doprinose PKCG	64	1.453	1.517	0
Obaveze za doprinose SSCG	0	1.078	1.078	0
Obaveze doprinosa sindiklanoj organizaciji ANO	0	2.995	2.995	0
Obaveze za zdravstveno osiguranje – sindikalna organizacija ANO	0	3.894	3.894	0
Obaveze za doprinose za profesionalnu rehabilitaciju invalida rada	0	1.879	1.879	0
Obaveze za doprinose Fondu rada	0	1.126	1.126	0
Ostale obaveze za prireze	26	0	0	26
Ukupno	90	716.897	716.961	26

Na ovoj poziciji u bilansu stanja narucioca revizije za izvjestajnu godinu prezentirane su obaveze po osnovu licnih primanja – neto zarade, naknade zarada poosnovu privremene spriejcenosti za rad, naknade za dopunski rad, naknade clanovima Savjeta, naknade za rad u komisijama, jubilarne naknade, pomoci zaposlenima, naknada za sluzbena putovanja,... sa pripadajucim porezima i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje iz i na licna primanja.
Narucilac revizije je u izvjestajnom periodu u kontinuitetu zaposljavao 26 radnika.
Upravi narucioca revizije skrecem paznju da organizovanje sluzbenih putovanja, odnosno procedure odobravanja sluzbenog puta, izvjestavanje sa sluzbenog putovanja, obracun i isplatu troskova po sluzebnom putovanju ureden posebnim internim aktom saglasno odredbama Uredbe o naknadi troskova zaposlenih i javnom sektoru (» Sl.list CG » broj 40/16, broj 28/18 i broj 108/20).
Korisnicima ovog izvjestaja **skrecem paznju** da se poreske obaveze narucioca revizije usaglasavaju s Upravom prihoda i carina Crne Gore, a u izvjestajnoj godini Uprava prihoda i carina Crne Gore nije vrsila nadzor nad obracunom i uplatom poreskih obaveza kod narucioca revizije.
Usled okolnosti prethodno prezentiranih ne mogu konstatovati da su poreske obaveze narucioca revizije na kraju izvjestajne godine usaglasene s Upravom prihoda i carina Crne Gore. Skrecem paznju da prednje konstatacije ne znace utvrdjena odstupanja u dokaznom ispitivanju ove bilansne pozicije, vec je karakter tih konstatacija odredjen objektivnim okolnostima – ispravnost obracuna i naplate javnih prihoda je u nadleznosti Uprave prihoda i carina Crne Gore.

5.21. Pasivna vremenska ragranicenja

/eur /

	01.01.2021 (pocetno stanje)	povecanja	smanjenja	stanje na dan 31.12.2021
Razgranicenja po osnovu povracaja sredstava Fondu za stambenu izgradnju	0	16.498	0	16.498

Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvacena su razgranicenja poosnovu povracaja sredstava koja je ranije zaposlena radnica Nenezic Jovana, iskoristila iz sredstava Fonda za pomoc pri rjesavanju stambenih pitanja zaposlenih u Agenciji za nadzor osiguranja Podogrica.
S obzirom da je imenovana raskinula radni odnos s naruciocem revizije, neotplacene obaveze po tom osnovu u iznosu 16.497 eur, korisnica kredita je obavezna uplatiti naruciocu revizije u tri mjesecne rate , odnosno do 30.04.2022 godine – Anex broj 03/618/12-19 od 27.12.2021 godine, Ugovora opravima i obavezama zaposlene u vezi sa dodjelom sredstava za pomoc u rjesavanju stambenih potreba , broj 03-618/7-19 od 29.07.2019 godine.

5.22. Potencijalne obaveze i potencijalna imovina

Prezentacija materijalno finansijske pozicioniranosti narucioca revizije na poslovnom trzistu i zakljucci iz ovog Izvjestaja su bazirani na dokumentacionim dokazima, odnosno na cinjenicnom stanju.
Na osnovu prezentirane mi dokumentacije, ukljucujuci i izjave uprave narucioca revizije, utvrdio sam da se narucilac revizije ne nalazi u sudskim sporovima pred sudovima u zemlji - niti kao tuzena strana niti kao tuzilac, te sa tih razloga potencijalno po tom osnovu nije realno ocekivati potencijalne obaveze, odnosno potencijalna sredstva.

6. Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha

Transakcije realizovane u izvjestajnom periodu koje se registruju na racunima prihoda i rashoda u ovom dijelu Izvjestaja prezentiram shodno bilansnim semama na kojima se prezentiraju racuni uspjeha. Racune prihoda i rashoda prezentiram u skladnosti sa racunovodstvenim politikama o realizaciji , procjeni , prezentaciji ,odnosno objavljivanju poslovnih transakcija u vezi bilansnih poziicja koje se odnose na racune uspjeha. Svaka bilansna pozicija je prezentirana strukturalno shodno grupisanju srodnih transakcija i podaci su prezentirani adekvatno napred pomenutoj strukuturi sa uporednim podacima iz prethodne izvjestajne godine.

Shodno prednjem ocjena o validnosti procjene i prezentacije bilansnih pozicija moze biti - potvrdjena kao ispravno procijenjena i prezentirana u bilansu stanja, izdata rezerva , odnosno nepotvrdjena ispravnost procjene i prezentacije konkretne bilansne pozicije uz prezentaciju razloga zbog kojih nijebilo moguce potvrditi validnost procjene i prezentacije konkretne bilansne pozicije. Ako nije moguce izdati ocjenu o validnosti procjene i prezentacije konkretne bilansne pozicje te se okolnosti prezentiraju u Izvjestaju.

U nastavku dajem prikaz bilansa uspjeha narucicoa revizije za izvjestajni period sa uporednim podacima. Prezentacija bilansa uspjeha je primjerena vazecim bilansnim semama koje je preporucila profesionalna organizacija za oblast finansijskog izvjestavanja u Crnoj Gori – Institut sertifikovanih racunovodja.

6.01. Ostali prihodi iz redovnog poslovanja

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Prihodi od usluga nadzora nad radom drustava za osiguranje	927.368	937.833
Prihodi od izdavanja licenci	20.500	9.000
Prihodi od ostalih naknada	11.400	20.400
Prihodi po mjera iz izvrsenog nadzora	2.413	0
Ukupno	961.681	967.233

Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvaceni su prihodi iz redovne djelatnosti narucioca revizije iz izvjestajne godine, saglasno Zakonu o osiguranju i internim aktima narucioca revizije - nadzor nad radom lica koja mogu obavljati poslove iz djelatnosti osiguranja iz clana 4 Zakona.

Ranije sam Izvjestajem konstatovao da kontni okvir i bilansne seme za sastavljanje finansijskih iskaza, nisu u potpunosti upodobljene potrebama narucicoa revizije o finansijskom izvjestavanja za djelatnost narucioca revizije.

Usled prednjih okolnosti narucilac revizije za potrebe uspostavljanja racunovodstvenih evidencija primjenjuje Pravilnik o kontnom okviru i sadrzini racuna u kontnom okviru za privredna drustva i druga pravna lica (» Sl.list CG » broj 11/20), a za potrebe finansisjkog izvjestavanja, odnosno za sastavljanej i prezentaciju finansijskih iskaza koristi se Pravilnik o sadrzini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna drustva i druga pravna lica (» Sl.list CG » broj 11/20 i broj 139/21).

Iz samog naziva ovih Pravilnika, jasno je da se istim uredjuje oblast finansijskog izvjestava za pravna lica koja imaju karakter privrednih drustava i drugih pravnih lica koja se bave komercijalnom djelatnostima.

Shodno prethodno pomenutim ogranicenjima u organizaciji racunovodstvenih evidencija i sastavljanju finansijskih iskaza, entiteti slicne organizacije i karaktera i javnog znacaja djelatnosti, imaju dilemu kako da evidentir1aju prihode koji, saglasno regulatornom okviru imaju karakter prihoda iz redovne poslovneaktivnosti.

Pri kreiranju bilansnih sema – Bilans uspjeha, potrebno bi bilo obezbijediti da entiteti prihode iz redovne djelatnosti priznaju na prvoj bilansnoj poziciji, to je osnovno (nepisano) pravilo – prva bilansna pozicija u bilansu uspjeha treba da je namijenjena za unos prihoda iz osnovne djelatnosti entiteta koji na tom obrascu sastavlja izvjestaj o poslovnom uspjehu.

Prema vazecim bilansnim semama za sastavljanje Bilansa uspjeha, na kojima narucilac revizije sastavlja izvjestaj o poslovnom uspjehu je identifikovana kao Prihodi od prodaje – neto prihod, sto upucuje da se na zakljucak da se na toj bilansnoj poziciji priznaju prihodi iz komercijalne (trgovinske) djelatnosti.

Prema mojem misljenju formulaciju ove bilansne pozicije je trebalo upodobiti i za ostale entitete koji ne obavljaju trgovinsku djelatnost, da bi se izbjegle prethodno opisane nejasnosce.

Narucilac revizije, shodno odredbama Zakona o osiguranju, ima status regulatornog organa i ima mogucnost da obracuna nakandu za usluge regulacije, odnosno nadzora nad radom lica koja obavljaju poslove u vezi sa osiguranjem, do 1% od osnovice koju cini bruto premija tih lica – clan 175 Zakona.
Narucilac revizije je Odlukom o naknadama Agencije za nadzor osiguranja (» Sl.list CG » broj 26/15 i broj 38/15), utvrdio cijenu za izvrseni nadzor nad radom lica koja mogu obavlajti poslove iz djelatnosti osiguranja u iznosu 0,99% od bruto premije tih lica. Ovom odlukom su utvrdjene i naknade za ostale usluge koje narucilac revizije pruza licima koja obavljaju poslove iz djelatnosti osiguranja.
Osnovna poslovna aktivnost narucioca revizije je nadzor nad radom drustava za osiguranje, a ova naknada se01 obracunava na osnovicu koji cini bruto premija iz revidiranih bilansa uspjeha lica koja se bave poslovima iz djelatnosti sifuranja , koji finansijski iskazi su dostavljeni naldeznim drzavnim organima.
Obracun ove naknade u tekucoj godini se vrsi na osnovicu iz finansijskih iskaza lica koja se bave poslovima iz djelatnosti osiguranja za prethodnu godinu i taj iznos naknade utvdjen na taj nacin ima procijenjeni, odnosno akontitativni karakter. Kada ta lica sastave i nadleznim organima dostave revidirane finansijske iskaze , odnosno bilanse uspjeha, narucilac revizije vrsi konacan obracun primjenom utvrdjne stope 1% na bruto premiju iz bilansa uspjeha za godinu na koju se obracunata naknada odnosi. Ovako utvrdjena nanknada se uporedjuje s vec obracunatom procijenjenom naknadom i lica koja se bave poslovima iz djelatnsoti osiguranja se zaduzuju za utvrdjenu razliku , odnosno ukoliko se to obracunom utvrdi umanjuje im se vec ranije utvrdjena naknada.
Narucilac revizije je za izvjestajnu godinu ovu naknadu utvrdio na bazi finansijskih iskaza (bilansi uspjeha) koje su lica koja se bave poslovima iz djelatnosti osiguranja dostavila Upravi prihoda i carina Crne Gore za prethodnu godinu:

Naziv drustva za poslove iz djelatnosti osiguranja	Bruto premija iz Bilansa uspjeha za 2020 godinu	Obracunata naknada za 2021 godinu (akontacija dokonacnog obracuna)
» Lovcen osiguranje » ad Podgorica – nezivotno osiguranje	31.963.960	316.443
» Lovcen osiguranje » ad Podgorica – zivotno osiguranje	4.285.070	42.422
» Sava osiguranje » ad Podgorica	12.837.141	127.088
» Grave nezivotno osiguranje » ad Podgorica	6.342.688	62.793
» Grave osiguranje » ad Podgorica	8.363.032	82.794
» Uniqa nezivotno osiguranje » ad Podgorica	11.737.139	116.198
» Generali osiguranje Montenegro » ad Podgorica	11.069.595	109.589
» Uniqa zivotno osiguranje » ad Podgorica	1.873.159	18.544
» Wiener stadtische zivotno osiguranje » ad Podgorica	5.201.757	51.497
Ukupno	93.673.541	927.368

Narucilac revizije je shodno odredbama Zakona o osiguranju i odredbama Odluke o naknadama Agencije za nadzor osiguranja (» Sl.list CG » brij 26/15 i broj 38/158), obracunom naknada za ulsuge izvrsene iz svoje nadleznosti u izvjestajnoj godini obracunao naknade , odnosno prihode po osnovu :

- Izdavanja licenci za obavljanje, poslovne odnosno radne aktivnosti drustava za osiguranje, odnosno za rad zaposlenim u tim drustvima u iznosu 20.500 eur,
- Mjera nadzora nad radom drustava za osiguranje u iznosu 2.413 eur,
- Ostalih usluga u vezi sa radom drustava za osiguranje u iznosu 11.400 eur.

Shodno prednjem, narucilac revizije je u izvjestajnoj godini po osnovu realizovanih redovnih aktivnosti u izvjestajnoj godini ostvario prihode u iznosu 927.368 eur, kao u tabeli prethodno.

6.02. Ostali prihodi iz poslovanja

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Ostali prihodi	0	46

Na ovoj poziciji u bilansu uspjeha za uporednu godinu obuhvaceni su ostali prihodi iz poslovanja u iznosu kao prethodno.

6.03. Nabavna vrijednost prodate robe i troskovi materijala

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Troskovi kancelarijskog materijala	6.312	1.789
Troskovi dnevne stampe	1.328	1.253
Troskovi pretplate na sluzbene novine i troskvoi strucne literature	6.141	942
Troskovi potrosnog materijala	2.021	2.111
Troskovi goriva	1.169	628
Troskovi elektricne energije	4.933	3.766
Troskovi vode	255	290
Ukupno	22.159	10.779

Na ovoj bilansnoj poziciji narucilac revizije je priznao troskove po strukturi i u iznosima kao u tabeli prethodno.
Skrecem paznju, da pojedini troskovi sa ove bilansne pozicije nemaju karakter troskova materijala – troskovi dnevne stampe i troskovi strucne literature i pretplate na sluzbene novine. Ovi troskovi imaju karakter troskova koji se priznaju na bilansnoj poziciji III/6.04 – Ostali troskovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi).
Troskovima materijala smatraju se troskovi koje entiteti trose u obavljanju poslovnih aktivnosti (troskovi materijala za izradu gotovih proizvoda kod proizvodnih enetieta, pomocni materijali, troskovi kancelarisjkog materijala,... sustina je da se materijal fizicki utrosi u poslovnom procesu. Napominjem da su po obimu, odnosno finansijskim vrijednostima najznacajniji gradjevisnki radovi, ali bez obzira na njihov iznos, ukoliko radove izvodi drugo lice (u odnosu na investitora), ulaganja u izgradnju gradjevinskog objekta nemaju karakter troskova materijala, vec karakter troskova usluga (izgradnje gradjevisnkih objekata). Ukoliko investitor izgradnju objekta realizuje u sopstvenoj reziji – vrsi utrosak materijala tada, tada ulaganja u izgradnju gradjevinskih objekata imaju karakter troskova materijala.
Shodno , prednjem preporucujem upravi narucioca revizije da u narednom periodu klasifikaciju troskova u racunovodstvenim evidencijama upodobi karakteru i vrsti nastalih troskova, a prethodno sam dao kratku elaboraciju u vezi sa tim.
Shodno racunovodstvenim politikama narucioca revizije, troskovi koji se obuhvataju na ovoj bilansnoj poziciji se utvrdjuju na bazi metode « fifo « pri cemu je prva izlazna cijena utvrdjivana na bazi prve ulazna (nabavne) cijene.

6.04. Ostali troskovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Troskovi telefonskih i postanskih usluga	12.737	12.781
Troskovi odrzavanja poslovnog prostora (6.314+194=6.508)	6.508	7.751
Troskovi odrzavanja vozila	1.673	270
Troskovi odrzavanja racunarske opreme	42	1.030
Troskovi ostalih usluga odrzavanja opreme	5.470	7.868
Troskovi zakupnina	6.618	4.670
Troskovi reklamnog materijala	598	6.840
Troskovi rezervisanja za otpremnine za odlzak u penziju i troskovi rezervisanja za jubilarne nagrade	1.394	3.463
Troskovi rezervisanja sa Fond za rjesavanje stambenih potreba zaposlenih	0	48.366
Troskovi konsultantskih usluga	4.000	1.900
Troskovi reprezentacije	6.792	7.549
Troskovi premija osiguranja	2.586	2.970
Troskovi bankarskih usluga	2.204	1.380
Troskovi clanrina za IAIS	19.005	19.158
Troskovi clanarina u SFS-CB	16.574	13.708
Troskovi clanarina komori procjenitelja	300	900
Troskovi clanarina PKCG	1.453	1.309
Troskovi clanarina SSCG	1.078	971
Troskovi prireza porezu na dohodak fizcikih lica	8.067	7.046
Troskovi doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zaposljavanje lica sa invlaiditetom	1.879	2.010
Troskovi doprinosa Fondu rada	1.125	992
Troskovi oglasa	665	1.077
Troskovi usluga revizije godisnjeg racuna	2.500	2.500
Troskovi registracije motornih vozila	556	585
Troskovi obrazovanja zaposlenih	4.535	1.192
Troskovi sponzorstava i pomoci	2.710	3.000
Troskovi monitoring medija	2.904	2.662
Troskovi press klipinga	1.292	1.301
Troskovi ostalih neproizvodnih usluga	10.795	11.739
Troskovi advokatskih usluga	0	1.998
Ukupno	126.060	178.986

Na ovoj bilansnoj poziciji u bilansu uspjeha obuhvaceni su troskovi sa strukturom kao u tabeli prethodno.
Najznacajnija pojedinacna participacija u ukupnim troskovima priznatih na ovoj bilansnoj poziciji su troskovi rezervisanja za potrebe rjesavanja stamebnih potreba zaposlenih, clanarina narucioca revizije u International Association of Insurance Supervision (IAIS) i u SFS – CB,...
Troskovi kontribucija u IAIS su utvrdjeni obracunom broj 2021-M-462-001 od 04.12.2020 godine na iznos 20.700 CHF, sto je na dan konverizije u eur iznosilo 19.004,77 eur.
Troskovi po osnovu clanstva narucioca revizije u Savjetu za finansijsku stabilnost se baziraju na na Odluci Savjeta Agencije za nadzor za osiguranje broj 01-756/11-13 od 25.07.2013 godine.
Troskovi zakupnina se odnose na zakup parking prostora i zakup kapaciteta (sale) za odruzavanje poslovnih sastanaka.
Troskovi konsultantskihusluga odnose se na angazovanje » HLB Mont audit » d.o.o. Podogrica u kontroli funkcionisanja interne revizije kod Drustva za osiguranje » Lovcen osiguranje » ad Podgorica.
Troskove neproizvodnih usluga odnose se na usluge aplikativne nadogradnje i izmjene portala Agencije za nadzor osiguranja, usluge dizajniranja i prelom materijala za stampanje, usluge Google,.....
Troskovi edukacije zaposlenih obuhvataju troskove edukacije zaposlenih u izvjestajnoj godini – specijalisticki edukativni program » Master Class : IFRS 17 – Ugovori o osiguranju, strucni seminari u zemlji i inostrastvu,...

Troskovi sponzorstva i pomoci odnose se na sponzorstvo dnevniku » Pobjeda », pomoci fizickim licima po zahtjevima,...
Troskovi monitoringa medija odnose sa na usluge koje je u vezi monitorniga medija realizovao izvrsilac usluga » Arhimed » Podgorica.
Troskovi pres klipinga odnose se na izvrsene usluge od specijalizovane agencije » Nina media kliping » Podogrica.
Ostale strukturalne pozicije sa ove bilanse pozicije po mojem misljenju ne zahtijevaju dodatna objasnjenja z apuno razumijevanje strukture ove bilansne pozicije u bilansu uspjeha.

6.05. Amortizacija

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Amortizacija nematerijalne imovine	1.340	1.727
Amortizacija materijalne imovine	37.943	52.313
Ukupno	39.283	54.040

Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvaceni su troskovi amortizacije stalnih sredstava:

- Amortizacija nematerijalne imovine u iznosu 1.340 eur,
- Amortizacija gradjevinskih objekata (poslovni prostor) u iznosu 12.668 eur,
- Amortizacija opreme u iznosu 25.275 eur.

Plitika amortizacije sredstava koja podlijezu toj obavezi je u izvjestajnoj godini izmijenjena na acin sto je amortizacioni vijek sredstava koja podlijezu toj obavezi upodobljen korisnom vijeku sredstava koji period je utvrdio ovlasceni procjenjivac.
Detaljnija elaboracija u vezi s amortizacijom nematerijalne imovine i materijalne imovine, prezentirana je ranije u ovom Izvjestaju u napomenama uz bilansne pozicije III/5.01 – Koncesije, patenti licence i slicna prava i ostala nematerijalna ulaganja, III/5.02 – Zemljiste o objekti i III/5.03 – Postrojenja i oprema.

6.06. Troskovi neto zarada, naknada zarada i licni rashodi

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021	01.01.2020 31.12.2020.
Troskovi neto zarada	328.111	283.549
Troskovi neto naknada po ugovorima o djelu	0	2.895
Troskovi zarada – varijabilni dio	13.700	4.578
Troskovi neto naknada po ugovorima o dopunskom radu	4.080	1.652
Troskovi naknada za clanove Savjeta	12.340	17.784
Troskovi ostalih licnih primanja (komisije, pomoci...)	17.489	8.506
Troskovi nadnica za sluzbena putovanja	2.096	292
Troskovi prevoza na sluzbenom putu	7.083	3.685
Troskovi sluzbenih putovanja u inostranstvo	562	0
Troskovi pomoci sindiklanoj organizaciji Agencije za nadzor osiguranja	5.472	5.016
Troskovi naknade za zimnicu	20.826	20.475
Troskovi poklona djeci zaposlenih	1.400	0
Ukupno	413.159	348.432

Na ovoj poziciji obuhvaceni su troskovi zaposlenih - troskovi neto zarada, troskovi naknada zarada po osnovu privremene sprijecenosti za rad, troskovi naknih naknada, troskovi pomoci zaposlenima, troskovi naknada za sluzbena putovanja,...
Korisnicima ovog Izvjestaja skrecem paznju da su Troskovi naknada za clanove Savjeta u izvjestajnoj (2021) godini u tabeli prethdno prikazani u neto iznosu, a u uporednoj godini u bruto iznosu.
Narucilac revizije je u izvjestajnom periodu u kontinuitetu zaposljavao 26 radnika.

6.07. Troskovi poreza

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Troskovi poreza na zarade	44.075	41.707
Troskovi poreza na naknade clanovima Savjeta	1.575	0
Troskovi poreza na ostala licna primanja	6.579	599
Troskovi poreza na naknade po ugovorima o dopunskom radu	483	0
Porez na naknade po ugovoru o djelu	0	195
Ukupno	52.712	42.501

Na ovoj poziciji su prezentirani troskovi po osnovu obracunatih poreza iz i na licna primanja. obracunata (i isplacena) po strukturi kao u bilansnoj poziciji prethodno – III/6.06 – Troskovi neto zarada, naknada zarada i ostali licni rashodi. Troskovi poreza na naknade clanova Savjeta iz uporedne godine, nisu obuhvaceni na ovoj bilansnoj poziciji vec na poziciji III/6.07 – Troskovi neto zarada, nakanda zarada i ostali licni rashodi (obuhvaceno iznosom bruto naknada 17.784 eur).

6.08. Troskovi doprinosa za penzije

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Troskovi doprinosa za PIO na zarade – zaposleni	82.520	68.953
Troskovi doprinosa za PIO na naknade clanovima Savjeta	3.588	0
Troskovi doprinosa za PIO na naknade po ugovorima o dopunskom radu	1.101	0
Troskovi doprinosa za PIO na zarade – poslodavac	30.913	27.246
Ukupno	118.122	96.199

Saglasno bilansnim semama koje se koriste za sastavljanje finansijskih iskaza, pocev od 2020 izvjestajne godine, troskovi doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje se u Bilansu uspjeha prikazuju na posebnoj bilansnoj poziciji – kao prethodno.
Troskovi doprinosa za PIO na naknade clanova Savjeta iz uporedne godine, nisu obuhvaceni na ovoj bilansnoj poziciji vec na poziciji III/6.07 – Troskovi neto zarada, nakanda zarada i ostali licni rashodi (obuhvaceno iznosom bruto naknada 17.784 eur).

6.09. Troskovi doprinosa

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021	01.01.2020 31.12.2020.
Troskovi doprinosa na zdravstveno osiguranje - zaposleni	46.763	39.393
Troskovi doprinosa za zaposljavanje – zaposleni	2.752	2.319
Troskovi doprinosa na zdravstveno osiguranje–poslodavac	12.927	11.393
Troskovi doprinosa za zaposljavanje – poslodavac	2.812	2.478
Ukupno	65.254	55.583

Na ovoj poziciji su priznati troskovi ostalih doprinosa za obavezno osiguranje iz i na licna primanja – doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za osiguranje od nezaposlenosti.

6.10. Finansijski prihodi po osnovu tekucih potrazivanja od nepovezanih pravnih lica

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Prihodi od kamata	42	35

Na ovoj poziciji obuhvaceni su prihodi od kamata iz poslovnih odnosa u simbolicnom iznosu kao prthodno.

6.11. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zastite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Rashodi kamata	4	27

Na ovoj poziciji u izvjestajnoj godini obuhvaceni su rashodi kamata kao prethodno.

6.12. Rezultat iz redovnog poslovanja / neto sveobuhvatni rezultat

/eur/

	01.01.2021 31.12.2021.	01.01.2020 31.12.2020.
Prihodi i dobici ukupno	961.723	967.314
Troskovi i rashodi ukupno	(836.753)	(786.686)
Finansijski rezultat	124.970	180.628

Narucilac revizije je u izvjestajnom periodu ostvario ukupne prihode u iznosu 961.723 eur, uz ukupne rashode iz izvjestajne godine 836.753 eur, na osnovu kojih odnosa je utvrdjen dobitak perioda na iznos 124.970 eur.

IV. Sporovi pred sudskim organima u toku

Tekuci sudski sporovi

Na osnovu realizovanih procedura u ovoj reviziji , na osnovu izvedenih dokaza ukljucujuci i izjave rukovodstva, narucilac revizije na kraju izvjestajnog perioda , odnosno do momenta izdavanja ovog Izvjestaja se ne pojavljuje kao strana u sudskim sporovima koji se vode pred sudovima u zemlji i inostranstvu, odnosno narucilac revizije nema nerijesenih sudskih sporova u kojima je narucilac revizije u sporu kao tuzilac niti onih koji su pokrenuti pred sudskim organima protiv – kao tuzena strana.
Prednji zakljucak sam izveo na osnovu raspolozive i u racunovodstvu registrovane dokumentacije do dana bilansa stanja (31.12.2021 godine) kao i na bazi potvrda datih izjava uprave u vezi sa nerijesenim sudskim sporovima koju sam prilozio uz ovaj Izvjestaj.
Sve napred prezentirane napomene upucuju na zakljucak da se predmetni finansijski iskazi narucioca revizije mogu smatrati validnim i pouzdanom osnovom od strane njihovih korisnika za donosenje poslovnih odluka baziranih na informacijama sadrzanim u finansijskim iskazima koji su bili predmet ove revizije , odnosno koji su prezentirani kroz ovaj Izvjestaj.

V. Dogadjaji nakon bilansa stanja 31.12.2021 godine i nacelo stalnosti poslovanja Agencije za nadzor osiguranja Podgorica

U periodu od sastavljanja bilansa stanja - 31.12.2021 godine do dana sastavljanja ovog Izvjestaja u poslovanju ovog preduzeca nije bilo materijalno znacajnih dogadjaja koji bi bitnije uticali na poslovanje i finansijsku pozicioniranost narucioca revizije u narednom periodu od najmanje dvanaest mjeseci.

Finansijski iskazi narucioca revizije za izvjestajnu godinu bazirani su na pretpostavci menadzmenta da ce preduzece nastaviti sa poslovanjem.Procjene koje je vrsila uprava narucioca revizije bazirane su na pretpostavci poslovanja preduzeca u kontinuitetu na neodredjeno vrijeme, te su i finansijski iskazi za izvjestajnu godinu sastavljeni i prezentirani analogno prednjoj pretpostavci.

Uprava narucioca revizije je obavezna da izvrsi procjenu o sposobnosti Agencije da nastavi sa poslovanjem u naredno vrijeme, bazirajuci svoju pretpostavku na prosudjivanju dogadjaja u narednom periodu koji ce dovesti do poboljsanja u poslovanju sto ce rezultirati povoljnijoj finansijskoj pozicioniranosti narucioca revizije.

Postupcima sustinskog ispitivanja korektnosti prezentiranja finansijskih iskaza narucioca revizije za izvjestajni period konstatovao sam da zakljucci racio analize nemaju karakter limitirajucih okolnosti po osnovu povrata na ulozeni kapital i ulozena sredstva, odnosno efikasnost ulozenih sredstava i profitabilnost.

Na osnovu bilansih pozicija iz Bilansa stanja i Bilansa uspjena narucioca revizije iz pregleda ispod, u pregledu dajem pokazatelje racio analize poslovne pozicioniranosti narucioca revizije, te sposobnosti izmirenja poslovnih obaveza u periodu nakon datuma Bilansa stanja:

Ekonomicnost ukupnog poslovanja	2018	2019	2020	2021
Ukupni prihodi			967.314	961.723
Ukupni rashodi			786.686	836.753
Ukupni prihodi / Ukupni rashodi			1,23	1,15
Ekonomicnost redovnog poslovanja	2018	2019	2020	2021
Poslovni prihodi			967.279	961.681
Poslovni rashodi			786.520	836.749
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi			1,23	1,15
Koeficijent trenutne likvidnosti	2018	2019	2020	2021
Gotovina i gotovinski ekvivalenti			998.877	1.077.669
Kratkorocne obaveze			19.132	8.788
Gotovina i gotovinski ekvivalenti / Kratkorocne obaveze			52,21	122,63
Tekuca likvidnost	2018	2019	2020	2021
Angazovana obrtna sredstva			1.100.330	1.011.884
Kratkorocne obaveze			8.788	19.132
Angazovana obrtna sredstva / Kratkorocne obaveze			125,21	52,89

Koeficijent ubrzane likvidnosti	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Kratkorocna potrazivanja, plasmani i gotovina			1.011.018	1.100.330
Kratkorocne obaveze			19.132	8.788
Kratkorocna potrazivanja, plasmani i gotovina / Kratkorocne obaveze			52,84	125,21
Koeficijent finansijske stabilnosti	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Stalna imovina			1.101.304	1.088.032
Kapital			1.983.088	2.107.752
Dugorocne obaveze			0	0
Stalna imovina / (Kapital + Dugorocne obaveze)			0,56	0,52
Koeficijent zaduzenosti	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Ukupne obaveze			66.198	134.317
Ukupna imovina			2.190.448	2.117.405
Ukupne obaveze / Ukupna imovina			0,03	0,06
Koeficijent finansijskog leveridza	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Ukupne obaveze			66.198	134.317
Ukupan kapital			2.107.752	1.983.088
Ukupne obaveze / Ukupan kapital			0,03	0,07
Faktor zaduzenosti	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Ukupne obaveze			134.317	66.198
Nerasporedjena dobit + Amortizacija			1.813.798	1.885.842
Ukupne obaveze / (Nerasporedjena dobit + Amortizacija)			0,07	0,04
Obrt potrazivanja	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Prihodi od prodaje			0	0
Prosjecna potrazivanja od kupaca			0	0
Prihodi od prodaje / Prosjecna potrazivanja od kupaca			#DIV/0!	#DIV/0!
Dani vezivanja potrazivanja	2018	**2019**	**2020**	**2021**
365			365	365
Obrt potrazivanja			#DIV/0!	#DIV/0!
365 / Obrt potrazivanja			#DIV/0!	#DIV/0!

Obrt zaliha	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Trosak prodatih proizvoda			10.779	22.159
Prosjecne zalihe			433	433
Trosak prodatih proizvoda / Prosjecne zalihe			24,89	51,18
Obrt vezivanja zaliha	2018	**2019**	**2020**	**2021**
365			365	365
Obrt zaliha			24,89376443	51,17551963
365 / Obrt zaliha			14,66	7,13
EBIT	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Rezultat prije oporezivanja			180.628	124.970
Rashodi kamata			27	4
Rezultat prije oporezivanja + Rashodi kamata			180.655	124.974
EBITDA	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Rezultat prije oporezivanja			180.628	124.970
Rashodi kamata			27	4
Amortizacija			54.040	39.283
Rezultat prije op +Kamate + Amortizacija			234.695	164.257
Stopa prinosa na kapital (ROE)	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Neto rezultat			180.628	124.970
Kapital			1.983.088	2.107.752
Neto rezultat / Ukupan sopstveni kapital			0,09	0,59
Stopa prinosa sredstava (ROA)	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Neto rezultat			180.628	124.970
Ukupna imovina			2.117.405	2.190.448
Neto rezultat / Ukupan sopstveni kapital			**0,08**	**0,06**
Rentabilnost ukupnog kapitala	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Neto rezultat			180.628	124.970
Kapital			1.983.088	2.107.752
Neto rezultat / Kapital			0,09	0,59
Povrat na ulozena sredstva	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Neto rezultat			180.628	124.970
Osnovna sredstva			1.101.304	1.088.032
Obrtna sredstva			1.011.884	1.100.330
Neto rezultat/(Osnovna sredstva + Obrtna sredstva)			**0,08**	**0,06**

Neto profitna marza (A)	2018	2019	2020	2021
Neto rezultat			180.628	124.970
Prihod od prodaje			0	0
Neto profit / Prihod od prodaje			#DIV/0!	#DIV/0!
Neto profitna marza (B)	2018	2019	2020	2021
Neto rezultat			180.628	124.970
Ukupni prihodi			967.314	961.723
Neto rezultat / Ukupni prihodi			0,18	0,12
Ekonomicnost	2018	2019	2020	2021
Ukupni prihodi			967.314	961.723
Ukupni rashodi			786.686	1.189.753
Ukupni prihodi / Ukupni rashodi			1,23	0,81
Odnos troskova zaposlenih i poslovnih prihoda	2018	2019	2020	2021
Trosak zaposlenih			178.986	126.060
Poslovni prihodi			0	0
Trosak zaposlenih / Poslovni prihodi			#DIV/0!	#DIV/0!
Odnos troskova amortizacije i prihoda od prodaje	2018	2019	2020	2021
Trosak amortizacije			178.986	126.060
Prihodi od prodaje			0	0
Trosak amortizacije / Prihodi od prodaje			#DIV/0!	#DIV/0!
Utrosena sredstva po zaposlenom	2018	2019	2020	2021
Trosak materijala			10.779	22.159
Prosjecan broj zaposlenih			0	0
Trosak materijala / Prosjecan broj zaposlenih			#DIV/0!	#DIV/0!
Participacija troskova kamate u ukupnim rashodima	2018	2019	2020	2021
Trosak kamate			27	4
Ukupni rashodi			786.686	836.753
Trosak kamate / Ukupni rashodi			0,00%	0,00%

Participacija troskova kamate u ukupnim prihodima	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Trosak kamate			27	4
Ukupni prihodi			967.314	961.723
Trosak kamate / Ukupni prihodi			0,00%	0,00%
Pokrivenost troskova kamatama - Analiza finansijske moci	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Poslovni rezultat			180.628	124.970
Troskovi kamata			27	4
Poslovni dobitak / Troskovi kamata			**6.690**	**31.242**

Shodno prednjim pokazateljima, na osnovu celokupne realizovane analize, odnosno analize poslovnog rizika narucioca revizije, cijenim da mogu izvesti zakljucak da je poslovna aktivnost narucioca revizije u izvjestajnoj godini realizovana na nivou priblizno poslovnim aktivnostima iz uporedne (2020) godine. Ukupni troskovi i rashodiposlovanja u izvjestajnoj godini su za blizu sto hiljada eur veci u odnosu na uporednu 2020 godinu. Poslovni rezultat, bez efekata revalorizacije sredstava, je za priblizno stohiljada eur ostvaren na nizem niovu u izvjestajnoj godini u odnosu na uporednu (2020) godinu.

Na osnovu ovih odnosa, mogu izvesti zakljucak o relativno prihvatljivoj zadovoljavajucoj stabilnosti u poslovanju narucioca revizije u izvjestajnoj u odnosu na uporednu godinu.

Analizom rizika poslovanja, odnosno pokazatelja uspjesnosti u poslovanju, vitalni parametni (likvidnost, ekonomicnosti, sigurnost,...) u izvjestajnoj godini su na zadovoljavajucem niovu, te sa tih razloga mogu zakljuciti da se narucilac revizije nece suociti s problemima insolventnosti u poslovanju u narednom kratkorocnom periodu, jer se poslovne obaveze mogu podmirivati iz raspolozivih obrtnih sredstava i ostvarenih primitaka u poslovnim aktivnostima u tom kratkorocnom periodu.

Na osnovu zakljucaka iznetih napred cijenim da mogu dati konacnu ocjenu s aspekta procjene mogucnosti nastavka poslovanja Agencije za nadzor osiguranja na neodredjeno vrijeme – na nivou poslovnih aktivnosti , odnosno poslovnih obaveza iz izvjestajne godine ova Agencija se u kratkorocnom periodu nece suociti s problemima zbog kojih bih imao razloga da istaknem status stalnosti poslovanja.

Prednje konstatacije omogucavaju izvodjenje zakljucka da ce solventnost Agencije u narednih dvanaest mjeseci biti zadovoljavajuca, a ovo znaci da sigurnost povjerilaca i kreditora u naplati svojih potrazivanja od narucioca revizije nece biti dovedena u pitanje.

Procjena koju je vrsilo rukovodstvo Agencije s aspekta kontinuiranog nastavka poslovanja u narednom kratkorocnom periodu, nije sporna, a izvodjenje zakljucaka o odrzivosti Agencije na dugi rok nije predmet ovog Izvjestaja.

VI. Javne nabavke Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2021 godinu – postupci nabavke roba, radova i usluga

Agenciju za nadzor osiguranja je osnovana od strane drzave Crne Gore, te shodno prednjem, narucilac revizije ima organizacioni status entiteta iz javnog sektora, koji status, nacin ostvarivanja prihoda, odnosno organizacione karakteristike i obezbedjenje sredstava za finansiranje poslovnih aktivnosti naruciocu revizije odredjuju status subjekta na kojeg se u poslovanju primjenjuju odredbe Zakona o javnim nabavkama (» Sl.list CG » broj 74/19), kojim je pored ostalog utvrdjeno da su obveznici primjene toga Zakona javni narucioci i sektorski narucioci.

Javni narucilac je, pored ostalih i javna sluzba, odnosno privredno drustvo koje ima svojstvo pravnog lica,koje je osnovano radi zadovoljenja potreba od javnog interesa, a koje nema industrijski ili komercijalni karakter i u kojem drzava i/ili jedinica lokalne samouprave posjeduje vise od 50% akcija ili udjela ili koje se sa vise od 50% finansira iz sredstava budzeta Crne Gore i/ili budzeta jedinice lokalne samouprave i drugih javnih prihoda ili nad kojim kontrolu vrsi javni narucilac ili koje ima vise od polovine clanova organa upravljanja ili nadzornog organa koje je imenovao javni narucilac.

Odredbe vazeceg Zakona o javnim nabavkama se ne primjenjuju na jednostavne nabavke :

- Nabavke roba, usluga i radova procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou do 5.000 eur,
- Nabavke roba i usluga procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou jednake i vece od 5.000 eur, a manje od 20.000 eur,
- Nabavke radova procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou jednake ili vece od 5.000 eur, a manje od 40.000 eur.

Saglasno odredbama clan 25 Zakona , narucilac moze u tenderskoj dokumentaciji da utvrdi pravo ucesca privrednih subjekata koja vrse profesionalnu rehabilitaciju i zaposljavanje lica sa invaliditetom, kao i lica u nepovoljnom socijalnom polozaju u skladu sa posebnim zakonom, ako ta lica cine najmanje 30% zaposlenih, pri cemu svi ucesnici u zajednickoj ponudi moraju da budu iz te grupacije.

Relaizacija javnih nabavki je moguca i uz angazovanje podugovaraca koji ne ispunjava uslove iz prednjeg opisa, cije ucesce u izvrsenju javne nabavke ne moze da bude vece od 20% vrijednosti nabavke.

Clanom 26 Zakona nabavke su razvrstane na:

- Nabavke roba, usluga i radova procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou do 5.000 eur,
- Nabavke roba i usluga procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou jednake i vece od 5.000 eur, a manje od 20.000 eur,
- Nabavke radova procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou jednake ili vece od 5.000 eur, a manje od 40.000 eur,
- Javne nabavke roba i usluga procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou jednake ili vece od 20.000 eur,
- Javne nabavke radova procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou jednake ili vece od 40.000 eur,
- Javne nabavka roba, usluga i radova procijenjene vrijednosti na godisnjem nivou jednake ili vece od vrijednosnih razreda Evropske unije, koje vrijednsoti objavljuje nadlezni ministarstvo.

Cijenim znacajnim skrenuti paznju na odredbe clana 27 Zakona, kojim je utvrdjeno da narucilac ne smije da vrsi podjelu predmeta nabavke kojom se izbjegava primjena ovog zakona.

U postupku javne nabavke moze da ucestvuje privredni subjekat samostalno, ili zajedno sa jednim ili vise privrednih subjekata u skladu sa ovim zakonom.

Clanom 51 Zakona utvrdjeni su postupci javnih nabavki :

- Otvoreni postupak,
- Ograniceni postupak,
- Konkurentski postupak sa pregovorima,
- Pregovaracki postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje,
- Partnerstvo za inovacije,
- Konkurentski dijalog,
- Pregovaracki postupak sa prethodnim objavljivanjem poziva za nadmetanje.

Narucilac bira postupak javne nabavke zavisno od vrste, bitnih karakteristika i posebnih uslova predmeta javne nabavke.

Postupak javne nabavke pokrece se objavljivanjem ili dostavljanjem tenderske dokumentacije koja sadrzi poziv za nadmetanje, tehnicku specifikaciju predmeta nabavke, metodologiju vrednovanja ponuda, uputstvo za sacinjavanje ponuda i uputstvo o sredstvu pravne zastite, u skladu sa ovim zakonom.

Poziv za nadmetanje sadrzi - podatke o naruciocu, vrsti postupaka, predmetu nabavke, procijenjenoj vrijednosti javne nabavke, uslovima za ucestvovanje, roku podnosenja prijave/ponude, vremenu otvaranja prijave/ponude i druge podatke neophodne za potpunije informisanje ponudjaca o predmetu i postupku javne nabavke.
Sadrzaj i obrazac tenderske dokumentacije, u zavisnosti od vrste postupka javne nabavke, propisuje Ministarstvo.
Predmet nabavke robe je kupovina, zakup ili lizing robe, sa pravom ili bez prava otkupa koji moze da obuhvata postavljanje i instalaciju robe kao sporedni predmet nabavke.
Predmet nabavke usluga su usluge iz oblasti saobracaja, finansija, informaciono-komunikacionih tehnologija, obrazovanja, nauke, istrazivanja, racunovodstva i revizije, konsaltinga, projektovanja, strucnog nadzora, ugostiteljstva, zdravstva, socijalne zastite, kao i druge usluge.
Nabavka radova obuhva :

- Izvodjenje radova,
- Projektovanje i izvodjenje radova,
- Izvodjenje radova ili poslova na izgradnji objekta visokogradnje i/ili niskogradnje, kao cjeline koja ispunjava sve ekonomske i tehnicke zahtjeve narucioca.

Ako predmet nabavke cine dva ili vise predmeta, predmet nabavke se odredjuje prema glavnom predmetu nabavke, a glavni predmet nabavke je predmet koji ima najvecu procijenjenu vrijednost.
U slucaju mjesovite nabavke ciji je predmet djelimicno usluga, a djelimicno roba, ako oba predmeta imaju jednaku vrijednost glavni predmet je roba.
Predmet nabavke mora biti odredjen po vrsti i nazivu, na nacin da predstavlja tehnicku, tehnolosku, funkcionalnu ili drugu cjelinu i omogucava sacinjavanje odgovarajuce ponude.
Predmet nabavke moze da se podijeli na partije, prema vrsti, svojstvima, namjeni, mjestu ili vremenu izvrsenja ugovora, pod uslovom da je odredjen predmet i vrijednost svake pojedinacne partije, uzimajuci u obzir mogucnost ucesca malih i srednjih privrednih subjekata u postupku javne nabavke.
Ponudjac moze da podnese ponudu za jednu ili vise partija.
Narucilac je duzan da u planu javnih nabavki, tenderskoj dokumentaciji, odluci o izboru najpovoljnije ponude i odluci o ponistenju postupka navede procijenjenu vrijednost javne nabavke.
Narucilac ne smije da koristi nacin utvrdjivanja procijenjene vrijednosti nabavke kojim se izbjegava primjena ovog Zakona.
Procijenjena vrijednost javne nabavke iskazuje se u eurima, bez uracunatog poreza na dodatu vrijednost, ukljucujuci i sve troskove, nagrade i moguca obnavljanja ugovora na osnovu okvirnog sporazuma.
Procijenjena vrijednost javne nabavke utvrdjuje se na osnovu metodologije koju propisuje Ministarstvo.
Narucilac je duzan da do 31. januara tekuce finansijske godine sacini i dostavi plan javnih nabavki Ministarstvu, radi objavljivanja na ESJN, koji sadrzi :

- Podatke o naruciocu,
- Sifru i naziv predmeta nabavke u skladu sa jedinstvenim rjecnikom javnih nabavki,
- Procijenjenu vrijednost nabavke za svaki predmet nabavke pojedinacno,
- Vrijednost poreza na dodatu vrijednost,
- Ukupnu procijenjenu vrijednost nabavke za period trajanja okvirnog sporazuma,
- Vrstu postupka javne nabavke,
- Budzetsku poziciju, odnosno poziciju finansijskog plana, na kojoj su planirana sredstva za nabavku.

Plan javnih nabavki donosi ovlasceno lice narucioca.
Narucilac moze da vrsi izmjene, odnosno dopune plana nabavki, najkasnije pet dana prije pokretanja postupka javne nabavke, koje se dostavljaju nadelznom ministarstvu radi objavljivanja.
Predmet nabavke utvrdjen tenderskom dokumentacijom i drugim aktima narucioca mora biti u skladu sa utvrdjenim planom nabavki.
Narucilac revizije je saglasno odredbama Zakona o javnim nabavkama (» Sl.list CG » broj 74/19), c usvojio Plan javnih nabavki Agencije za nadzor osiguranja za 2021 godinu.
Planom javnih nabavki za 2021 godinu, broj 01-1/3-21 od 14.01.2021 godine, je predvidjena nabavka resursa i usluga u 2021 godini u iznosu 66.151 eur, porez na dodatu vrijednost na planirane nabavke iznosi 8.849 eur, odnosno ukupno 75.000 eur :

- Nabavka robe, u iznosu 20.662 eur, pdv na ove nabavke iznosi 4.338 eur, odnosno ukupno sa pdv-om = 25.000 eur,
- Usluge, u iznosu 45.489 eur, pdv na ove nabavke iznosi 4.511 eur, odnosno ukupno sa pdv-om = 50.000 eur.

Narucilac revizije usvojio Plan jednostavnih nabavki za 2021 godinu, kojim je predvidjena nabavka roba i usluga u iznosu 77.400 eur :

- Nabavka robe, u iznosu 12.500 eur,
- Usluge, u iznosu 64.900 eur.

Shodno prednjem narucilac revizije je za 2021 godinu Planom javnih nabavki utvrdio potrebe za nabavkama roba u iznosu 25.000 eur + 12.500 eur = 37.500 eur i potrebe za nabavkom usluga u iznosu 50.000 eur + 64.900 eur = 114.900 eur, odnosno ukupno = 152.400 eur.

Narucilac revizije je Amandmanom 1 na Plan javnih nabavki za 2021 godinu, izmijenio Plan javnih nabavki Odlukom savjeta broj 01-1/3-21 od 14.01.2021 godine usvojio Plan javnih nabavki Agencije za nadzor osiguranja za 2021 godinu. Izmjene Plana javnih nabavki narucioca revizije za 2021 godinu, usvojene su Odlukom (savjeta)o izmjeni Plana javnih nabavki Agencije za nadzor osiguranja za 2021 godinu, broj 01-344/6-21 od 15.04.2021 godine.

Shodno usvojenim izmjenama Plana javnih nabavki, narucilac revizije je planirao nabavku roba i usluga za 2021 godinu u iznosu 91.500 eur :

- Nabavka robe, u iznosu 34.300 eur, pdv na ove nabavke iznosi 7.200 eur, odnosno ukupno sa pdv-om = 41.500 eur,
- Usluge, u iznosu 45.489 eur, pdv na ove nabavke iznosi 4.511 eur, odnosno ukupno sa pdv-om = 50.000 eur.

Plan jednostavnih nabavki narucioca revizije, na osnovu raspolozivih evidencija i izvjestaja, nije imao izmjena u 2021 godini, odnosno Planom jednostavnih nabavki za 2021 godinu, predvidjena je nabavka roba i usluga u iznosu 77.400 eur :

- Nabavka robe, u iznosu 12.500 eur,
- Usluge, u iznosu 64.900 eur.

Nakon izvrsenih izmjena Plana javnih nabavki, narucilac revizije je za 2021 godinu Planom javnih nabavki utvrdio potrebe za nabavkama roba u iznosu 41.500 eur + 12.500 eur = 54.000 eur i potrebe za nabavkom usluga u iznosu 50.000 eur + 64.900 eur = 114.900 eur, odnosno ukupno = 168.900 eur.

Revizijom sam utvrdio da je narucilac revizije, saglasno odredbama Zakona o javnim nabavkama (» Sl.list CG » broj 74/19), Ministarstvu finansija i socijalnog staranja Crne Gore - Direktoratu za politiku javnih nabavki, za 2021 godinu dostavio izvjestaje o ugovorenim, odnosno realizovanim realizovanim javnim nabavkama i jednostavnim nabavkama :

- Jednostavne nabavke roba i usluga, pojedinacno do 5.000 eur, u iznosu 55.513 eur (sa uracunatim pdv-om) – broj 03-124/2-22 od 21.02.2022 godine,
- Jednostavne nabavke u iznosu 27.405 eur (sa uracunatim pdv-om) – broj 03/124/1-22 od 21.02.2022 godine,
- Nabavka roba – otvoreni postupak , u iznosu 10.199 eur (sa uracunatim pdv-om) – broj 03-124/1-22 od 21.02.2022 godine.

Shodno prednjem, narucilac revizije je za 2021 godinu ugovorio javne nabavke na ukupan iznos 93.117 eur.

Na osnovu realizovanih procedura u ovom angazovanju zakljucio sam da je dokumentaciona potkrijepljenost provedenih postupaka zadovoljavajuca i u skladu s odredbama regulative koja uredjuje oblast javnih nabavki.

DRUŠTVO ZA REVIZIJU FINANSIJ... SA OGRANIČENOM ...

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA PODGORICA

		SADRZAJ	str
I		Izvjestaj revizora o finansijskim iskazima Agencije za nadzor osiguranja Podgorica 2021 godinu	03
II		Finansijski iskazi Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2021 godinu	09
	1.	Iskaz o finansijskoj poziciji / Bilans stanja	09
	2.	Iskaz o ukupnom rezultatu / Bilans uspjeha	13
	3.	Iskaz o tokovima gotovine	17
	4.	Iskaz o promjenama na kapitalu	19
III		Napomene uz finansijske iskaze Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2021 godinu	20
	1.	Opsti podaci	20
	2.	Sastavljanje i prezentacija finansijskih iskaza i izvjestaja	24
	3.	Interne kontrole i racunovodstveni sistem	28
	4.	Racunovodstvene politike	30
	5.	Iskaz o finansijskoj poziciji / Bilans stanja	47
	6.	Iskaz o ukupnom rezultatu / Bilans uspjeha	59
IV		Sudski sporovi u toku	66
V		Dogadjaji nakon bilansa stanja i nacelo stalnosti poslovanja Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2021 godinu	67
VI		Javne nabavke Agencije za nadzor osiguranja Podgorica za 2021 godinu	72

o0o